

منجی

در قرآن
و
روایات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي جَعَلَ الْقُرْآنَ
عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

تالیف : محمد فاضلی راد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منجسی بشر
در
قرآن و روایات

مؤلف:

محمد فاضلی راد

فاضلی راد، محمد، ۱۳۴۶-

منجی بشر در قرآن و روایات / مولف محمد فاضلی راد. - قم: نجفی، ۱۳۸۹. ۲۷۲ ص.

ISBN978-964-69827-7-8: ریال ۴۰۰۰۰

فهرست نویسی براساس فیبا.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. - ۲. محمد بن حسن (عج)،

امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. - احادیث. ۳. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵

ق. - جنبه‌های قرآنی. ۴. مهدویت - احادیث. ۵. مهدویت - جنبه‌های قرآنی.

الف. عنوان.

۲۹۷/۹۵۹

م ۲ ف / ۵۱ BP

شناسنامه کتاب

☐ منجی بشر در قرآن و روایات	☐ نام کتاب:
☐ محمد فاضلی راد	☐ مؤلف:
☐ انتشارات نجفی	☐ ناشر:
☐ ۱۳۸۹	☐ سال انتشار:
☐ شریعت قم	☐ چاپ:
☐ اول	☐ نوبت چاپ:
☐ محمد تقی بحرانی	☐ تایپ و صفحه آرایی:
☐ مصطفی نجفی	☐ امور فنی:
☐ ۲۰۰۰	☐ تیراژ:
☐ ۹۷۸-۹۶۴-۹۶۸۲۷-۷-۸	☐ شابک:
☐ ۴۰۰۰ تومان	☐ قیمت:

مرکز پخش

قم - خ امامزاده ابراهیم - خ سلامت - سلامت ۱۲ - ۸ متری دوم

دست راست - درب اول انتشارات نجفی

همراه: ۰۹۱۲۷۵۳۵۸۳۹

ارتباط با مؤلف: ۰۹۱۲۵۴۴۵۸۲۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	امام مهدی(ع) در قرآن کریم.....
۱۳	آیه اول: او بقية الله است.....
۲۰	آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی <small>علیه السلام</small> و.....
۲۳	روایات پیرامون قیام حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۸	بشارت حکومت صالحان در کتاب های آسمانی.....
۳۱	امام زمان(ع) در کتاب های اهل سنت.....
۳۳	دیدگاه وهابیت در مورد امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۳۵	آیه سوم: (اراده خدا به امامت حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> و مستضعفان)
۳۹	حاکمیت مستضعفین در زمین:.....

..... ۶	منجی بشر در قرآن و روایات
۴۱	آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد <small>علیهم السلام</small> حکومت...)
۴۴	سیمای حکومت حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۴۷	جمع شدن تمام امکانات مادی نزد حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۴۹	شاخصه‌های حکومت حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۸	آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد
۶۰	دولت حق
۶۹	آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او...
۷۲	اصحاب و یاران حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۸۶	شرایط بیعت یاران خاص با امام زمان <small>علیه السلام</small>
۹۰	ویژگی‌های اصحاب و یاران امام زمان <small>علیه السلام</small>
۹۴	وظایف منتظران یا تکالیف عصر غیبت
۹۹	تقوی در قرآن کریم
۱۰۴	آثار تقوی:
۱۰۴	راههای کسب تقوی
۱۰۵	تقوی در روایات
۱۴۳	آتش هجران

۷	فهرست مطالب
۱۴۴	آیه هفتم: دعای او مستجاب است
۱۴۹	شرایط اجابت دعا
۱۵۶	آیه هشتم: آیه ظهور
۱۶۸	آیه نهم: اولی الامر
۱۷۶	آیه دهم: ایمان به غیب
۱۸۰	آیه یازدهم: (نعمت ظاهر و باطن)
۱۸۴	آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور
۱۸۷	علائم و نشانه‌های ظهور امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۰۹	چهره‌های درخشان زمان ظهور حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۰۹	(۱) نفس زکیه
۲۱۰	(۲) سید خراسانی
۲۱۰	(۳) یمانی
۲۱۱	چهره‌های منفی زمان ظهور حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۱۱	(۱) دجال
۲۱۳	(۲) سفیانی
۲۱۶	آیه سیزدهم: (آیه جهاد و دفاع)

.....	منجی بشر در قرآن و روایات	۸
۲۱۸	آیه چهاردهم: اقرار جهانیان به وحدانیت او در هنگام ظهور...	
۲۲۳	آیه پانزدهم: رابطه و دوستی با حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>	
۲۲۷	آیه شانزدهم: تکیه حضرت مهدی به دیوار کعبه و.....	
۲۳۶	آیه هفدهم: امام مهدی <small>علیه السلام</small> و یاران	
۲۴۱	آیه هجدهم: (اقتدا حضرت عیسی <small>علیه السلام</small> به حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>). ۲۴۱	
۲۵۱	آیه نوزدهم: جنگ تا رفع فتنه از عالم	
۲۵۵	فتنه در روایات و نهج البلاغه:	
۲۵۶	آیه بیستم: تذکر به ایام الله	
۲۶۰	آیه بیست و یکم: روشن شدن زمین	
۲۶۳	آیه بیست و دوم: سوگند به سپیده دم	
۲۶۶	آیه بیست و سوم: سوگند به زمان (عصر)	
۲۷۰	فهرست بقیه آیات	
۲۷۳	فراق یار	
۲۷۴	افسوس	
۲۷۶	شب هجران	
۲۷۷	منابع و مآخذ	

تقدیم بہ پیشگاہ مقدس

یگانہ منجی بشریت

حضرت مہدی بقیۃ اللہ الاعظم علیہ السلام

پیشگفتار

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (هود/۸۶).

آنچه خداوند باقی گذارده برای شما بهتر است اگر ایمان داشته باشید.

«السَّلَامُ عَلَى الْمَهْدِيِّ الَّذِي وَعَدَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ الْأُمَّمَ».

سلام و درود بر انبیاء و اولیایی که از ظهور و قیام و حکومت جهانی او نوید داده و انتظار قدوم مبارکش را به رهروانشان توصیه نموده‌اند.

مسأله مهدویت و اعتقاد به امام مهدی علیه السلام به عنوان موعود نجات بخش و کسی که در آخر الزمان همه مظاهر ستم و بی عدالتی را از بین می‌برد و زمین را از عدالت آکنده می‌سازد یکی از موضوعات اعتقادی مشترک همه مذاهب اسلامی است و باید گفت عقیده به حضرت مهدی (ع) و مصلح بزرگ جهانی از حوزه اعتقادات مسلمین نیز فراتر رفته و در ادیان دیگر مانند آیین زرتشتی، هندی، بودایی، یهود و مسیحیت و... به عنوان یک اصل مسلم و قطعی مطرح

است و هر یک از انبیای سلف و رهبران مذهبی گذشته از آمدن مصلح غیبی و تشکیل حکومت واحد جهانی به پیروان خود خبر داده و به مظلومان، ستمدیدگان، مستضعفان و بیچارگان از سپری شدن فصل چپاولگران و غارتگران و ستم پیشگان و فرا رسیدن فصل شکوفایی عدالت و پیاده شدن قانون مطرح نموده و در روایات اسلامی بطور مشروح بدان پرداخته شده است.

کتاب حاضر تحت عنوان منجی بشر در قرآن و روایات ابتداء آیات قرآن و سپس نکات مهم آیات و تأویل و تفسیر آنها را مطرح نموده و بعد از آن روایات و معانی آنها و نکات مهم و پیامهای آن را مورد بررسی و تحقیق قرار داده است. امید است انشاء الله مورد عنایات و مرضی حضرت حجت امام زمان اروحنا له الفداء قرار گیرد. جا دارد از راهنمایی‌ها و تشویق‌های حجة الاسلام نجفی مدیر انتشارات نجفی تقدیر و تشکر نمایم. انشاء الله سفارش‌های امام زمان علیه السلام به شیعیان را به زودی در کتاب بعدی تقدیم خوانندگان محترم خواهم کرد. والسلام علینا و علی عبادالله الصالحین.

امام مهدی (ع) در قرآن کریم

در قرآن کریم^(۱) آیات بسیاری در مورد وجود مقدس حضرت حجت امام زمان علیه السلام وارد شده و نوید و بشارت ظهور داده شده و به زمینه سازی حکومت و حکومت صالحان در روی زمین و حکومت جهانی آن حضرت اشاره شده است که برخی از آیات ذکر می‌گردد.

آیه اول:

او بقية الله است

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ^(۲)

آنچه خدا بر شما باقی گذارد و (برکت بخشد) بهتر است اگر واقعاً به خدا ایمان دارید (این نصیحت و وظیفه من است ولی اگر عصیان کردید دیگر) من نگهبان شما از عذاب خدا نیستم.

۱. در قرآن کریم در بیش از صد آیه به امام زمان علیه السلام اشاره شده است.

نکته:

در روایات به هر وجود مبارکی که به اراده خداوند متعال برای بشریت باقی بماند «بقیة الله» گفته می شود.

از جمله:

به سربازان مومنی که پیروزمندانه از جبهه جنگ بر می گردند، زیرا به اراده الهی باقی مانده اند و البته بقیة السیف نیز گفته می شود. به امام عصر علیه السلام نیز (بقیة الله) می گویند چون آن وجود شریف به خواست خداوند برای هدایت مردم ذخیره و باقی نگهداشته شده است.

و در روایات یکی از نام ها و اسامی مبارک آن حضرت «بقیة الله» است. (۱)

به همین دلیل در زیارت و سلام به او آن حضرت را به این نام مورد خطاب قرار می دهیم و سلام می کنیم.

السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ.

و وقتی حضرت مهدی علیه السلام در مکه کنار بیت الله الحرام ظهور می کند آیه فوق را تلاوت می کند و می فرماید من آن «بقیة الله» هستم.

فَإِذَا خَرَجَ أَسْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ وَ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ ثُلُثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ رَجُلًا.

آیه اول: او بقیة الله است ۱۵

فَأَوَّلَ مَا يَنْطِقُ بِهِ هَذِهِ الْآيَةُ:
بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.
ثُمَّ يَقُولُ:

أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ حُجَّتُهُ وَ خَلِيفَتُهُ عَلَيْكُمْ فَلَا يُسَلِّمُ مُسَلِّمٌ إِلَّا
قَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ (۱)

امام باقر علیه السلام در این روایت بعد از ذکر مطالب مهمی درباره امام
زمان علیه السلام می فرمایند هنگامی که قائم ما علیه السلام خروج می فرماید تکیه به
کعبه معظمه می دهد و سبصد و سیزده مرد به محضرش جمع
می شوند. اولین سخنی که می فرمایند این آیه کریمه است: «بقیه خدا
برای شما بهتر است اگر مومن باشید.» سپس می فرمایند من بقیة الله
و حجت و خلیفه خدا بر شما هستم پس هیچ کس سلام بر او نکند
مگر آنکه گوید: سلام بر تو ای بقیة الله در زمین

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُ الْأَرْضَ مُنْذُ خُلِقَ آدَمُ، وَلَا يُخْلِهَا إِلَى أَنْ تَقُومَ
السَّاعَةُ مِنْ حُجَّةِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، بِهِ يُدْفَعُ الْبَلَاءُ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ وَ بِهِ
يَنْزِلُ الْغَيْثُ وَ بِهِ تَخْرُجُ بَرَكَاتُ الْأَرْضِ.

در روایت دیگری صاحب کشف الغمه درج ۲ ص ۵۲۶ از احمد
بن اسحق اشعری نقل می کند که به محضر امام ابو محمد حسن
عسکری علیه السلام رسیدم و می خواستم درباره جانشین پس از ایشان
پپرسم. حضرت ابتداء به من فرمودند ای احمد بن اسحق خدای

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۳۸۴ - منتخب الاثر ص ۲۹۲.

۱۶ منجی بشر در قرآن و روایات

تبارک و تعالی زمین را از روزی که آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ را آفرید تا روز قیامت خالی از حجت نگذاشته و نمی‌گذارد و بوسیله او بلاء را از اهل زمین دفع می‌کند.

و بوسیله او باران بیارد و زمین برکاتش را بیرون می‌دهد و آشکار می‌کند.

قال: فَقُلْتُ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَنِ الْخَلِيفَةُ وَالْإِمَامُ بَعْدَكَ؟ فَتَهَضَّ مُسْرِعاً فَدَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ خَرَجَ وَعَلَى عَاتِقِهِ غُلَامٌ كَانَ وَجْهُهُ الْقَمَرُ لَيْلَةَ الْبَدْرِ مِنْ أَتْنَاءِ ثَلَاثِ سِنِينَ.

احمد گفت:

عرض کردم یا بن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خلیفه و امام پس از شما کیست؟ حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ به سرعت از جا برخاست وارد خانه شد و بیرون آمد در حالی که پسری که چهره مبارکش چون ماه شب چهاردهم می‌درخشید و در حدود سه سالگی بود به دوش مبارک گرفته بود.

و قال عَلَيْهِ السَّلَامُ:

يا أحمد بن إسحاق لولا كرامتك على حُجَّجِهِ ما عَرَضْتُ عَلَيْكَ ابْنِي هَذَا، إِنَّهُ سَمِيَّ رَسُولِ اللَّهِ وَ كَنِيَّتُهُ، الَّذِي يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطاً وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأْتُ جَوْرًا وَ ظُلْماً.

حضرت فرمودند: ای احمد بن اسحاق اگر تو در پیشگاه خدا و حجج الهی گرامی نبودی این پسر را به تو نشان نمی‌دادم او همانم و

آیه اول: او بقیه الله است ۱۷

هم کنیه حضرت رسول اکرم ﷺ است، زمین را پر از عدل و داد می‌کند پس از آنکه پر از ظلم و جور شده باشد.

يا أَحْمَدَ بْنَ إِسْحَاقَ: مَثَلُهُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ مَثَلُ الْخَضِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ مَثَلُهُ ذِي الْقَرْنَيْنِ، وَاللَّهِ لَيَغَيِّبَنَّ غَيْبَةً لَا يَنْجُو مِنْ الْهَلَكَةِ فِيهَا إِلَّا مَنْ تَبَتَّهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ وَ وَقَفَّهُ لِلدُّعَاءِ بِتَعْجِيلِ فَرَجِهِ

حضرت فرمودند:

ای احمد بن اسحاق: مثل او در این امت مثل خضر علیهِ السَّلَامُ و مثل ذوالقرنین است به خدا قسم چنان غیبتی کند که از نابودی نجات نیابد مگر آنکس که خدای تعالی او را به امامتش ثابت و به دعا کردن به تعجیل فرجش موفق گرداند

قَالَ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ فَقُلْتُ يَا مَوْلَايَ: فَهَلْ مِنْ عِلْمَةٍ تَطْمِئِنُّ بِهَا قَلْبِي؟

احمد بن اسحاق می‌گوید:

عرض کردم ای مولای من آیا علامت و نشانه‌ای برای این امر وجود دارد تا قلبم بدان مطمئن گردد؟

فَنَطَقَ الْغُلَامُ بِلسَانِ عَرَبِيٍّ فَصَبَحَ فَقَالَ:

أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ الْمُنتَقِمُ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ فَلَا تَطْلُبُ أَثْرًا بَعْدَ

عَيْنِ يَا أَحْمَدَ بْنَ إِسْحَاقَ.

در این هنگام آن پسر عزیز به سخن گفتن برآمد و با زبان عربی

فصیح فرمود:

من بقية الله در زمینم و انتقام گیرنده از دشمنان خدا پس اثری
پس از این مجوی ای احمد بن اسحاق.
قَالَ أَحْمَدُ:

فَخَرَجْتُ فَرِحًا مَسْرُورًا، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ عُدْتُ إِلَيْهِ.
فَقُلْتُ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَقَدْ عَظُمَ سُرُورِي بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ فَمَا
السُّنَّةُ الْجَارِيَةُ فِيهِ مِنَ الْخَضِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ ذِي الْقَرْنَيْنِ؟
احمد بن اسحاق می گوید:

از خدمت امام علیؑ بیرون آمده در حالی که مسرور و شاد بودم،
فردای آنروز به خدمت امام علیؑ رسیدم و عرض کردم یا بن رسول
الله ﷺ شادیم بزرگ شد به خاطر متی که بر من گذاشتی آن سنتی
که از حضرت خضر و ذوالقرنین دارد چیست؟
قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: طُولُ الْغَيْبَةِ يَا أَحْمَدَ بْنَ إِسْحَاقَ.

حضرت در پاسخ احمد بن اسحاق فرمودند:
سنتی که از حضرت خضر و ذوالقرنین دارد غیبت طولانی است
ای احمد بن اسحاق.

فَقُلْتُ لَهُ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّ غَيْبَتَهُ لَتَطُولُ؟
احمد به اسحاق می گوید:

عرض کردم یا بن رسول الله ﷺ غیبتش طولانی می شود؟
قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

ای و رَبِّي حَتَّى يَرْجِعَ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ أَكْثَرُ الْقَائِلِينَ بِهِ، فَلَا يَبْقَى إِلَّا مَنْ

أَخَذَ اللَّهُ عَهْدَهُ بِوَلَايَتِنَا وَكَتَبَ فِي قَلْبِهِ الْإِيمَانَ وَ أَيْدَهُ بِرُوحٍ مِنْهُ
امام علیه السلام فرمودند:

آری قسم به پروردگار: آنچه‌تان طولانی شود که اکثر معتقدین به وجود او از این امر برمی‌گردند پس باقی نمی‌ماند مگر کسی که خدا پیمان ولایت ما را از او گرفته و در قلبش ایمان نوشته و ثابت کرده و او را مؤید داشته‌ای احمد بن اسحاق.

هَذَا أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ وَ سِرٌّ مِنْ سِرِّ اللَّهِ وَ غَيْبٌ مِنْ غَيْبِ اللَّهِ فَخُذْ مَا
أَتَيْتَكَ وَ اكْتُمُهُ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ تَكُنْ مَعَنَا عَدَاً فِي عَلِيٍّ.

این امری از امرهای خدا و رازی از رازهای الهی و غیبی از کارهای غیب و نهانی خداوند باشد آنچه به تو گفتم بگیر و پنهان کن و از سپاسگذاران باش تا در مقام علیین با ما باشی.

پیام‌ها:

(۱) بر اساس روایات شیعه و سنی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: ائمه علیهم السلام دوازده^(۱) نفرند که اولی آنها علی بن ابیطالب علیه السلام و آخرین آنها مهدی علیه السلام می‌باشد که در آیه مورد بحث به بقیة الله و آخرین ذخیره الهی تعبیر شده است. به عبارت دیگر بقیة الله یعنی نماینده الهی در روی زمین و وارث همه انبیاء، صلحاء، شهداء، علماء و به تعبیر روایات یعنی همه خوبی‌ها و زیبایی‌ها که او به تنهایی آئینه

۱. فرهنگ سخنان امام حسین علیه السلام مرحوم دشتی ص ۱۳۰.

۲۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

همه خوبی‌هاست. و نگاه به امام زمان علیه السلام یعنی نگاه به همه خوبی‌های عالم.

(۲) علم امام علیه السلام لدنی و من قبل الله تعالی است و امام علیه السلام ولایت تکوینی بر عالم دارد؛ لذا امام علیه السلام قبل از بلوغ هم بر تمام مسائل احاطه دارد و حجت است.

(۳) بر اساس روایات و ادعیه ماثوره، شیعه و پیرو کسی است که هیچوقت از امام خودش سبقت نگیرد و عقب قافله هم نباشد بلکه جاپای امام علیه السلام بگذارد و دقیقاً به دستورات امام و رهبرش عمل نماید و امام حسن عسکری به احمد بن اسحاق اشعری فرمودند: در زمان غیبت کسانی ثابت قدم هستند که در پیمان‌ها و عهدها ثابت باشند و به دستورات الهی عمل نمایند.

آیه دوم:

سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش خواهد شد
وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ: (۱)

و همانا در (کتاب آسمانی) زبور (که) بعد از ذکر (تورات نازل شده) نوشتیم که قطعاً بندگان صالح من وارث زمین خواهند شد.

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۲۱

تفسیر:

حکومت زمین از آن صالحان خواهد بود.

بعد از اشاره به پاداش های اخروی مؤمنان صالح در آیات قبل در آیه مورد بحث به یکی از روشترین پاداشهای دنیوی که حکومت روی زمین است با بیان شیوایی اشاره کرده و می گوید در (زبور) بعد از (ذکر) چنین نوشتیم که سرانجام بندگان صالح من وارث (حکومت) زمین خواهند شد.

«ارض»

به مجموع کره زمین گفته می شود و سراسر جهان را شامل می شود مگر اینکه قرینه خاصی در کار باشد.

(ارث)

به معنی چیزی است که بدون معامله و داد و ستد به کسی انتقال می یابد.

وگاهی در قرآن کریم «ارث» به تسلط و پیروزی قوم صالح بر قوم ناصالح و در اختیار گرفتن مواهب و امکانات آنها گفته شده است.

چنانچه در آیه ۱۳۷ سوره مبارکه اعراف در باره بنی اسرائیل و پیرویشان بر فرعونیان آمده است:

أَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَعُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا.
(ما شرق و غرب زمین را به ارث به آن قوم مستضعف دادیم)

«ذکر»

در اصل به معنی یادآوری و یا چیزی که مایه تذکر و یادآوری است. در آیات قرآن به همین معنی بکار رفته و گاهی نیز به کتاب آسمانی موسی یعنی تورات اطلاق شده است.

مانند:

آیه ۴۸ / سوره انبیاء

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَ هَارُونََ الْفُرْقَانَ وَ ضِيَاءً وَ ذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ.

ترجمه: و بی شک به موسی و هارون کتاب فرقان دادیم که برای پرهیزکاران روشنایی و یادآوری بود.

و گاهی این عنوان در مورد قرآن کریم استعمال شده است.

مانند: آیه ۲۷ سوره تکویر

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ.

ولی ظاهر این است که منظور از زیور (کتاب داود) و منظور از

ذکر تورات است. (۱)

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۲۳

نکته‌ها:

کلمه «زبور» در لغت عرب به معنای هر نوع نوشته و کتاب است. وَ كُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ^(۱) ولی به قرینه آیه «وَ آتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا» به نظر می‌رسد که مراد، کتاب اختصاصی حضرت داود علیه السلام باشد که در برگیرنده مجموعه مناجات‌ها، نیایش‌ها و اندرزهای آن حضرت است این کتاب بعد از تورات نازل شده است. ^(۲)

روایات پیرامون قیام حضرت مهدی علیه السلام

در بعضی از روایات صریحاً آیه مورد بحث تفسیر به یاران مهدی علیه السلام شده است چنانکه در مجمع البیان ذیل همین آیه شریفه از امام باقر علیه السلام چنین می‌خوانیم:

۱- هُمْ أَصْحَابُ الْمَهْدِيِّ فِي آخِرِ الزَّمَانِ.

بندگان صالحی را که خداوند در این آیه به عنوان وارثان زمین یاد می‌کند یاران مهدی علیه السلام در آخر الزمان هستند.

در تفسیر قمی نیز در ذیل این آیه چنین آمده است:

إِنَّ الْأَرْضَ يُرِثُهَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ، قَالَ: الْقَائِمُ وَ أَصْحَابُهُ. ^(۳)

منظور از اینکه زمین را بندگان صالح خدا به ارث می‌برند مهدی قائم علیه السلام و یاران او هستند.

۲. تفسیر نور ص ۵۰۴ ج ۷.

۱. قمر / ۵۲

۳. نمونه ج ۱۳ ص ۵۱۸-۵۱۹.

مرحوم طبرسی از امام باقر علیه السلام روایت می‌کند که هُم (عبادی الصالحون) أَصْحَابُ الْمَهْدِيِّ علیه السلام فِي آخِرِ الزَّمَانِ. (۱)

۲- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ فِيهِ رَجُلًا مِنْ وُلْدِي، يُوَاطِئُ اسْمُهُ إِسْمِي، يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مِلَّتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا. (۲)

رسول اکرم صلى الله عليه وآله فرمود: اگر یک روز از عمر دنیا باقی بماند خداوند آنروز را آنقدر طولانی می‌کند تا مردی از فرزندان من که هم اسم من است ظهور کند و زمین را پر از عدل و داد کند چنانکه پر از ظلم و جور شده باشد.

۳- قَالَ الْإِمَامُ الْحُسَيْنُ علیه السلام:

لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ، لَطَوَّلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ وُلْدِي، فَيَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا.

وجود مقدس آقا سید شهداء علیه السلام نسبت به ظهور مهدی با ایمان و یقین سخن می‌گوید و با آینده نگری روشن و مثبت می‌فرماید: اگر از دنیا جز یک روز باقی نماند پروردگار عالم، آن روز را چنان طولانی خواهد کرد تا مردی از فرزندان من قیام کند و جهان را پر از عدل و داد نماید چنانکه پر از فساد و ستمکاری شده باشد. (۳)

۱. مجمع البیان ج ۷ ص ۶۶

۲. اثبات الهدی ج ۳ ص ۵۰۳، آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۶۰

۳. فرهنگ سخنان امام حسین علیه السلام مرحوم دشتی ص ۱۲۴ - کمال الدین ص ۳۱۷

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۲۵

۴- عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عليه السلام قَالَ: إِنَّ الْقَائِمَ هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَجِبُ أَنْ يُنْتَظَرَ فِي غَيْبَتِهِ وَ يُطَاعَ فِي ظُهُورِهِ وَ هُوَ الثَّالِثُ مِنْ وُلْدِي وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا صلى الله عليه وآله بِالنُّبُوَّةِ وَ خَصَّنَا بِالْإِمَامَةِ أَنَّهُ لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا وَ أَنَّ اللَّهَ - تَبَارَكَ وَ تَعَالَى - يُصْلِحُ أَمْرَهُ فِي لَيْلَةٍ كَمَا أَصْلَحَ أَمْرَ كَلِيمِهِ مُوسَى عليه السلام إِذْ ذَهَبَ لِيَقْتَبِسَ لِأَهْلِهِ نَارًا فَرَجَعَ وَ هُوَ رَسُولُ نَبِيِّ ثُمَّ قَالَ: أَفْضَلُ أَعْمَالٍ شِيعَتِنَا إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ. (۱)

امام نهم حضرت جواد الائمه عليه السلام پیرامون شخصیت حضرت حجت عليه السلام می فرماید: بدرستی که قائم آل محمد صلى الله عليه وآله حضرت مهدی عليه السلام است که واجب است در زمان غیبتش همه در انتظار او باشند و در زمان ظهورش همگی فرمانبر او باشند او سومین فرزند از نسل من است، سوگند به آن که پیامبر اسلام محمد صلى الله عليه وآله را به پیامبری برگزید و ما را امامت بخشید اگر یک روز از دنیا باقی بماند خداوند آنروز را طولانی می کند تا آن امام ظاهر شود و دنیا را پر از عدل و داد نماید همانگونه که قبل از آن پر از ظلم و جور شده باشد. به راستی که خداوند متعال کار ظهور او را در یک شب به سرانجام رساند همان طور که کار رسالت حضرت موسی در یک

حدیث ۴

۱. اثبات الهداة ج ۳ ص ۴۷۸ - وقت ظهور نزدیک است ص ۲۰

شب به سامان رساند، آن زمان که او برای یافتن آتش رفت و آن گاه که وی برگشت، پیامبر خدا شده بود و فرمود: بهترین عمل شیعیان ما انتظار فرج ظهور امام زمان علیه السلام است.

۵- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ عَلَى رَأْسِهِ مَلَكٌ يُنَادِي هَذَا الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاتَّبِعُوهُ. (۱)

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: حضرت مهدی قیام می کند در حالی که فرشته ای بالای سرش فریاد می کشد این مهدی علیه السلام است از او پیروی کنید.

۶- قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

يَبْعَثُ اللَّهُ رَجُلًا فِي آخِرِ الزَّمَانِ فِي كَلْبٍ مِنَ الدَّهْرِ وَ جَهْلٍ مِنَ النَّاسِ وَ يُؤَيِّدُهُ اللَّهُ بِمَلَائِكَتِهِ وَ يَعْصِمُ أَنْصَارَهُ وَ يَنْصُرُهُ بِآيَاتِهِ وَ يُظْهِرُهُ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ حَتَّى يَدِينُوا طَوْعًا وَ كَرْهًا يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا وَ نُورًا وَ بُرْهَانًا يَدِينُ لَهُ عَرْضُ الْبِلَادِ وَ طُولُهَا حَتَّى لَا يَبْقَى كَافِرٌ إِلَّا آمَنَ وَ لَا صَالِحٌ إِلَّا صَلَحَ وَ يَصْطَلِحُ فِي مُلْكِهِ السِّبَاعُ وَ تُخْرِجُ الْأَرْضُ بَرَكَاتِهَا وَ تُنَزِّلُ السَّمَاءُ بَرَكَاتِهَا وَ تَظْهَرُ لَهُ الْكُنُوزُ يَمْلِكُ مَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ أَرْبَعِينَ غَامًا فَطُوبَى لِمَنْ أَدْرَكَ أَيَّامَهُ وَ سَمِعَ كَلَامَهُ. (۲)

امیر المؤمنین علی علیه السلام فرمود: خداوند مردی را در آخر زمان و در سخت ترین روزگار که مردم گرفتار نادانی باشند مبعوث فرماید

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۳۹۹ - کشف الغمہ ج ۲ ص ۴۷۱

۲. اثبات الهداة ج ۳ ص ۵۲۴ - آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۰۸ و بحار الانوار ج ۵۲ ص

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۲۷

و او را به وسیله فرشتگان تأیید و یارانش را حفظ و بوسیله آیات و نشانه‌های خود یاری می‌نماید و او را بر همه مردم زمین پیروز میکند که خواه ناخواه دیندار گردند و با دست او زمین را پراز عدل و داد و نور و دلیل می‌گردانند. و زمین را طولاً و عرضاً در برابرش مسخر کنند تا آنجا که هیچ کافری باقی نماند جز آنکه ایمان آورد و هیچ بدکاری وجود نداشته باشد مگر آنکه صالح و شایسته گردد و در حکومت او درندگان باهم آشتی نمایند و زمین برکات خود را بیرون بیاورد و آسمان برکت خود را فرو فرستد و گنجها برای او ظاهر شود ممالک میان شرق و غرب را تا چهل سال حکومت کند پس خوشا به حال کسی که روزگار و عصر او را درک و سخنانش را بشنود.

۷- قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: قَالَ إِنَّ الْقَائِمَ إِذَا خَرَجَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَيَسْتَقْبِلُ الْكَعْبَةَ وَ يَجْعَلُ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَقَامِ ثُمَّ يُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُولُ قَيْقُولٌ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ. يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِسْمَاعِيلَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ فَيَدْعُو وَ يَتَضَرَّعُ حَتَّى يَقَعَ عَلَى وَجْهِهِ وَ هُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ» (۱)

امام صادق علیه السلام فرمود:

همانا قائم علیه السلام چون خروج نماید داخل مسجد الحرام می‌گردد

و رو به کعبه مشرفه می‌نماید و پشت به مقام کند سپس دو رکعت نماز بجا آورد و قیام می‌کند و خطاب به مردم می‌فرماید: ای مردم من سزاوارترین مردم به حضرت آدم علیه السلام هستم.

ای مردم من سزاوارترین مردم به حضرت ابراهیم علیه السلام هستم.

ای مردم من سزاوارترین مردم به حضرت اسماعیل علیه السلام هستم.

ای مردم من سزاوارترین مردم به حضرت محمد صلی الله علیه و آله هستم.

پس از آن دستهای مبارکش را به سوی آسمان بلند می‌کند و دعا می‌کند و آنچه تضرع کند که با صورت روی زمین می‌افتد و آیه شریفه به همین مطلب اشاره دارد که: آن کیست جز خدا که دعای مضطر را به اجابت رساند و رنج و غم را بر طرف و شما را جانشینان زمین قرار دهد آیا با وجود خدای واحد خدای دیگری هست چه کم پند می‌گیرید. (۱)

بشارت حکومت صالحان در کتاب‌های آسمانی

«مزامیر داود علیه السلام»

۱- در مزمور ۳۷ جمله ۹ آمده:

«... زیرا که شریران منقطع می‌شوند، و اما متوکلان به خداوند،

وارث زمین خواهند شد.

۲- در مزمور ۳۷ جمله ۱۱ می‌خوانیم:

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۲۹

«اما متواضعان وارث زمین شده از کثرت سلامتی متلذذ خواهند شد.

۳- در مزمور ۳۷ جمله ۲۷ این موضوع به تعبیر دیگری دیده

می شود:

«زیرا متبرکان خداوند وارث زمین خواهند شد. امام ملعونان وی

منقطع خواهند شد»

۴- در همین مزمور جمله (۲۹) آمده است:

«صالحان وارث زمین شده، ابدأ در آن ساکن خواهند بود. (۱)

کتاب تورات:

... اگر چه تأخیر نماید برایش منتظر باش زیرا که البته خواهد آمد

و درنگ نخواهد کرد بلکه جمیع امت‌ها را نزد خود جمع می کند و

تمامی قوم‌ها را برای خویشتن فراهم می آورد. (۲)

کتاب انجیل:

هم چنان که برق از شرق ساطع شود و تا به مغرب ظاهر می شود

ظهور پسر انسان نیز چنین خواهد شد. آن گاه علامت پسر انسان در

آسمان پدید آید... از آن روز و ساعت هیچ کس اطلاع ندارد حتی

ملائکه آسمان جز پدر من و بس، به همین جهت شما نیز حاضر

باشید، زیرا در ساعتی که گمان نمی برید پسرانسان می آید. (۱)

اوپانیشاد

که یکی از کتب هندوهاست آمده:

«این مظهر ویشنو - مظهر دهم - در انقضای کلی عصر یا عصر آهن سوار بر اسب سفیدی در حالی که شمشیر برهنه درخشانی به صورت ستاره دنباله دار در دست دارد ظاهر می شود و اهل شر را همگی هلاک می سازد و خلقت را از نو تجدید و پاکی را رجعت خواهد داد. او در انقضای عالم ظهور خواهد کرد. (۲)

در کتاب «شاکمونی»

از کتابهای معتبر بودائیان آمده است:

«پادشاهی و دولت دنیا به فرزند سید خلائق در دو جهان «کش» (لقب حضرت محمد ﷺ) تمام می شود او کسی باشد که بر کوه های مشرق و مغرب دنیا حکم براند و فرمان دهد برابرها سوار شود و فرشتگان کارکنان او باشند و جن و انس در خدمت او باشند، دین خدا زنده گردد. نام او «ایستاده-قائم» باشد او خداشناس باشد. در منابع زرتشتیان نیز در این باره سخن به میان آمده است:

«سوشیانس - نجات دهنده بزرگ - دین را در جهان رواج دهد فقر و تنگدستی را ریشه کن سازد. ایزدان را از دست اهریمن نجات

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۳۱

دهد. مردم جهان را هم فکر و هم گفتار و هم کردار گرداند از فرزندان دختر پیغمبر که خورشید جهان و شاه زنان نام دارد کسی پادشاه شود در دنیا به حکم یزدان که جانشین آخر آن پیغمبر است. (۱)

پیام‌ها:

۱- سنت الهی آن است که بندگان صالح، حاکم و وارث جهان باشند - «کَتَبْنَا».

۲- پیشگویی‌های قرآن قطعی است: «لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ».

۳- قرآن، از آینده تاریخ خبر می‌دهد «يَرِثُهَا».

۴- آینده از آن صالحان است. يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ.

۵- عبادت تنها کافی نیست بلکه عمل صالح نیز لازم است
عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ.

۶- وراثت زمین و حکومت بر جهان دو شرط دارد:

۱- بندگی خداوند ۲- انجام عمل صالح.

امام زمان (ع) در کتاب‌های اهل سنت

۱- مهدی موعود از عترت پیامبر صلی الله علیه و آله و از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام است.

۲- از فرزندان امام حسین علیه السلام است.

۱. وقت ظهور نزدیک است (صفایی بوشهری) ص ۴۹ و ۵۰

۳۲ منجی بشر در قرآن و روایات

۳- حضرت مهدی علیه السلام جهان را پر از عدل و داد می‌کند پس از آنکه از ظلم و جور پر شده باشد.

۴- دارای دو غیبت است یکی از آن دو غیبت طولانی میشود.

۵- حضرت مهدی علیه السلام بر تمام کشورها و شهرها چیره می‌شود و لشکرهای کفر را تار و مار می‌کند.

۶- دین اسلام و توحید بوسیله آن حضرت، عالمگیر خواهد شد و در زمین همگان به توحید گواهی می‌دهند.

۷- مردم در زمانش آن چنان در ناز و نعمت و گشایش خواهند بود که نظیر آن در هیچ عصری نبوده است.

۸- همانم و هم‌کنیه رسول خدا صلی الله علیه و آله است.

۹- پوشاک و خوراک حضرت مهدی علیه السلام در نهایت سادگی است.

۱۰- برکات زمین و آسمان در عصرش فراوان می‌شود.

۱۱- علم و دانایی او به حلال و حرام از همه کس بیشتر است.

۱۲- نسبت به فقرا مهربان و بر مأموران سختگیر است تا به مردم

ستم نکنند.

۱۳- حضرت عیسی علیه السلام از آسمان فرود می‌آید و در نماز به

حضرت مهدی علیه السلام اقتدا می‌کند.

۱۴- پیش از ظهور حضرت ۷ حوادث عجیب و فتنه‌های بزرگ و

جنگ‌های عالمگیر اتفاق می‌افتد که در آنها دو سوم مردم تلف می‌شوند. (۱)

۱. در انتظار خورشید، انصاری ص ۴۹-۵۰ به نقل از نوید امن و امان صافی گلپایگانی

آیه دوم: سرانجام زمین از آن امام مهدی علیه السلام و یارانش ۳۳

دیدگاه وهابیت در مورد امام مهدی علیه السلام

شخصی به نام ابو محمد از کنیا سؤالی درباره ظهور مهدی علیه السلام از (رابطة العالم الاسلامی) که از مهم ترین مراکز مذهبی حجاز و مکه است کرده است.

دبیر کل رابطه، می نویسد:

«ابن تیمیه» مؤسس مذهب وهابیان نیز احادیث مربوط به ظهور مهدی علیه السلام را پذیرفته.

متن رساله کوتاهی را که پنج تن از علمای معروف حجاز در این زمینه تهیه کرده اند برای او ارسال کرده است. در این رساله پس از ذکر نام حضرت مهدی علیه السلام و محل ظهور او، یعنی مکه چنین می خوانیم:

به هنگام ظهور فساد در جهان و انتشار کفر و ستم، خداوند به وسیله او (مهدی) جهان را پر از عدل و داد می کند همانگونه که از ظلم و ستم پر شده است او آخرین خلفای راشدین دوازده گانه است که پیامبر صلی الله علیه و آله خبر از آنها در کتب صحاح داده است.

احادیث مربوط به مهدی علیه السلام را بسیاری از صحابه پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده اند.

از جمله:

عثمان بن عفان، علی بن ابی طالب، طلحه بن عبیدالله -
عبدالرحمن بن عوف - عبدالله بن عباس - عمار یاسر - عبدالله بن

مسعود - ابو سعید خدری - ثوبان قره بن اساس مزنی - عبدالله بن حارث - ابو هریره - حذیفه بن یمان - جابر بن عبدالله - ابوامامه - جابر بن ماجد - عبدالله بن عمر - انس بن مالک - عمر بن حصین و ام سلمه (۱)
در پایان تصریح می‌کنند:

حافظان احادیث و بزرگان دانشمندان حدیث نیز تصریح کرده‌اند که احادیث مهدی علیه السلام در بردارنده احادیث صحیح و حسن است و مجموع آن متواتر می‌باشد.

نتیجه:

بنابراین، اعتقاد به ظهور مهدی (بر هر مسلمانی) واجب است و این جزء عقائد اهل سنت و جماعت محسوب می‌شود و جز افراد نادان و بی‌خبر یا بدعت‌گذار آن را انکار نمی‌کند. (۲)

۱. حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام ص ۱۳۴/۱۳۵ آیت الله مکارم شیرازی. انتشارات هدف.

۲. در انتظار خورشید، انصاری، ص ۵۴ به نقل از تفسیر نمونه ج ۷ ص ۳۷۵/۸.

آیه سوم:

(اراده خدا به امامت حضرت مهدی علیه السلام و مستضعفان)

و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ
نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ^(۱)

و ما اراده کردیم بر آنان که در زمین مستضعف شده‌اند، منت
گذاریم و آنان را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم.

نکته‌ها:

۱- کلمه: **مَنْت** به معنای نعمت بزرگ و با ارزش است نه **مَنْت**
زیبانی (و اگر بازگو کردن نعمت به قصد تحقیر دیگران باشد کار
زشتی است).

۲- شکی نیست که هرگاه اراده خداوند بر تحقق امری تعلق گیرد
مسئلاً عملی خواهد شد و هیچ مانعی نمی‌تواند سد راه آن شود.
إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ. ^(۲)

فرمان نافذ او چون اراده خلقت چیزی کند به محض اینکه گوید
موجود باش بلافاصله موجود خواهد شد.

۳- با اینکه همه نعمت‌ها از جانب خداوند متعال است و بندگان
در هر نعمتی رهین منت او هستند، لکن در خصوص چند نعمت

تعبیر به منت فرموده‌اند که طبعاً از اهمیت بالای آنها حکایت دارد.
از جمله:

الف - نعمت اسلام

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا... كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ. (۱)

اسلام شما هم اول امر همچنين اظهار و تسليمی بیش نبود تا
وقتی که خدا بر شما منت گذاشت.

ب - نعمت نبوت

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ (۲)

خدا بر اهل ایمان منت گذاشت که رسولی از خود آنها در میان
آنان برانگیخت که آیات خدا را تلاوت کند...

ج - نعمت هدایت

بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ (۳)

بلکه اگر راست می‌گویید خدا بر شما منت دارد که شما را بسوی
ایمان هدایت فرموده.

۲. آل عمران / ۱۶۴.

۱. نساء / ۹۴.

۳. حجرات / ۱۷.

د - نعمت حاکمیت مومنان:

و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ. (۱)

در روایات زیادی حضرت مهدی علیه السلام و حکومت آن بزرگوار در آخر الزمان مصداق اتم این آیه معرفی شده است.

۱- عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أئِمَّةً قَالَ: الْمُسْتَضَعُّونَ فِي الْأَرْضِ الْمَذْكُورُونَ فِي الْكِتَابِ الَّذِينَ يَجْعَلُهُمُ اللَّهُ أئِمَّةً، نَحْنُ أَهْلُ الْبَيْتِ يَبْعَثُ اللَّهُ مَهْدِيَهُمْ فَيُعِزُّهُمْ وَ يُذِلُّ عَدُوَّهُمْ. (۲)

امیر المؤمنین علیه السلام در تفسیر آیه کریمه فرمودند:

ما بر آن هستیم که بر مستضعفان روی زمین منت گذاریم و آنان را پیشوایان و وارثان حکومت زمین گردانیم و فرمودند مستضعفین در زمین که خداوند در کتابش آنان را پیشوا قرار داده ما اهل بیت هستیم و خداوند مهدی علیه السلام ایشان را برانگیزد پس عزیز سازد اهل بیت علیه السلام را و ذلیل و خوار سازد دشمنان آنان را.

۲- عَنْ سَلْمَانَ.... قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا وَ لَا رَسُولًا إِلَّا جَعَلَ لَهُ إِثْنِي عَشَرَ نَقِيبًا» (۳)

سلمان می گوید: رسول خدا به من فرمودند: خداوند تبارک و تعالی هیچ پیغمبر و رسولی را مبعوث نفرمود مگر اینکه دوازده

۱. قصص / ۵.

۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۷ نقل از بحار ج ۵۱ ص ۶۳ و اثبات الهداة ج ۳ ص ۵۶۸.

۳. امام زمان در آیات و روایات سید عمران هاشمی ص ۷۶/۷۷.

نقیب جانشین برایشان قرار داد عرض کردم: یا رسول الله ﷺ این را از اهل تورات و انجیل دانسته‌ام فرمودند: ای سلمان آیا دانسته‌ای که نقبای من کیانند؟ عرض کردم خدا و رسولش دانستند فرمودند: ای سلمان خداوند من را برگزید و پس علی از نور من و از نور علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام، حسن و حسین علیهما السلام را آفرید و همه ما را دعوت نمود که او را اطاعت نمائیم پس از ما علی بن الحسین علیه السلام، محمد بن علی علیهما السلام، جعفر بن محمد علیهما السلام، موسی بن جعفر علیهما السلام، علی بن موسی علیهما السلام، محمد بن علی علیهما السلام، علی بن محمد علیهما السلام، حسن بن علی علیهما السلام آن صامت امین و سرّ خداوند و بعد محمد بن الحسن الهادی علیه السلام را آفرید که او قائم علیه السلام به حق و مجری امر پروردگار در زمین است.

۳- مرحوم فیض کاشانی (ره) در تفسیر خود نقل کرده و می‌گوید:

نزول آیه شریفه در شأن قائم آل محمد علیه السلام است. این همان آیه‌ای است که مهدی در روز ولادت خود، حضور پدر بزرگوارش قرائت کرد. (۱)

حاکمیت مستضعفین در زمین:

مسئله حاکمیت مستضعفان بر زمین با عبارات مختلفی در قرآن آمده است که در اینجا به آیات اشاره می‌گردد.

الف - وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ. (۱)

خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند وعده داده است که حتماً آنها را در زمین جانشین کند.

و لَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا... ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ. (۲)

بعد از آنکه اقوام ستمگر پیشین را هلاک کردیم... آنگاه شما را پس از آنان در زمین جانشین نمودیم.

ج - أَنْ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ. (۳)

به درستی که زمین را بندگان شایسته من به ارث خواهند برد.

د - وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا. (۴)

و به گروهی که همواره تضعیف می‌شدند، زمین و باخترانش را به ارث دادیم.

ه - لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ وَ لَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ (۵).

و قطعاً شما را پس از ایشان در (آن) سرزمین اسکان خواهیم داد.

۲. یونس ۱۳/۱۴.

۴. اعراف ۱۳۷.

۱. نور ۵۵/.

۳. انبیاء ۱۰۵/.

۵. ابراهیم ۱۳/۱۴.

۴۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

مراد از مستضعفان در آیه با توجه به مجهول بودن فعل (استضعفوا) کسانی هستند که خود در این امر نقش نداشته و مستکبرین آنها را به استضعاف کشیده باشند.

پیام‌های آیه

- ۱- حکومت جهانی مستضعفین و حمایت از مظلومان تاریخ، اراده و خواست الهی است «تُریدُ».
- ۲- در حکومت طاغوتی نیروهای کارآمد به ضعف کشانده می‌شوند «استضعفوا».
- ۳- آینده از آن مستضعفان است. «نَجْعَلُهُمُ أئِمَّةً»
- ۴- امامت مانند بعثت، نعمت ویژه‌ای است که خداوند بر مردم منت می‌نهد.

لذا در مورد بعثت پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید:

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا^(۱)

در اینجا می‌فرماید: (نَمُنُّ.... نَجْعَلُهُمُ أئِمَّةً)^(۲)

نتیجه اینکه:

بر اساس آیات کریم قرآن و روایات معتبر و وعده‌ها و سنت‌های الهی، آینده جهان از آن صالحان خواهد بود.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد ﷺ حکومت دینی است) ۴۱

آیه چهارم:

(حکومت جهانی قائم آل محمد ﷺ حکومت دینی است)

الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا
بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (۱)

کسانی که چون در زمین به آنها توانایی دهیم نماز بر پا می‌دارند
و زکات می‌دهند و امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند و سرانجام
همه کارها با خداست.

نکته‌ها:

۱- مَكَّنَّا

از ماده تمکین به معنی فراهم ساختن وسایل و ابزار کار است
(اعم از آلات و ادوات لازم یا علم و آگاهی کافی و نیروی جسمی و
فکری) را شامل می‌شود.

معروف: به معنای کارهای خوب و حق است.

منکر: به معنای زشت و باطل است.

لذا اولی (معروف) با فطرت انسان هماهنگ است بخلاف دومی

که ناهماهنگ است (۲)

۲- اگر امکانات و قدرت در دست افراد صالح باشد بهره برداری

۲. تفسیر نور ذیل آیه ۴۰ سوره حج.

۱. حج/۴۱.

صحیح و مفید می‌شود و اگر در اختیار ناهلان قرار گیرد سوء استفاده می‌کنند. بنابراین دنیا و قدرت برای گروهی نعمت و برای گروه دیگری وسیله بدبختی است.

نتیجه اینکه:

اگر مومنین به قدرت و حکومت برسند چهار موضوع مهم و فرع دین را در جامعه انجام و پیاده می‌کنند که اساس و زیربنای حکومت و جامعه هستند (نماز، زکات، امر به معروف، نهی از منکر) ولی اگر حکومت و قدرت به دست انسانهای ناهل و منحرف بیافتد کارشان طغیان است.

قرآن کریم می‌فرماید: إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ (۱)

و بالاتر اینکه در راه نابودی منابع اقتصادی و نسل بشر گام بر می‌دارند.

وَ إِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَ يُهْلِكَ الْحَرْثَ وَ النَّسْلَ وَ
اللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ. (۲)

و چون بازگردد (یا به مقامی رسد) بکوشد تا در زمین فساد کند و کشت و نسل را تباه نماید و خدا فساد را دوست ندارد.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۴۳

و نهایت اینکه:

مردم را به دوزخ می‌کشانند.

أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ. (۱)

در بعضی از روایات آیه فوق به امام مهدی علیه السلام و یارانش یا آل محمد علیهم السلام به طور عام تفسیر شده است.

وجود مقدس امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه شریفه الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ فَمَوْدُونَ منظور آل محمد علیهم السلام و مهدی و یاران هستند.
يُمَلِّكُهُمُ اللَّهُ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا وَ يُظْهِرُ الدِّينَ وَ يُمِيتُ اللَّهُ بِهِ وَ بَاطِلَهُ بِالْبَدْعِ وَ الْبَاطِلِ.

خداوند شرق و غرب زمین را در سیطره حکومت آنها قرار می‌دهد و آئینش را آشکار می‌سازد و بوسیله مهدی علیه السلام بدعت و باطل را نابود می‌کند.

دنباله روایت

كَمَا أَمَاتَ الشَّقَاقَةَ الْحَقَّ، حَتَّى لَا يُرَى أَيْنَ الظُّلْمِ وَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ. (۲)

در روی زمین از ظلم اثری باقی نمی‌ماند چرا که امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند.

۱. قصص / ۴۱.

۲. نمونه ج ۱۴ ص ۱۲۱ نقل از تفسیر علی ابن ابراهیم از نور الثقلین ج ۳ ص ۵۰۶.

سیمای حکومت حضرت مهدی علیه السلام

۱- قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَ
كَمَلَتْ بِهَا أَخْلَاقَهُمْ. (۱)

امام باقر علیه السلام فرمودند:

هنگامی که قائم ما قیام کند دستش را بر سر بندگان می گذارد و
عقول آنها را با آن کامل و افکارشان را پرورش داده و تکمیل می کند.

۲- قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اللَّهُ بِشِيعَتِنَا فِي أَسْمَاعِهِمْ وَ أَبْصَارِهِمْ حَتَّى
لَا يَكُونُ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ الْقَائِمِ بَرِيدٌ، يُكَلِّمُهُمْ فَيَسْمَعُونَ وَ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَ هُوَ
فِي مَكَانِهِ. (۲)

هنگامی که قائم علیه السلام ما قیام کند خداوند آنچه را که در گوش و چشم
شیعیان ما را تقویت می کند که میان آنها و قائم نامه رسان نخواهد
بود با آنها سخن می گوید و آنان سخن را می شنوند و او را می بینند
در حالی که او در مکان خویش است و آنها در نقاط دیگر جهان.

۳- قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام

إِنَّ الْمُؤْمِنَ فِي زَمَانِ قَائِمٍ وَ هُوَ بِالْمَشْرِقِ سَيَرَى أَخَاهُ الَّذِي فِي
الْمَغْرِبِ وَ كَذَا الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ يَرَى أَخَاهُ الَّذِي بِالْمَشْرِقِ. (۳)

۱. حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام ص ۲۶۲ از بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۲۸.

۲. حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام ص ۲۶۴ به نقل از روضه کافی.

۳. حکومت جهانی مهدی علیه السلام ص ۲۶۵ - منتخب الاثر ص ۴۸۳.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۴۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: مومن در زمان قائم در حالی که در مشرق است برادر خود را در مغرب می بیند، همچنین کسی که در غرب است برادرش را در شرق می بیند.

۴- قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ: حَكَمَ بِالْعَدْلِ وَازْتَفَعَ الْجَوْرُ فِي أَيَّامِهِ وَآمَنَتْ بِهِ السُّبُلُ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ بَرَكَاتِهَا وَرُدَّ كُلُّ حَقٍّ إِلَى أَهْلِهِ حَكَمَ بَيْنَ النَّاسِ بِحُكْمِ دَاوُدَ علیه السلام وَحُكْمِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله فَحِينَئِذٍ تُظْهِرُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا وَتُبْدِي بَرَكَاتِهَا وَلا يَجِدُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ يَوْمَئِذٍ مَوْضِعاً لِمَوْضِعِهِ وَلا لِبِرِّهِ لِشُمُولِ الْغِنَى جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ. (۱)

امام صادق علیه السلام می فرمایند هنگامی که قائم قیام کند حکومت را بر اساس عدالت قرار می دهد و ظلم وجود در دوران او برچسبیده می شود. و جاده ها در پرتو وجودش امن و امان می گردد. زمین برکاتش را خارج می سازد و هر حقی به صاحبش می رسد.

در میان مردم همانند داود علیه السلام و محمد صلی الله علیه و آله داوری کرده و زمین برکات خود را ظاهر می کند.

و کسی موردی را برای انفاق و صدقه و کمک مالی نمی یابد زیرا همه مؤمنان بی نیاز و غنی خواهند شد.

۵- قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام

.... فَوَاللَّهِ يَا مُفْضَلُ لَيُرْفَعُ عَنِ الْمَلْلِ وَالْأَدْيَانِ الْاِخْتِلَافُ وَ يَكُونُ

۱. حکومت جهانی مهدی علیه السلام ص ۲۶۷ به نقل از بحار ج ۱۳.

الدِّينُ كُلُّهُ وَاحِدًا كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ^(۱)
امام صادق علیه السلام فرمودند: به خدا سوگند ای مفضل اختلاف از
میان ادیان برداشته می شود همه به صورت یک آیین در می آید، همان
گونه که خداوند عزوجل می گوید: دین در نزد خدا تنها اسلام است.

۶- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، يُقَسِّمُ الْمَالَ صِحَاحًا، فَقَالَ لَهُ
رَجُلٌ مَا صِحَاحًا؟

قَالَ: بِالسَّوِيَّةِ بَيْنَ النَّاسِ.^(۲)

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: تمامی ساکنان زمین و آسمان از
حکومت او خشنود باشد و او ثروت عمومی را به طور صحیح بین
مردم تقسیم می کنند. فردی سؤال کرد این تقسیم چگونه است؟
رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جواب داد او اموال را بین مردم به صورت مساوی
تقسیم می کند.

همچنین پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

عَلَامَةُ الْمَهْدِيِّ أَنْ يَكُونَ شَدِيدًا عَلَى الْعُمَّالِ، جَوَادًا بِالْمَالِ رَحِيمًا
بِالْمَسَاكِينِ.^(۳)

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند: از نشانه های حضرت مهدی عَلَيْهِ السَّلَام این

۱. حکومت جهانی مهدی عَلَيْهِ السَّلَام ص ۲۸۹ نقل از بحار الانوار ج ۵۳ ص ۴.

۲. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۲۵ نقل از کشف الغم ج ۳ ص ۳۷۳.

۳. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۲۶ نقل از اعلام الهدایة ج ۱۴ ص ۲۲۴.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ... ۴۷
است که بر کارگزاران سخت می‌گیرد و اموال را کریمانه می‌بخشد و
با تهی‌دستان با مهربانی برخورد می‌کند.

جمع شدن تمام امکانات مادی نزد حضرت مهدی علیه السلام

۷- قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام

وَ تَجْمَعُ إِلَيْهِ أَمْوَالُ الدُّنْيَا كُلُّهَا مَا فِي الْأَرْضِ وَ ظَهْرُهَا فَيَقُولُ: لِلنَّاسِ
تَعَالَوْا إِلَى مَا قَطَعْتُمْ فِيهِ الْأَرْحَامَ وَ سَفَكْتُمْ فِيهِ الدِّمَاءَ وَ رَكَبْتُمْ فِيهِ
مَحَارِمَ اللَّهِ... فَيُعْطِي شَيْئاً لَهُمْ لَمْ يُعْطَ أَحَداً كَانَ قَبْلَهُ. (۱)

امام باقر علیه السلام می‌فرمایند:

تمام اموال دنیا آنچه که درون زمین و آنچه روی زمین است همه
نزد او (حضرت مهدی علیه السلام) جمع می‌شود سپس حضرت مهدی به
مردم می‌فرماید: بیایید. اینها همان چیزی است که به خاطر آنها با
خویشان خود قطع رابطه کردید (صله رحم را قطع کردید) و خونها
را ریختید. (برای به دست آوردن مال از ریختن خون دیگران پروا
نداشتید) و محرمات الهی را مرتکب شدید پس آن قدر به مردم
می‌بخشد که کسی پیش از او چنین نکرده باشد.

هدایت مردم به اسلام واقعی

۸- قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ دَعَا النَّاسَ إِلَى الْإِسْلَامِ جَدِيداً وَ هَدَاهُمْ إِلَى أَمْرٍ قَدْ دَثَرَ
فَضَلَ عَنْهُ الْجُمْهُورُ وَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْقَائِمُ مَهْدِيّاً لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى أَمْرٍ مَضْلُوكٍ
عَنْهُ وَ سُمِّيَ الْقَائِمَ لِقِيَامِهِ بِالْحَقِّ. (۱)

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ می فرمایند: وقتی که حضرت قائم عَلَيْهِ السَّلَامُ قیام کند، از نو مردم را به اسلام دعوت می کند و به دینی که آثارش محو شده و توده مردم از آن محروم مانده اند، رهبری می کند حضرت را مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ گفته اند چون مردم را به چیزی که گم کرده اند، هدایت می کند و قائم گفته اند چون به حق قیام می نماید.

ارائه راه کارهای مناسب در حکومت

۹- قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

عَهْدُكَ فِي كِفِّكَ فَإِذَا وَرَدَ عَلَيْكَ أَمْرٌ لَا تَفْهَمُهُ وَ لَا تَعْرِفُ الْقَضَاءَ فِيهِ
فَانظُرْ إِلَى كِفِّكَ وَ اعْمَلْ بِمَا فِيهَا. (۲)

امام صادق ۷ فرمودند قائم آل محمد ۹ وقتی ظهور می کند، نمایندگانی به بخش های مختلف جهان می فرستد و خطاب به هر یک از آنان چنین می فرماید: (دستور العمل کاری تو در کف دست توست پس هر گاه

۱. در انتظار خورشید ص ۲۶۴ (عبدالرحمن انصاری) نقل از اثبات الهداه ج ۷ ص ۱۱۰.
۲. فرهنگ سخنان حضرت مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ (مرحوم دشتی) ص ۱۶۳ نقل از الغیب / عربی / ص ۲۱۹.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۴۹

حادثه‌ای پیش آمد که روش برخورد با آن حادثه و حکم شرعی آن را ندانستی به کف دست خود نگاه کن و به هر دستوری که دیدی عمل کن.

اقامة کننده نماز

۱۰- زید بن علی بن حسین علیهما السلام می گوید: وقتی قائم آل محمد صلی الله علیه و آله ظهور کند خطاب به مردم می گوید: أَيُّهَا النَّاسُ نَحْنُ الَّذِينَ وَعَدَكُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ (الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ). (۱)

امام مهدی علیه السلام می فرمایند: ای مردم ما هستیم همان کسانی که خداوند در قرآن وعده آمدن آنها را داده و در وصف آنان فرموده: (همان کسانی که هر گاه در زمین به آنها قدرت ببخشیم نماز را برپا دارند و زکات می دهند و امر به معروف و نهی از منکر می کنند و پایان همه کارها برای خداوند است.)

شاخصه‌های حکومت حضرت مهدی علیه السلام

- ۱- پایان یافتن شرارت بین المللی و بیدادگری جهانی استکبار (۲)
- ۲- ایجاد آسایش، آرامش، امنیت و رفاه عمومی. (۳)
- ۳- برقراری حکومت جهانی دینی و شیعی به رهبری امام علیه السلام در جهان. (۴)

۱. فرهنگ سخنان حضرت مهدی علیه السلام ص ۳۷۵ نقل از تفسیر فرات الکوفی ص ۲۷۴.

۲. حکومت جهانی مهدی (عج)، ناصر مکارم شیرازی، ص ۲۶۷.

۳. اعلام الهدایة، ج ۱۴، ص ۲۲۴. ۴. بحار الانوار، ج ۳، ص ۱۸۷.

۵۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

۴- فروپاشی مراکز فساد سیاسی و فتنه‌های جهانی.

۵- رشد علمی و تکنولوژی در خدمت مردم.

۶- شایسته سالاری و تقوا محوری در انتخاب کارگزاران.

۷- قضاوت عادلانه در محاکم قضایی.

۸- رفع فقر، تبعیض، فساد و بی عدالتی در تمامی موارد آن.

۹- تقسیم ثروت عمومی به شکل مساوی بین مردم مانند

حکومت حضرت علی علیه السلام.

۱۰- حاکمیت روح معنویت و اخلاق و خداپرستی در جامعه

بشریت.

۱۱- برقراری روح نوع دوستی و خدمات متقابل مردمی.

۱۲- وحدت دینی بین مردم جهان.

۱۳- شدت نظارت بر کارگزاران حکومتی.

۱۴- حمایت همه جانبه نظام خلقت با حکومت حضرت

مهدی علیه السلام و پایان یافتن ناگواری و نزول فراوان رحمت الهی.

۱۵- خشنودی گسترده مردمی از حکومت آن حضرت و اعتماد

بی نظیر آن به حکومت.

۱۶- برقراری بهداشت و سلامت جهانی و درمان بیماری

سخت.

۱۷- افشای چهره پنهان مفسدان، تحریف گران و ستمگران

تاریخ انسانیت.

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۵۱

۱۸- عرضه دین راستین و حقیقی مورد رضایت خدا به مردم جهان.

۱۹- دست یابی مردم به خواسته‌های معقول اقتصادی و اجتماعی خود.

۲۰- آخرین حکومت سیاسی در جهان.^(۱)

پیام‌های مهم و سازنده

۱. یاری خداوند متعال از طریق احیای دین و معارف او می‌باشد. (و لینصرن الله من ینصره - الذین ان مکناهم...)
۲. دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر به قدرت و مهیا بودن شرایط آن بستگی دارد. (مکناهم...)
۳. پیروزی مومنین، زمینه بندگی و تعاون مالی - فرهنگی را فراهم می‌کند و غفلت، غرور و کبر را از بین می‌برد. (ان مکناهم...)
۴. بر مومنان تمام زمین یکسان است آنان هر جا که توان داشته باشند و زمینه مهیا باشد اهداف مقدس خودشان را پیاده میکنند. (فی الارض)
۵. همه قدرت‌های بدست آمده را از آن خداوند متعال بدانیم. (مکناهم...)
۶. اولین و مهمترین ثمره حکومت صالحان در روی زمین

۱. وقت ظهور نزدیک است، صفایی بوشهری، ص ۱۲۴.

۵۲ منجی بشر در قرآن و روایات

(نماز و زکات) امر به معروف و نهی از منکر است. (ان مکناهم فی الارض اقاموا...)

۷. ارتباط و رابطه با خداوند متعال، دستگیری از محرومان و آگاهی دادن و ارتقاء بصیرت به جامعه و جلوگیری از مفاسد از هم جدا نیستند. (اقاموا الصلوة و آتوا الزکوة و امرؤا بالمعروف...)

۸. اقامه نماز و ادای زکات و امر به معروف و نهی از منکر و اهمیت دادن به آنها از وظایف و امور قطعی مسؤلان حکومت اسلامی است. (قرآن کریم می فرماید اقاموا نه یقیمون)

۹. حاکمان و دست اندرکاران مومن علاوه بر ارتقای وضعیت روحی و رشد و ارتقاء اخلاق و معنویت به دنبال رفاه و حل مشکلات اقتصادی و فقرزدایی و اصلاح جامعه اسلامی هم هستند. (اقاموا الصلاة و آتوا الزکاة...)

۱۰. جامعه تحت حمایت و ولایت خداوند متعال قرار می گیرد که این ۴ شرط و ارزش محور کار را داشته باشند (نماز و زکات و امر به معروف و نهی از منکر) (لینصرن الله من ینصره)

۱۱. امر به معروف و نهی از منکر در جامعه در صورتی مؤثر است که اول به وظایف فردی خودتان عمل کنید (اقاموا الصلوة)

۱۲. اقامه نماز در سطح وسیع جامعه نیاز به قدرت و امکانات دارد. (ان مکناهم....)

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۵۳

۱۳. زکات همتای نماز است و جدا از آن نیست. (اقاموا الصلوة و آتوا الزکوة....)

(در ۲۸ مورد از قرآن کریم زکات در کنار نماز ذکر شده است)

۱۴. با انجام همه وظایف باز هم انسان به حسن عاقبت خودش و نتیجه نهایی کار نباید مطمئن باشد و امید و توکل بر خدا داشته باشد. (ولله عاقبة الامور) در زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی و کریمه اهل بیت علیهم السلام میخوانیم که اللهم انی اسئلك ان تَخْتِمَ لی بِالسَّعَادَةِ فلا تسلب منی ما انا فيه و لا حَوْلَ و لا قُوَّةَ اِلا بِاللّهِ العَلِیِّ العَظِیْمِ.

لذا عاقبت به خیری خیلی مهم است.

۱۵. امکانات مادی بیش از چند روز در دست شماست باید بهره برداری کرد (ولله عاقبة الامور)

۱۶. انجام یک تحول و انقلاب فرهنگی برای افکار جامعه در زمینه علوم و دانش‌های ضروری مورد نیاز جهت یک زندگی صحیح انسانی آمیخته با ایمان در بعد معنوی. (امام صادق علیه السلام: اذا خرج القائم یقوم بامر جدید و کتاب جدید و سنة جدید و قضاء جدید (امر تازه - روش تازه...) اثبات الهداة، ج ۷، ص ۸۳

۱۷. شکوفایی (استعدادها، ظرفیت‌ها و اندیشه‌ها) و از بین رفتن کوته بینی‌ها و تنگ نظریها و افکار پست در حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام (لذا مردمی بلند نظر با افکاری باز و سینه‌هایی

گشاده و همتی والا و بینشی وسیع، پرورش می یابند) امام صادق ۷: انّ قائمنا اذا قام مدالله بشیعتنا فی اسماعهم و ابصارهم (منتخب الاثر، صافی، لطف ... - ص ۴۸۳ هنگامی قائم ما قیام کند خداوند گوش و چشم شیعیان ما را تقویت می کند.

۱۸. در حکومت جهانی حضرت حجت علیه السلام همه دستورها و برنامه با سیستم «شهود و حضور» ابلاغ و اجرا می گردد. (امام صادق علیه السلام: حتی لا یکون بینهم و بین القائم برید، میان حضرت و یارانش نامه رسان نخواهد بود... (منتخب الاثر، آیت الله صافی، لطف الله، ص ۳۸۳)

۱۹. در حکومت او علم و دانش و صنعت در اختیار بهسازی وضع جهان و تحکیم پایه های اخوت و برادری و نه در راه ویرانگری قرار خواهد گرفت. (امام باقر علیه السلام: توتون الحکمة فی زمانه (به مردم عصر حکومت درخشان دانش بیش ازانی می گردد. (بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۲)

۲۰. منظور از رضایت ساکنان آسمان از حکومت او، یا اشاره به فرشتگان آسمان و ملائکه مقرب پروردگار است و یا اشاره به گسترش حکومت او بر کرات دیگر مسکونی و گشوده شدن راه آسمانها و مسافرت های فضایی به نقاط دور دست جهان است. (پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: ترضی عنه ساکن السماء و الارض. (تمامی ساکنان زمین و آسمان از حکومت او خشنود باشند. کشف الغمه)

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ... ۵۵

۲۱. منظور از تقسیم عادلانه ثروت یعنی در شرایط مساوی، امتیازات و پاداش‌ها و اجرتها بطور مساوی به افراد داده می‌شود. (رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: ابشرو بالمهدی... و یقسم المال صحاحا بالسویه - حضرت ثروتها را درست و بطور مساوی تقسیم می‌کند. (امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۷۴۵، از الصواعق المحرقة، ص ۱۰۲)

۲۲. پیشرفت کشاورزی و فزونی فرآوردهای زراعی و افزایش آبها، دامها و عمران و آبادی در تمام زمینه‌ها. (رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: نزید المیاه فی دولته و تمد الانهار و تضاعف الارض اکلها. آبها در دولت او فراوان می‌گردد و زمین برکات خویش را چندین برابر می‌سازد. (عقدالدرجات ص ۱۴۹)

۲۳. با اجرای عدالت اجتماعی و تقسیم عادلانه ثروت، ریشه بسیاری از مفاسد اجتماعی از بین می‌رود (نهایتاً اینکه تنازع و کشمکش‌ها بر سر اندوختن ثروتها، استثمار طبقات ضعیف، حيله، تزویز، انواع تقلبها، دروغ و خیانت بر چیده می‌شود.) (امام صادق علیه السلام: اذا قام القائم، حکم بالعدل. هنگامی که امام زمان علیه السلام قیام کند حکومت را بر اساس عدالت قرار می‌دهد: حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام، آیت الله مکارم شیرازی، ص ۲۶۷.)

۲۴. یکی از مسائل مهم در حکومت جهانی آموزش و تربیت صحیح است که اثر عمیقی در مبارزه با فساد و تجاوز و انحرافات اجتماعی و اخلاقی دارد و در جوامع امروزی عامل مهم توسعه

فساد این است که از وسائل ارتباط جمعی صحیح استفاده نمی‌شود بلکه در خدمت کثیف‌ترین و زشت‌ترین برنامه‌های استعماری است. (امام باقر علیه السلام: ... توتون الحکمه فی زمانه حتی ان المرأة تقضى فی بیتها بکتاب الله و نته رسوله. به مردم عصر حکومت او درفش و بینی ارزانی می‌گردد که زن دو کانون خانه خویش بر اساس کتاب خدا و سنت پیامبرش دآوری می‌کند. (بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۲، کمال الدین ج ۲، ص ۶۷۵)

۲۵. وجود یک دستگاه قضایی بیدار و آگاه با وسیله مراقبت دقیق که کاملاً با مجرمان برخورد و عدالت رعایت شود نیز عامل موثری در کاهش میزان فساد و گناه و تخلف از قانون است. (امام صادق علیه السلام: اذا قام القائم علیه السلام حکم بالعدل (حکومت جهانی حضرت مهدی آیت الله مکارم، ص ۲۶۷)

۲۶. جمع شدن تمام امکانات مادی نزد حضرت مهدی علیه السلام و مصرف آن بانظارت آن حضرت در موارد لازم. (امام صادق علیه السلام: و نظهر له الكنوز - حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام گنجینه‌های زمین برای او ظاهر می‌گردد. آیت الله مکارم شیرازی، ص ۲۶۷)

۲۷. در حکومت جهانی حضرت حجت علیه السلام قضاوت براساس روش پیامبر و کلمه ظاهری یعنی استفاده از شاهد و اقرار... انجام و نیز از روش حضرت داوود بهره می‌جوید. یعنی براساس واقع و در بعضی موارد بدون شاهد حکم می‌کند. (امام صادق علیه السلام: و حکم بین

آیه چهارم: (حکومت جهانی قائم آل محمد علیهم السلام حکومت دینی است) ۵۷

الناس بحکم داود و حکم محمد صلی الله علیه و آله؛ حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام ص ۲۶۷ آیت الله مکارم شیرازی)

۲۸. شیعه در برابر مشکلات جامعه مسئولیت سنگینی بر عهده دارد حتی زمانی که حکومت در دست امامان باشد باید با تمام وجود و هستی برای اهداف بلند گام برداشت و تلاش و فعالیت با کجی ها و انحرافات در هر وضعی... (امام کاظم علیه السلام: طوبی لشیعتنا المتمسکین بحبلنا فی عینته قائمنا... خوشا به حال شیعیان ما، آنان که به ریسمان ولایت در زمان غیبت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله چنگ زده اند کشف الغمه ج ۳ ص ۴۴۴)

۲۹. تحقق حکومت جهانی در تمام ابعادش که فقط (زیبایی - خوبی ها ارزش ها...) باید حاکم شوند در سایه وظیفه شناسی، اخلاص، عمل به دستورات الهی ائمه معصومین علیهم السلام امکان پذیر است انشاء الله تعالی... (لو قد قائم قائمنا... و لذهب الشعناء من قلوب العباد... و لذهب الشر و یبقی الخیر، هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند کینه و عداوت از دلهای بندگان ریشه کن می شود. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۹)

۳۰. استفاده و بهره برداری از شیوه های گوناگون برای اداره حکومت جهانی اش با توجه به شرایط زمانی و وضعیت خاص حاکم (لذا برخی از موارد به طریق عادی و برخی موارد از طریق کرامت انجام می دهد). (امام صادق علیه السلام: اذا قام القائم بعث فی اقالیم

الارض، فی کل اقلیم رجلا یقول له الامام علیه السلام عهدک فی کفک، به فرستاده خود می فرماید: برنامه کار تو در کف دست توست. بحار ج ۵۲، ص ۳۶۵)

۳۱. انتظار ظهور امام زمان علیه السلام یعنی انتظار قدرت اسلام یا اجرای احکام دین، ترویج فرهنگ به پاداش نماز، زکات، امر بپاداشتن معروف و نهی از منکر... حکومت دینی (امام هادی ۷: ان القائم منا هو المهدی الذی یحب ان ینتظر فی غیبه و یطاع فی ظهوره، در زمان غیبت و یطاع فی ظهوره، در زمان غیبت مردم منتظر او باشند و در زمان ظهورش مردم از او اطاعت کنند. اثباه الهداه ج ۳ ص ۴۷۸)

آیه پنجم:

حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا. (۱)

و بگو حق آمد و باطل رفت و باطل نابود شدنی است

نکته‌ها:

۱- زهق

از ماده (زهوق) به معنای اضمحلال و هلاک و نابودی است. و

آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد ۵۹

زهوق بر وزن قبول صیغه مبالغه و به معنی چیزی است که بطور کامل محو و نابودی می شود.

۲- حق

به معنای ثابت و باقی است لذا خدا و هر چه از سوی او باشد حق است. حق یکی از نام های خداوند است.

۳- برای این آیه مصادیقی همچون ظهور اسلام، ورود به مدینه فتح مکه و شکستن بت ها را گفته اند که در همه آنها باطل شکست خورده است ولی آیه دارای مفهوم گسترده است و فنای باطل و بقای حق را نوید می دهد.

۴- بقای حق و نابودی باطل، یک سنت و قانون الهی است نه پنداری و تصادفی هر چند پیروان حق کم و طرفداران باطل زیاد باشند چرا که حق همچون آب، ثابت و ماندگار و باطل مانند کف، ناپدار و فانی است.

فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ. (۱)

۵- قرآن کریم می فرماید: نَقَذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ. (۲)

ما حق را بر سر باطل می کوبیم و آن را نابود می سازیم و در این صورت است که باطل رفتنی است بنابراین حق باید با قدرت و کوبنده بر باطل هجوم آورد.

۶- امید به پیروزی قطعی، عاملی برای موفقیت است لذا به

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می گوید: حق فرا رسید و باطل نابود شد و باطل جولانی دارد ولی دوام و بقایی نخواهد داشت و سرانجام پیروزی از آن حق و طرفداران و پیروان حق خواهد بود. (۱)

تاویل و تفسیر آیه: (قیام مهدی علیه السلام)

در بعضی از روایات جمله « جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ » به قیام مهدی علیه السلام تفسیر شده است. هنگامی که امام باقر علیه السلام فرمودند: مفهوم این سخن الهی این است که «اذا قام القائم علیه السلام ذهب دولة الباطل» هنگامی که امام مهدی علیه السلام قیام کند دولت باطل بر چیده می شود. (۲)

در روایت دیگری امام صادق علیه السلام در ذیل آیه شریفه می فرمایند: وَ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ... فقال: اذا قام القائم علیه السلام ذهب دولة الباطل. (۳)

یعنی: هرگاه قائم علیه السلام ما بپاخیزد دولت باطل از بین می رود.

دولت حق

۱- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يُفَرِّجُ اللَّهُ بِالْمَهْدِيِّ عَنِ الْأُمَّةِ: يَمْلَأُ قُلُوبَ الْعِبَادِ عِبَادَةً وَ يَسَعُهُمْ عَدْلُهُ بِهِ يَمْحَقُ اللَّهُ الْكَذِبَ وَ يَذْهَبُ الزَّمَانُ

۱. تلخیص از تفسیر نمونه و نور ذیل آیه ۸۱ سوره اسراء.

۲. نمونه ج ۱۲ ص ۲۳۴ از نور الثقلین ج ۳ ص ۲۱۲ و ۲۱۳.

۳. شناختی از حضرت مهدی در آیات و روایات ص ۷۲.

آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد ۶۱

الْكَلْبِ وَيُخْرِجُ ذُلَّ الرَّقِّ مِنْ أَعْنَاقِكُمْ. (۱)

رسول اکرم ﷺ فرمودند: خداوند بوسیله مهدی علیه السلام به امت گشایش می دهد، دلهای بندگان را پر از عبادت می کند و عدلش فراگیر می شود و بوسیله او خدا دروغ را نابود می سازد و روزگار سخت و رنج آور را می برد و ذلت بردگی و بندگی را از گردانهای شما بیرون می کند.

۲- قال الصادق علیه السلام:

تَزِيدُ الْمِيَاهُ فِي دَوْلَتِهِ، وَ تَمُدُّ الْاِنْهَارُ وَ تُضَاعِفُ الْاَرْضُ أَكْلَهَا لَا تَدَّخِرُ شَيْئاً تَذْهَبُ الشَّحْنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ وَ يَذْهَبُ الشَّرُّ وَ يَبْقَى الْخَيْرُ. (۲)
حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند:

در دولت حضرت مهدی علیه السلام آبها زیاد شود نهرها کشیده شوند و زمین محصول خود را مضاعف کند و چیزی را ذخیره نمی نماید و کینه از دل بندگان بیرون می رود و شر و بدی از بین می رود و خیر و نیکی می ماند.

۳- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام إِنَّهُ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْعِبَادِ عَمَلًا إِلَّا بِهِ؟ فَقُلْتُ: بَلَى فَقَالَ: شَهَادَةٌ

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۶۸ نقل از الغیبة شیخ ص ۱۱۴- بحارج ۵۱ ص ۷۵-
یوم الخلاص ص ۳۶۲.

۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۶۶ نقل از یوم الخلاص ص ۳۸۸.

أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ الْأَقْرَارُ بِمَا أَمَرَ اللَّهُ وَ الْوِلَايَةُ لَنَا وَ الْبِرَاءَةُ مِنْ أَعْدَائِنَا يَعْنِي أَيْمَّةَ خَاصَّةً وَ التَّسْلِيمُ لَهُمْ وَ الْوَرَعُ وَ الْجِتْهَادُ وَ الطَّمَأْنِينَةُ وَ الْإِنْتِظَارُ لِلْقَائِمِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ لَنَا دَوْلَةً يَجِيئُ اللَّهُ بِهَا إِذَا شَاءَ ثُمَّ قَالَ مَنْ سُرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلْيَنْتَظِرْ وَ لْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مُحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ، فَإِنْ مَاتَ وَقَامَ الْقَائِمُ بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِنَ الْإِجْرِ مِثْلُ اجْرِ مَنْ أَدْرَكَهُ فَجِدُّوا وَ انْتَظِرُوا هَنِيئًا لَكُمْ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ الْمَرْحُومَةُ (۱).

ابی بصیر از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ نقل می‌کند که روزی فرمودند آیا به شما خبر بدهم به چیزی که خدای عزوجل هیچ عملی از بندگان خود را نمی‌پذیرد مگر به انجام آن چیزی؟ عرض کردم آری فرمودند شهادت بر وحدانیت و رسالت محمد و اقرار کردن بدانچه خدا فرمان داده و ولایت ما و بیزاری جستن از دشمنان ما یعنی ولایت امامان خاص عَلَيْهِمُ السَّلَامُ و تسلیم شدن بفرمان آنان و پارسایی و تلاش و آرامش و انتظار قائم عَلَيْهِ السَّلَامُ داشتن سپس فرمودند همانا ما دولتی داریم که خدا چون بخواهد آنها را می‌آورد آنگاه فرمودند هر که خوشحال است و دوست دارد که اصحاب قائم عَلَيْهِمُ السَّلَامُ باشد باید به انتظار بماند و پارسایی کند و حسن اخلاقی داشته باشد و منتظر باشد که اگر بمیرد و بعد قائم عَلَيْهِ السَّلَامُ قیام فرماید پاداش او مانند پاداش کسی باشد که قائم را درک نموده پس تلاش کنید و منتظر باشید گوارا باد شما را

آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد ۶۳

در این حالت ای گروه رحمت شده.

نکته مهم

در این روایت امام صادق علیه السلام ویژگی‌های منتظر واقعی امام زمان را مطرح می‌کند که باید سه خصوصیت در زندگی (اجتماعی - فردی - سیاسی) رعایت گردد. ۱- انتظار صحیح و درست که در انتظار سه چیز ضرورت دارد (۱- حکومت جهانی ۲- رهبر جهانی ۳- آمادگی جهانی) و منتظر به کسی می‌گویند که در تمام ابعاد زندگی به وظیفه و تکلیف شرعی خود عمل نماید.

ویژگی دوم: ورع و خویشتن داری در مقابل گناهان است باید در تمام لحظه‌های زندگی مراقبت کند تا عملی را که مخالف دستورات الهی و سنت و روش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین است انجام ندهد به تعبیر دیگر ورع یعنی انجام واجبات الهی و ترک محرمات

ویژگی سوم: رعایت اخلاق (فردی - اجتماعی) است که منتظر باید رعایت کند.

۳- عن ابی عبدالله علیه السلام:

قَالَ: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ علیه السلام دَعَا النَّاسَ إِلَى لِسْلَامٍ جَدِيداً وَ هَدَاهُمْ إِلَى أَمْرٍ قَدْ دُبِّرَ فَضْلاً عَنْهُ الْجُمْهُورُ وَ أَمَّا سُمِّيَ الْقَائِمُ علیه السلام مَهْدِيّاً لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى أَمْرٍ مَضْلُوعٍ عَنْهُ وَ سُمِّيَ بِالْقَائِمِ لِقِيَامِهِ بِالْحَقِّ (۱)

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: چون قائم علیه السلام قیام کند مردم را به

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۶۹ نقل از کشف الغم ج ۲ ص ۴۶۵

اسلام جدید دعوت می‌کند و به امری که کهنه شده و جمهور مردم از آن گمراه مانده‌اند هدایت کند و از آن جهت مهدیش علیه السلام نامند که به امر گمشده هدایت کند و قائمش علیه السلام نامند چون قیام به حق می‌کند.

توضیح: امام صادق علیه السلام در روایت فوق فرمود: قائم آل محمد علیه السلام مردم را به اسلام جدید دعوت می‌کند (شاید) نظر مبارک امام علیه السلام این باشد که امام علیه السلام بدعت‌ها را از بین می‌برد و اسلام ناب و حقیقی را که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معرفی کرده است و در آن بدعت ایجاد شده جایگزین می‌نماید. بدعت یعنی زیاد یا کم کردن چیزی را به دین می‌گویند و یکی از علائم عام ظهور که در روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام به آن اشاره کرده‌اند موضوع بدعت است. بعنوان نمونه در دعای ابوالحسن ضراب اصفهانی (ره) (صلوات مخصوصه امام زمان) علیه السلام که از ناحیه مقدسه برای ایشان صادره شده حضرت صاحب علیه السلام می‌فرمایند:

اللَّهُمَّ جَدِّدْ بِي مَا امْتَحَنِي مِنْ دِينِكَ، وَأَخِي بِي مَا بُدِّلَ مِنْ كِتَابِكَ، وَ
أَظْهِرْ بِي مَا غَيَّرَ مِنْ حُكْمِكَ، حَتَّى يَعُودَ دِينُكَ بِي، (۱)

خدایا آنچه از دین تو محو شده است به وجود او تازه گردان و آنچه از کتاب تو را تغییر داده‌اند به وجودش زنده ساز و آنچه از

۱. مفاتیح الجنان اعمال روز جمعه (صلوات مخصوصه امام زمان علیه السلام).

آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد ۶۵

حکمت‌های تو را دگرگون کرده‌اند به وجود او ظاهر کن و یا امام حسن عسکری علیه السلام می‌فرمایند زمانی خواهد آمد که السُّنَّةُ فِيهِمْ بِدْعَةٌ و البدعةُ فِيهِمْ سُنَّةٌ.

سنتها تبدیل به بدعت‌ها می‌شود و بر عکس بدعت‌ها تبدیل به سنت‌ها می‌شوند.

۴- عن ابي جعفر عليه السلام :

إِنَّهُ قَالَ: إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام ضَرَبَ فَسَاطِيطَ لِمَنْ يُعَلِّمُ النَّاسَ الْقُرْآنَ عَلَى مَا أَنْزَلَهُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ، فَأَضَعُ مَا يَكُونُ عَلَى مَنْ حَفِظَهُ لِأَنَّهُ يُخَالِفُ التَّأْلِيفَ. (۱)

امام باقر عليه السلام فرمودند: چون قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام می‌کند خیمه‌هایی نصب می‌کند برای کسانی که قرآن را همان نحوی که خدای جل جلاله نازل فرموده به مردم تعلیم دهد و حفظ کردن آن بسیار دشوار باشد زیرا آن برخلاف تألیف فعلی خواهد بود.

۵- قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَكُونُ شِيعَتُنَا فِي دَوْلَةِ الْقَائِمِ عليه السلام سِنَامُ الْأَرْضِ وَ حُكَامُهَا يُعْطَى كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام أَلْقَى الرَّعْبُ فِي قُلُوبِ شِيعَتِنَا مِنْ عَدُوِّنَا، فَإِذَا وَقَعَ امْرُنَا وَ خَرَجَ مَهْدِينَا كَانَ أَحَدُهُمْ أَجْرَىءٌ مِنَ اللَّيْثِ وَ أَمْضَى مِنَ السَّنَانِ، يَطَاءُ عَدُوَّنَا بِقَدَمَيْهِ وَ يَقْتُلُهُ بِكَفْيِهِ. (۲)

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۷۲ نقل از کشف الغمہ ج ۲ ص ۴۶۶.

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۷۲- آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۷۷.

امام صادق علیه السلام فرمودند: شیعیان ما در دولت قائم علیه السلام صاحب مقامات بلند و حاکمان زمین باشد بهر یک نیروی چهل مرد داده می شود. حضرت امام باقر علیه السلام فرمودند ترس دشمنان بر دل شیعیان ما افکنده می شود چون حکومت ما فرا رسد و مهدی ما خروج کند هر فرد شیعه با جرئت تر از شیر و نافذتر از نیزه گردد دشمنان ما را لگدکوب کند و با دست خود آنها را بکشد.

پیام‌های آموزنده:

- ۱- پیروزی حق بر باطل بستگی به رعایت سه عامل مهم دارد:
 - ۱- ورود صمیمانه و صادقانه در کار ۲- ادامه برنامه تا پایان کار رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ^(۱) ۳- تکیه و توکل بر قدرت پروردگار و اعتماد به نفس و ترک هرگونه اتکاء و وابستگی به دیگران و اَجْعَلْ لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا^(۲)
- ۲- پیامبر اکرم باید با قاطعیت، پیروزی نهایی اسلام بر کفر را به مردم اعلام نماید «قل جاء الحق».
- ۳- پیروان و جبهه حق باید حق را به میدان بیاورند تا باطل از بین برود جاء - زهق.

۴- عاقبت، باطل رفتنی و نابود شدنی است و حق باقی و پایدار

آیه پنجم: حق خواهد آمد و باطل نابود خواهد شد ۶۷

است. «فعل ماضی نشانه قطعی بودن است» جاء.

هـ از جلوه‌های مانورهای باطل نباید هراسید که دوامی ندارد.

«کان ذهوقا»

عـ در حالی این پیام‌ها را می‌نویسیم که توطئه‌های دشمن علیه ملت شریف ایران و به جایگاه ولایت مطلقه فقیه حمله و اسائه ادب می‌کنند و می‌گویند عمر انقلاب تمام شده اینجا متذکر می‌شویم که اتفاقاً روایاتی داریم که مقدمه حکومت جهانی امام زمان علیه السلام از ایران و بوسیله جوانان ایران مهیا می‌شود و نتیجه انقلاب اسلامی متصل شدن به انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام است. بعنوان نمونه روایتی را از امام باقر علیه السلام تبرکاً ذکر می‌نماییم:

قال الباقر علیه السلام:

كَأَنِّي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطُونَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطُونَهُ، فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوا فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَقُومُوا وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ ضَاحِكِكُمْ قَتْلَاهُمْ شُهَدَاءَ، أَمَا أَنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبْقِيَتْ نَفْسِي لِصَاحِبِ الْأَمْرِ (۱).

توضیح: ما حصل روایت این است که وجود مقدس امام

باقر علیه السلام فرمود: گویا می‌بینم که مردم در مشرق زمین (ایران) دنبال حق اند ولی به آنها عطاء نمی‌شود مجدداً دنبال حق می‌روند و به

آنها نمی‌رسد وقتی وضعیت را اینطور دیدند شمشیرها را به کمرها بسته قیام می‌کنند و به حق می‌رسند و به آنها پیشنهاد پست‌های حکومتی می‌شود (باطل) قبول نمی‌کنند و این انقلاب را ادامه دهند تا به صاحب اصلی انقلاب یعنی مهدی فاطمه علیها السلام تقدیم می‌کنند و ضمناً کشته‌های این مردم جزء شهداء هستند حضرت در پایان این روایت فرمودند اگر من این انقلاب را درک می‌کردم وجود وهستی ام را فدای صاحب این امر می‌کردم.

نتیجه اینکه:

انشاء الله باید تلاش کرد تا انقلاب اسلامی ایران که خونبهای هزاران شهید، صلحاء، علماء و امام خمینی (ره) می‌باشد؛ متصل به حکومت جهانی حضرت حجت علیه السلام شود و همه تکلیف شرعی و وظیفه مان را بنحو احسن انجام دهیم.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۶۹

آیه ششم:

خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد.
أَيُّنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ. (۱)

ترجمه: هرکجا که باشید خداوند شما را گرد آورد که بی گمان
خداوند بر هر چیز تواناست.

توضیح مطلب و تأویل آیه شریفه: (آن روز که یاران مهدی علیه السلام
جمع شوند)

۱- ابن عباس در ذیل آیه شریفه أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ
جَمِيعاً... می گوید: مقصود اصحاب حضرت مهدی علیه السلام است که همه
در خدمت حضرت علیه السلام جمع می شوند. (۲)

۲- علی بن ابراهیم در تفسیر آیه شریفه (أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ
اللَّهُ جَمِيعاً...)

می گوید: که حضرت ابو جعفر (امام باقر علیه السلام) فرمودند: قسم به
خدا قائم علیه السلام را درحالی می نگرم که به حجر الاسود تکیه زده، پس
حق خویش را از خداوند می خواهد، آن گاه می فرمایند: (یا اهل
العالم) هرکس درباره خداوند با من محاجه (بحث) کند پس بداند

۱. بقره/۱۴۸.

۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۳۶ از بحارج ۵۱ ص ۵۳-الغیبه شیخ طوسی ص ۱۷۶.

۷۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

که من نزدیک‌ترین افراد به خداوند هستم! ای مردم هر کس درباره حضرت (آدم، نوح، ابراهیم، موسی، عیسی و رسول خدا محمد ﷺ) بامن مراجعه و بحث کند منم نزدیک‌ترین افراد به آنها، ای مردم هر آن که درباره کتاب خدا با من احتجاج کند پس منم نزدیک‌ترین کس به کتاب خداوند، او به مقام ابراهیم علیه السلام رفته و بعد از اقامه دو رکعت نماز حش را از خدا طلب می‌کند. (۱)

۳- امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: و قوله تعالى: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً «اصحاب القائم علیه السلام الثلاثمائة و البضعة عشر رجلاً». (۲)
منظور اصحاب قائم علیه السلام است که ۳۱۳ نفرند.

۴- محمد بن یعقوب کلینی از علی بن ابراهیم... نقل می‌کند که ابو خالد کابلی از امام صادق علیه السلام و آن حضرت از امام باقر علیه السلام روایت کرده درباره فرمایش خدای سبحان که هر کجا باشید خداوند همه شما را خواهد آورد منظور آیه اصحاب حضرت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله می‌باشد که (۳۱۳) نفر اصحاب هستند و نیز او در حدیث دیگری می‌فرماید: به خدا سوگند امت معدوده ایشانند، که همچون ابرهای پاییزی پی در پی در یک ساعت جمع خواهند شد.

۱. شناختی از امام زمان در آیات و روایات ص ۳۲ به نقل از تفسیر ابراهیم قمی ج ۲ ص ۲۰۵.

۲. همان آدرس ص ۳۲ از روضه کافی ص ۳۱۳.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۷۱

همچون پاره‌های ابر پاییزی که بر اثر تند باد، جمع و متراکم می‌گردد. (۱)

هـ از امام علی بن موسی الرضا علیه السلام نیز نقل شده ذیل آیه شریفه
أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً... وَ ذَاكَ وَاللَّهِ، أَنْ لَوْ قَامَ قَائِمُنَا
يَجْمَعُ اللَّهُ إِلَيْهِ جَمِيعَ شِيعَتِنَا مِنْ جَمِيعِ الْبُلْدَانِ.

فرمودند: به خدا سوگند هنگامی که مهدی علیه السلام قیام کند خداوند
تمام پیروان ما را از تمام شهرها گرد او جمع می‌کند. (۲)

نکته‌های مهم:

باید توجه داشت در حقیقت این روایات اشاره به آن است
خدایی که قدرت دارد ذرات پراکنده خاک انسانها را در قیامت از
نقاط مختلف جهان جمع آوری کند، به آسانی می‌تواند یاران مهدی
علیه السلام را در یکروز و یک ساعت برای افروختن نخستین جرقه‌های
انقلاب به منظور تأسیس حکومت عدل الهی و پایان دادن به ظلم و
ستم جمع نماید.

۱. متن عربی روایت امام باقر علیه السلام فرمودند: یعنی اصحاب القائم، السلائمة والبضعة
عشر رجلاً هم والله والامة المعدودة، قال يجتمعون والله في ساعة واحدة فزع تضرع
الخریف تفسیر نمونه ج ۱ ص ۵۰۳ نقل از نور الثقلین ج ۹۱ ص ۱۳.

۲. نمونه ج ۱ ص ۵۰۳ نقل از مجمع البیان ذیل آیه مورد بحث.

اصحاب و یاران حضرت مهدی علیه السلام

تعداد یاران امام مهدی علیه السلام

براساس روایات تعداد یاران حضرت ۳۱۳ نفر به تعداد اصحاب بدر می باشد. ایشان یاران درجه اول هستند که کارهای اساسی نظام حکومتی امام علیه السلام را به عهده دارند.

در آغاز ظهور در مکه بعضی از یاران همان شامگاه ظهور و بعضی روز بعد تا ظهر در محضر او حاضر می شوند و با اعتقاد کامل در لباس سربازی انجام وظیفه می نمایند و فقط به امام زمان علیه السلام و اهداف او فکر می کنند و نه چیز دیگری، در مرحله دوم تعداد ده هزار نفر به یاران حضرت ملحق می شوند که اینان نیز از یاران و شیعیان مخلص و باتقوی هستند و پیکره و بدنه حکومتی و لشکر حضرت حجت علیه السلام را تشکیل می دهند.

نتیجه و خلاصه مطلب:

براساس روایات و مستندات شیعه از (ائمه معصومین علیهم السلام یاران حضرت حجت علیه السلام):

در مرحله اول: ۳۱۳ نفر به تعداد اصحاب بدر می باشند.

قال الصادق علیه السلام

كَانَتِي أَنْظَرُ إِلَى الْقَائِمِ علیه السلام عَلَى مِنْبَرِ الْكُوفَةِ وَ حَوْلَهُ اصْحَابُهُ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَ ثَلَاثَ عَشَرَ رَجُلًا عَلَى عِدَّةِ أَهْلِ الْبَدْرِ.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۷۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: گویا من می بینم که امام زمان علیه السلام در کوفه بالای منبرند و اطراف ایشان ۳۱۳ نفر به تعداد اصحاب بدر هستند. (۱)

در مرحله دوم

در برخی از روایات تعداد یاران او ده هزار نفر ذکر شده است:

صَحِيحَةُ أَبِي بَصِيرٍ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام لَا يَخْرُجُ الْقَائِمُ علیه السلام حَتَّى يَكُونَ تَكْمَلَةُ الْحَلَقَةِ قُلْتُ كَمْ تَكْمَلَةُ الْحَلَقَةِ قَالَ عَشْرَةُ آلَافٍ. (۲)

در صحیح فوق امام صادق علیه السلام تصریح فرمودند در صورتی که یاران حضرت ده هزار برسند حضرت حجت خروج می کنند.

مرحله سوم:

در روایات دیگر سخن از ۱۲ تا ۱۵ هزار نفر به میان آمده است.

امام علی علیه السلام فرمودند: مهدی علیه السلام در میان دوازده تا پانزده هزار نفر قیام خواهد کرد. (۳)

حضرت حجت امام زمان علیه السلام

با ۱۱۳ نفر دعوت را از مکه و حجاز آغاز و با ۱۰ تا ۱۲ هزار

۱. چشم به راه مهدی ص ۳۶۴ نقل از کمال الدین ج ۲ ص ۶۷۲.

۲. الغیبة نعمانی ص ۳۰۷.

۳. چشم به راه مهدی ذیل بحث اصحاب حضرت نقل از ملاحم و الفتن.

ستونهای اصلی نیروهای انقلاب را تشکیل می‌دهند و حجاز را پاکسازی و با بقیه متکبرین مبارزه می‌کند.

اصحاب و یاران حضرت علیه السلام در روایات

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام كَأَنِّي أَنْظَرُ إِلَى الْقَائِمِ عَجَّ عَلِيٌّ مِنْبِرِ الْكُوفَةِ وَ حَوْلَهُ أَصْحَابُهُ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا؛ عِدَّةُ أَصْحَابِ بَدْرٍ وَ هُمْ أَصْحَابُ الْأَلْوِيَةِ وَ هُمْ حَكَّامُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ. (۱)

امام صادق علیه السلام فرمودند:

گویا هم اکنون قائم آل محمد صلی الله علیه و آله را می‌بینم که بر منبر مسجد کوفه قرار دارد و اطراف ایشان ۳۱۳ نفر به تعداد رزمندگان جنگ بدر قرار دارند آنان پرچمداران او و فرمانداران خدا در جهان بر مردم خواهند بود.

۲- عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ:

قَالَ قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى علیه السلام: أَنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ الْقَائِمُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلْتُمْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا فَقَالَ علیه السلام: يَا أَبَا الْقَاسِمِ: مَا مَنَّا إِلَّا وَ هُوَ قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ (عزوجل) وَ هَادٍ إِلَى دِينِ اللَّهِ وَلَكِنَّ الْقَائِمَ الَّذِي يُطَهِّرُ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ بِهِنَّ الْأَرْضَ مِنْ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالْجُحُودِ وَ يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا وَ هُوَ الَّذِي تُخْفَى عَلَى النَّاسِ

۱. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۱۴ - اثبات الهداة ج ۳ ص ۴۹۴ - کمال الدین ج ۲ ص ۶۷۲-۶۷۶.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۷۵

وَلَادَتُهُ وَ يَغِيبُ عَنْهُمْ شَخْصُهُ وَ يَحْرُمُ عَلَيْهِمْ تَسْمِيَتُهُ وَ هُوَ سَمِيُّ رَسُولِ
اللَّهِ ﷺ وَ كُنْيَتُهُ وَ هُوَ الَّذِي تُطَوَّى لَهُ الْأَرْضُ وَ يُذَلُّ لَهُ كُلُّ صَعْبٍ وَ يَجْمَعُ
إِلَيْهِ مِنْ أَصْحَابِهِ بَعْدَةَ أَهْلِ بَدْرٍ: ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَقَاصِي
الْأَرْضِ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ:

أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (۱)

فَإِذَا اجْتَمَعَتْ لَهُ هَذِهِ الْعِدَّةُ مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ أَظْهَرَهُ اللَّهُ أَمْرَهُ فَإِذَا
كَمَلَ لَهُ الْعَقْدُ وَ هُوَ عَشْرَةُ أَلْفٍ رَجُلٍ خَرَجَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَلَا يَزَالُ
يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ. (۲)

حضرت عبدالعظیم حسنی روایت کرده: به امام جواد علیه السلام محمد
بن علی بن موسی علیه السلام عرض کردم من امیدوارم که شما قائم اهل
بیت علیهم السلام باشید که زمین را پراز عدل و داد کنید پس از آنکه پراز ظلم
و ستم شده باشد فرمودند کسی از ما ائمه نیست جز آنکه قیام به امر
خدا می کند ولی آن قائم علیه السلام که خدا بوسیله او زمین را از کفر و انکار
پاک سازد و زمین را پراز عدل و داد فرماید کسی است که ولادتش
بر مردم پنهان و از نظر مردم غائب و نام بردنش بر مردم حرام باشد
(تقیه) و او همانم و هم کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله است و اوست آنکس که
زمین برای او در نور دیده گردد و هر کار دشواری برای او آسان شود
و اصحابش به شماره اهل بدر و سیصد و سیزده تن باشند از نقاط

۱. بقره / ۱۴۸.

۲. کمال الدین ج ۲ ص ۳۷۷ - آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۱۷۳ از المیزان ج ۱ ص ۱۶۵.

دور دست به محضر حضرت می رسند بعد حضرت علیه السلام آیه أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا تلاوت فرمودند: پس زمانی که یاران حضرت که از اهل اخلاص جمع شوند حضرت او را ظاهر می کند که تعداد آن ۱۰ هزار نفرند...

۳- قَالَ عَلَى عليه السلام:

رجالٌ كانَ قلوبُهُم زُبْرُ الحَدِيدِ لا يَشوبُها شَكٌّ في ذاتِ اللّهِ عزّوجلّ أَشَدُّ مِنَ الحَجَرِ و لو حَمَلُوا على الجِبَالِ لَأَزَالُوها، لا يَقْضُونَ بِرَايةِ بَلَدَةٍ الاّ أَخْرَبُوها كانَ على خِيولِهِم العُقبانَ، يَتَمَسَّحُونَ بِسَرَجِ الامامِ عليه السلام يَطْلُبُونَ بِذالكِ البركةَ. و يَحْفُونَ به يَقُونَهُ بِانْفُسِهِم في الحُرُوبِ و يَكفُونَهُ ما يُريدُ فيهِم.

رجالٌ لا ينامون الليلَ لَهُم دَوَى في صَلاتِهِم كدوى النحلِ يَبِيتُونَ قياماً على اطرافِهِم و يُصبحُونَ على خِيولِهِم.

رُهبانٌ بالليلِ لَيُوثُ بِالنَّهارِ، هم اطوعُ له مِنَ الأمةِ لِسَيِّدِها كالمصابيحِ كانَ قلوبُهُم القناديلُ و هُم في خَشيةِ اللّهِ مُشفِقُونَ يَدْعُونَ بِالشَّهادةِ وَيَتَمَنَّونَ أَنْ يُقْتَلُوا في سَبيلِ اللّهِ، شعارُهُم: يا لثاراتِ الحُسَيْنِ. (۱)

امیر المومنین علیه السلام در مورد (اصحاب امام زمان علیه السلام می فرمایند: مردانی هستند که قلب هایشان به قوت فولاد است همه وجودشان ایمان به خداست ، آنان سخت تر از صخره اند اگر برکوهها روی

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۷۷

آورند آن را متلاشی می‌کنند برای هیچ قلعه‌ای یارای مقاومت در برابرشان نیست به مانند عقاب بر اسب هایشان سوارند و (عاشقانه) دست برزین اسب امام علیه السلام می‌کشند و بدین ترتیب تبرک می‌جویند. آنان او را در میان می‌گیرند و جان خویش را در جنگها پناه او می‌سازند و هر چه اشاره کند از جان و دل انجام دهند.

آنان مردانی هستند که هرگز در شب نمی‌خوابند و مشغول عبادت خدایند و همواره مشغول ذکر و نماز و با خدا مناجات می‌کنند و زمزمه آن در نمازشان مانند صدای زنبور عسل است. شب را با نماز به صبح می‌رسانند و صبحگاهان بر اسب خود سوارند و آماده نبردند، آنان عابدان شب و شیران روزند، آنان به مانند برده‌ای، مطیع و فرمان بر امام خودند ایشان چون مشعل‌های فروزانند که دل‌های استوارشان به سان قندیل‌های نور در سینه شان آویخته است.

اینان تنها از خدا می‌ترسند و همواره شهادت و کشته شدن در راه خداوند را آرزو می‌کنند و شعارشان بیاید به طلب خون حسین علیه السلام یا خوانخواهی از امام حسین علیه السلام است.

۴- عن ابان بن تغلب: قال: قال ابو عبد الله علیه السلام يأتي في مسجدكم هذا ثلثمائة و ثلاثة عشر رجلاً يعني مسجد مكة الى ان قال: فبعث الله ريحاً فتنادى بكل واحد هذا المهدي يقضي بقضاء داود و سليمان لا يريد على ذلك بيته. (۱)

ابان بن تغلب گفت، حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: به این مسجد شما (مسجد کوفه) سیصد و سیزده نفر وارد می شوند تا آنجا که فرمودند: پس خدا بادی برانگیزد که بهر وادی و بیابانی فریاد کشد اینک مهدی علیه السلام است که مانند داود و سلیمان قضاوت و حکومت می کند و بینه و شاهد نمی خواهد.

۵- عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ: كَانَتِي بِأَصْحَابِ الْقَائِمِ عليه السلام وَ قَدْ أَحَاطُوا بِمَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ، فَلَيْسَ مِنْ شَيْئِي إِلَّا وَهُوَ مُطِيعٌ لَهُمْ حَتَّى سِبَاعِ الْأَرْضِ وَ سِبَاعِ الطَّيْرِ يَطْلُبُ رِضَاهُمْ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى تَفْخُرَ الْأَرْضُ عَلَى الْأَرْضِ وَ تَقُولُ: رَبِّي الْيَوْمَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ. (۱)

به نقل از جابر بن یزید از امام باقر علیه السلام فرمودند: گویی حضرت قائم علیه السلام را می بینم که میان مشرق و مغرب را احاطه کرده اند چیزی وجود ندارد جز آنکه مطیع و فرمانبردار آنان باشد حتی قطعات زمین به یکدیگر فخر می فروشند که این قطعه گوید امروز مردی از اصحاب قائم علیه السلام بر من عبور کرده است.

۶- عَنْ امير المؤمنين عليه السلام:

إِنَّهُ قَالَ: وَيْحاً لِلطَّالِقَانِ فَإِنَّ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ بِهَا كُنُوزاً لَيْسَتْ مِنْ ذَهَبٍ وَلَا مِنْ فِضَّةٍ وَلَكِنْ بِهَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ عَرَفُوا اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِمْ وَ هُمْ أَيْضاً أَنْصَارُ الْمَهْدِيِّ عليه السلام فِي آخِرِ الزَّمَانِ. (۲)

۱. اثبات الهداة ج ۳ ص ۴۹۴ - آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۲۶.

۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۲۸ به نقل از اعیان الشیعه ج ۲ ص ۵۱.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد ۷۹

امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: خوشا به حال طالقان که خدای عزوجل را در آن گنج هایی است نه از طلا و نه از نقره اند ولی مردانی در آنجا هستند مومن و خداشناس حقیقی و آنان یاوران مهدی علیه السلام در آخر الزمان خواهند بود.

۷- عن محمد بن الحنفیة، قال: كُنَّا عِنْدَ عَلِيِّ عليه السلام فَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْمَهْدِيِّ، فَقَالَ: هِيَ هَاتِ ثُمَّ عَقَدَ بِيَدِهِ سَبْعًا فَقَالَ ذَاكَ يَخْرُجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: اللَّهُ اللَّهُ قُتِلَ فَيَجْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ قَوْمًا قُرْعُ كَقُرْعِ السَّحَابِ يُؤَلِّفُ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَا يَسْتَوْحِشُونَ إِلَى أَحَدٍ وَلَا يَفْرَحُونَ بِأَحَدٍ دَخَلَ فِيهِمْ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ بَدْرٍ لَمْ يَسْبِقْهُمْ الْاَوَّلُونَ لَا يُدْرِكُهُمُ الْاٰخِرُونَ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِيْنَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهْرَ. (۱)

محمد بن حنیفه گفت: ما در محضر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بودیم مردی درباره حضرت مهدی علیه السلام سؤال کرد حضرت فرمودند: هرگز سپس هفت بار دست خود را گره زد و فرمودند او در آخر الزمان خروج می کند در زمانی که اگر مردی بگوید الله الله کشته می شود. پس خدای تعالی برای حضرت مهدی علیه السلام قومی را جمع کند که مانند ابر توده توده باشند در میان دلهای ایشان الفت ایجاد می کند که ترس از احدی نخواهند داشت و سرور و شادی هم به کسی ندارند به تعداد اصحاب بدراند که گذشتگان بر آنان سبقت

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۲۰ به نقل از مستدرک حاک و عقد الدرص ۱۳۱.

نگیرند و آیندگان آنان را ادراک نمایند به تعداد یاران طالوت باشند که با او از نهر گذشتند.

اصحاب امام زمان علیه السلام:

۸- عن علی بن الحسین علیه السلام قَالَ تَمَتَّدُ الْغَيْبَةَ بِوَلِيِّ اللَّهِ الثَّانِي عَشَرَ مِنْ أَوْصِيَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأُمَّةُ بَعْدَهُ يَا أَبَا خَالِدٍ إِنَّ أَهْلَ زَمَانٍ غَيْبَتِهِ الْقَائِلُونَ بِإِمَامَتِهِ، الْمُنتَظِرُونَ لِظُهُورِهِ أَفْضَلُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ، لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى ذِكْرُهُ أَعْطَاهُمْ مِنَ الْعُقُولِ وَالْإِفْهَامِ وَالْمَعْرِفَةِ مَا صَارَتْ بِهِ الْغَيْبَةُ عِنْدَهُمْ بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ وَجَعَلَهُمْ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِينَ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسَّيْفِ، أَوْلَئِكَ الْمُخْلِصُونَ حَقًّا وَشَيْعَتُنَا صِدْقًا وَالِدُّعَاءُ إِلَى دِينِ اللَّهِ سِرًّا وَجَهْرًا قَالَ: انْتَظَرُ الْفَرَجَ مِنْ أَعْظَمِ الْفَرَجِ. (۱)

حضرت امام سجاد علیه السلام فرمودند:

غیبت به ولی خدا و دوازدهمین وصی رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وائمه بعد از آن حضرت امتداد می یابد ای اباخالد همانا مردم زمان غیبتش که اعتقاد به امامتش دارند و منتظر ظهورش می باشند برترین مردم هر زمان هستند زیرا خدای تعالی عقل و معرفت و فهمی آنچنان به آنان عطاء فرموده که غیبت حضرت حجت در نزد آنان به منزله مشاهده و دیدار است و آنان را در آن زمان جایگاه مجاهدان با شمشیر در

۱. بحار ج ۵۲ ص ۱۲۲ - آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۱۲.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۸۱

پیشگاه رسول الله می بخشند و آنان حقاً مخلصند و از روی صدق و راستی شیعیان ما دعوت کنندگان به سوی دین خدا آشکار و نهان می باشند و فرمودند:

انتظار فرج امام زمان علیه السلام از بزرگترین فرج و گشایش است.

نکته:

براساس روایات یکی از وظایف شیعه در عصر غیبت طبق نقل مرحوم سید محمد تقی اصفهانی در مکیال المکارم (معرفته بالخصوص) می باشد چون امام صادق علیه السلام فرمودند مردم هر زمانی با امام زمان خودشان محشور می شوند و چون ما در عصر غیبت زندگی می کنیم باید معرفت و شناخت ما نسبت به حضرت زیاد شود امام صادق علیه السلام فرمودند من مات ولم يعرف امام زمانه مات میتة الجاهلیة و باید تلاش کرد که تا ظرفیت های نهفته در وجود ماها بالا رود تا جزء کسانی باشیم که امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام فرمودند یکی از کارهایی که امام زمان علیه السلام بعد از ظهور انجام می دهد بر سر انسانها دست ولایتی می کشد و عقلها کامل می شود انشاء الله.

۹- قال الباقر علیه السلام:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُلْقِي فِي قُلُوبِ شِيعَتِنَا الرُّغْبَ فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَظَهَرَ

مَهْدِيْنَا كَانَ الرَّجُلُ أَجْرًا مِنْ لَيْتٍ وَ أَمْضَى مِنْ سِنَانٍ. (۱)

امام باقر علیه السلام می فرمایند: خداوند در قلب شیعیان ما در زمان غیبت ترس قرار می دهد و آن گاه که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند و مهدی علیه السلام خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله ظاهر شود مردان شیعه متهورتر از شیر و برنده تر از نیزه خواهند شد.

۱۰- قال علی بن الحسین علیه السلام:

اِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَذْهَبَ اللَّهُ مِنْ شِيعَتِنَا الْعَاهَةَ وَ جَعَلَ قُلُوبَهُمْ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ وَ جَعَلَ قُوَّةَ الرَّجُلِ مِنْهُمْ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَ يَكُونُونَ حُكَّامَ الْأَرْضِ وَ سَنَامَهَا. (۲)

امام سجاد علیه السلام می فرمایند:

زمانی که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند خداوند از شیعیان ما آفات و رنج های جانکاه را از بین می برد و قلب هایشان را همچون فولاد سخت می گرداند و نیروی هر کدام از آنان را به اندازه چهل مرد قرار داده و ایشان را حاکمان زمین و رهبران آن می گرداند.

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَ الزَّيُّ وَاحِدٌ وَ الْقَدُّ وَاحِدٌ وَ الْجَمَالُ وَاحِدٌ وَ اللَّيْبَاسُ وَاحِدٌ كَأَنِّي يَقْضِدُ مَظْهَرِهِمْ يَوْمَ الْبَيْعَةِ الْمُبَارَكَةِ وَ أَمْتِشَاقِ سُيُوفِ الْعَدْلِ كَأَنَّمَا يَطْلُبُونَ شَيْئًا ضَاعَ مِنْهُمْ. فَهُمْ مُتَحَيِّرُونَ فِي أَمْرِهِمْ حَتَّى يَخْرُجَ

۱. ظهور نزدیک است ص ۱۱۷ نقل از کشف الغمة ج ۳ ص ۱۳۳.

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۱۶- وقت ظهور نزدیک است ص ۱۱۷- مکیال المکارم ج ۱ ص ۱۴۸.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۸۳

اليهم من تحت ستار الكعبة في آخرها، رجل أشبه الناس برسول
الله ﷺ خلقاً و خلقاً و حسناً و جمالاً، فيقولون: انت المهدي ﷺ؟
فيجيبهم و يقول: انا المهدي ﷺ بايعوا. (۱)

امیرالمؤمنین ﷺ فرمودند:

گویی به اصحاب و یاران حضرت حجت ﷺ به آنان می نگرم
همه در پوشش، اندام، جمال و لباس مانند هم می باشند گویی
چیزی را از دست داده اند و او را می جویند و آنان در کار خود
سرگردانند تا آنکه از پشت پرده کعبه مکرمه مردی که شبیه ترین
مردم به حضرت رسول اکرم ﷺ در خلقت و اخلاق و حسن و
زیبایی می باشد، قیام کند. مردم خطاب به حضرت می گویند تو
مهدی ﷺ می باشی؟ و ایشان پاسخ می دهند و می فرمایند: من
مهدی ﷺ هستم. بیعت کنید.

۱۲- عن جابر الجعفی قال: قال ابو جعفر ﷺ يباع القائم بين الركن و
المقام ثلاثمائة و نيف عده اهل بدر فيهم النجباء من اهل مصر و
الابدال من اهل الشام و الاخير من اهل العراق فيقيم ما شاء الله ان
يقيم. (۲)

جابر بن جعفی از امام باقر ﷺ فرمودند: با حضرت قائم ﷺ در
میان رکن و مقام سیصد و اندی به تعداد اصحاب بدر که در میان
آنان نجیبان مصر و ابدال از اهل شام و اخیر از اهل عراق هستند؛

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۲۳ نقل الملاحم و الفتن و يوم الخلاص ص ۲۵۹.

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۳۴- آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۲۹.

بیعت و هر قدری که خداوند متعال بخواهد بر مردم حکومت می‌کند.

توضیح روایت:

در صف یاران حضرت مهدی علیه السلام افرادی که حضور دارند عبارتند از:

اوتاد:

سی نفرند و اوتاد جمع و تداست به معنای میخ و الجبال اوتاداً^(۱). (یعنی هم چون میخ استوارند.) آنان همواره در خدمت امام عصر علیه السلام به سر می‌برند، هر کدام از آنها که از دنیا بروند فرد شایسته دیگری جانشین او می‌گردد.^(۲)

عصائب:

در عراق هستند و به طرف مکه می‌روند یعنی (یارانی جوانمرد و رشید و نیرومند هستند و با حضرت بیعت می‌کنند).^(۳)

ابدال:

از شام به طرف مکه می‌روند آنها جمعی از صالحان هستند و با

۱. سوره نبأ / آیه ۷.

۲. حضرت مهدی، فروغ تابان ولایت، ص ۲۳۸، محد محمدی اشتهاردی.

۳. بحار، ج ۵۲، ص ۳۰۶.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۸۵

حضرت بیعت می‌کنند. (۱)

نجباء

آنها در مصر یا کوفه هستند و افرادی پاک سرشت و خوش نفس و جوانمرد هستند. امام علی علیه السلام: الابدال بالشام و نجباء بمصر و العصاب بالعراق (۲)

رفقاء

از کوفه به طرف مکه می‌روند و مانند پاره‌های متراکم ابر پاییزی و نشانگر صفا و محبت و پیوند محکم بین آنهاست. (۳)

اعاجم:

آنان یارانی هستند غیر از عرب و مقاوم و خستگی‌ناپذیر و مخلصند. (۴)

۱۳- قال ابامحمد حسن بن علی العسکری علیه السلام

اللَّهُمَّ وَامْلَأْ بِهِمْ كُلَّ أَفْقٍ مِنَ الْإِفَاقِ وَ قِطْرٍ مِنَ الْأَقْطَارِ قِسْطاً وَ عَدْلًا وَ مَرَحَمَةً وَ فَضْلاً. (۵)

امام حسن عسگری علیه السلام در قنوت شان نسبت به یاران حضرت

۱. حضرت مهدی فروغ تابان ولایت، محمد محمدی اشتهاردی، ص ۲۳۹.

۲. جمع البحرین، ماده نجب.

۳. حضرت مهدی فروغ تابان ولایت، محمد محمدی اشتهاردی، ص ۲۴۱.

۴. بحار، ج ۳، ص ۸ و ۹. ۵. منتخب الاثر ج ۲ ص ۴۷۵.

مهدی علیه السلام می فرمایند: بارالها بوسیله ایشان (یاران مهدی علیه السلام) تمام افق‌های هستی و تمام گوشه‌ها و اقطار جهان را پر از عدل و داد و مهربانی و احسان خود گردان.

۱۴- قال الصادق علیه السلام

بِهِمْ يَنْصُرُ اللَّهُ إِمَامَ الْحَقِّ. (۱)

خداوند بوسیله آنان به امام زمان علیه السلام یاری و کمک می‌کند.

۱۵- عَنِ الْمُفَضَّلِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام:

قَالَ: يَكُنْ مَعَ الْقَائِمِ علیه السلام ثَلَاثَ عَشْرَةَ امْرَأَةً قُلْتُ وَ مَا يَصْنَعُ بِهِنَّ؟ قَالَ

يُدَاوِينَ الْجَرْحَى وَ يَقْمِنُ عَلَى الْمَرْضَى كَمَا كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله.

مفضل از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند: با

حضرت مهدی سیزده نفر از زنان همراه هستند عرض کردم و وظیفه

خانم‌ها چیست؟ فرمودند: زخمی‌ها را درمان و از بیماران پرستاری

می‌کنند همانگونه که همراه رسول اکرم صلى الله عليه وآله اینطور عمل می‌کردند.

شرایط بیعت یاران خاص با امام زمان علیه السلام

حضرت امیر المومنین در خطبه معروف به خطبه البیان که

در بصره ایراد فرمودند در بیان علائم و نشانه‌های ظهور امام

زمان علیه السلام و نیز وقایع هنگام و بعد از ظهور آن حضرت مطالبی

فرمودند که در بخشی از آن آمده است پس از آن حضرت

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۸۷

صاحب علیه السلام در ابتدای ظهور، یاران خاص خویش یعنی (۳۱۳- هزار نفر را مورد آموزش قرار می دهد و آنان در طلب آن حضرت علیه السلام از مکه به مدینه سه بار رفت و آمد میکنند. آن بزرگوار بین صفا و مروه برآنان ظاهر می شود و خطاب به آنان می فرمایند:

إِنِّي لَسْتُ قَاطِعاً أَمْراً حَتَّى تُبَايَعُونِي عَلَى ثَلَاثَةِ خَصَلَةٍ تُلْزِمُكُمْ
لَا تُغَيِّرُونَ مِنْهَا شَيْئاً وَ لَكُمْ عَلَيَّ ثَمَانٌ خَصَالٍ فَقَالَ: سَمِعْنَا وَ اطَّعْنَا
فَاذْكُرْنَا مَا أَنْتَ ذَاكِرُهُ يَا بَنَ رَسُولَ اللَّهِ! (۱)

فرمودند من هیچ برنامه روشنی برای شما ارائه نمی دهم مگر اینکه با هم هم پیمان شوید که سه خصلت را همواره مراعات کنید و هرگز هیچ یک از آنها را تغییر ندهید و رها نکنید در برابر پیمانی که شما با من می بندید من با شما پیمان می بندم هشت خصلت را همواره مد نظر داشته باشم. آنان عرض می کنند ما گوش به فرمان و مطیع هستیم ای پسر پیامبر خدا هر شرطی که می خواهی مطرح فرما پس از آن که یاران اعلام آمادگی کردند، حضرت صاحب الزمان علیه السلام به طرف کوه صفا حرکت می کند و آنان نیز همراه آن حضرت حرکت می کنند. (۲)

بیعت حضرت مهدی با یاران خود میان رکن و مقام

۱. فرهنگ سخنان امام زمان ص ۸۵ و ۸۶ مرحوم دشتی به نقل از الزام الناصب.
۲. مرحوم دشتی متن عربی را ذکر نکرده فقط ترجمه موجود است.

قَالَ عَلَىٰ عَلَيْهِ يُبَايِعُونَ أَنْ لَا يَسْرِقُوا وَلَا يَزْنُوا وَلَا يَسُبُّوا مُسْلِمًا وَلَا يَقْتُلُوا مُحْرَمًا وَلَا يَهْتَكُوا حَرِيمًا وَلَا يَهْجُمُوا مَنْزِلًا وَلَا يَضْرِبُوا أَحَدًا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَكْنِزُوا ذَهَبًا وَلَا فِضَّةً وَلَا بُرًّا وَلَا شَعِيرًا وَلَا يَأْكُلُوا مَالَ الْيَتِيمِ وَلَا يَشْهَدُوا بِمَا لَا يَعْلَمُونَ وَلَا يَخْرِبُوا مَسْجِدًا وَلَا يَشْرِبُوا مِنْكَرًا وَلَا يَلْبَسُوا الْخَزَّ وَلَا الْحَرِيرَ وَلَا يَتَمَنِّطُوا بِالذَّهَبِ وَلَا يَقْطَعُوا طَرِيقًا، وَلَا يُخَيِّفُوا سَبِيلًا وَلَا يَفْسُقُوا بَغْلًا وَلَا يَخْبِسُوا طَعَامًا مِنْ بُرٍّ وَلَا شَعِيرٍ وَلَا يَرْضُونَ بِالْقَلِيلِ وَيَشْمُونَ عَلَى الطَّيِّبِ وَيَكْرَهُونَ النَّجَاسَةَ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَلْبَسُونَ الْخَيْشَنَ مِنَ الثِّيَابِ وَيَتَوَسَّدُونَ التُّرَابَ عَلَى الْخُدُودِ وَيُجَاهِدُونَ اللَّهَ حَقَّ جِهَادَةٍ وَيَشْتَرِطُ عَلَى نَفْسِهِ لَهُمْ: أَنْ يَمْشِيَ حَيْثُ يَمْشُونَ وَيَلْبَسَ كَمَا يَلْبَسُونَ وَيَرْكَبَ كَمَا يَرْكَبُونَ وَيَكُونَ مِنْ حَيْثُ يُرِيدُونَ وَيَرْضَى بِالْقَلِيلِ وَيَمْلَأُ الْأَرْضَ بِعَوْنِ اللَّهِ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَيَعْبُدُ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ وَلَا يَأْخُذَ حَاجِبًا وَلَا بَوَابًا. (۱)

یاران قائم عَلَيْهِ با او بیعت می‌کنند که:

۱. دزدی نکنند.
۲. زنا نکنند.
۳. به هیچ مسلمانی دشمنام ندهند.

۱. درانتظار خورشید ص ۲۵۳ عبدالرحمان انصاری نقل از یوم الخلاص ص ۲۹۲ به نقل از منتخب الاثر ص ۴۶۹.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد ۸۹

۴. خون حرامی نریزند.
۵. آبروی کسی را که احترامش لازم است لکه دار نکنند.
۶. به خانه کسی حمله نکنند.
۷. کسی را به ناحق کتک نزنند.
۸. طلا و نقره، گندم و جو ذخیره (احتکار) نکنند.
۹. مال یتیم نخورند.
۱۰. به چیزی که نمی دانند گواهی ندهند.
۱۱. مسجدی را ویران نکنند.
۱۲. مشروبات الکلی نخورند.
۱۳. جامه حریر و ابریشم نپوشند.
۱۴. کمر بند زرین نبندند.
۱۵. راهزنی نکنند.
۱۶. راهها را ناامن نکنند.
۱۷. همجنس بازی نکنند.
۱۸. مواد خوراکی ضروری چون گندم و جو را احتکار نکنند.
۱۹. به مقدار اندک روزی خشنودباشند.
۲۰. عطر بزنند.
۲۱. از پلیدی ها دوری کنند.
۲۲. مردم را به نیکی ها فرمان دهند.
۲۳. دیگران را از زشتی ها باز دارند.

۲۴. زمین را بالش خود قرار دهند (یعنی ساده زیست باشند).

۲۵. در راه خدا آنگونه که شایسته است جهاد کنند.

۲۶. لباس نازک و نرم نپوشند.

تعهدات امام زمان علیه السلام نسبت به مردم

۱. رفتارم مثل شما باشد.

۲. جامه‌ام چون جامه شما باشد.

۳. مرکبم مانند مرکب شما.

۴. با خواسته‌های (مشروع) شما هماهنگ باشم.

۵. به اندک چیزی خوشنود باشم.

۶. به یای خدا زمین را پراز عدل کنم چنانکه پراز ظلم و جور

شده است.

۷. خدا را به گونه‌ای شایسته پرستش کنم.

۸. برای خود دربان و نگهبان نگذارم.

ویژگی‌های اصحاب و یاران امام زمان علیه السلام

مقدمه

در این بخش قبل از پرداختن به ویژگی‌های یاران و اصحاب قائم

آل محمد علیهم السلام مسئله انتظار بررسی می‌شود که ارزش والایی دارد.

قال الصادق علیه السلام:

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۹۱

۱- طُوبَى لِّشِيعَةِ قَائِمِنَا الْمُنتَظِرِينَ لِظُهُورِهِ فِي غَيْبَتِهِ وَ الْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ، أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. (۱)
امام صادق عليه السلام فرمودند:

خوشابه حال پیروان قائم آل محمد صلی الله علیه و آله آنان که منتظر ظهور ایشان در زمان غیبت بوده و فرمان بردار وی در زمان او می باشند. آنان همان اولیای خدا هستند که نه ترسی برآنان راه دارد و نه محزون می باشند.

۲- قال علی عليه السلام:

الْمُنْتَظِرُ لِأَمْرِنَا كَالْمُتَّسِخِطِ بَدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. (۲)

حضرت فرمودند آنکه در انتظار ظهور فرج و حکومت ماست ثواب شهیدی دارد که در راه خدا آغشته به خون خویش شده باشد.

ویژگی های اصحاب و یاران

اقسام انتظار

انتظار ظهور حضرت صاحب الزمان عليه السلام دو گونه است:

۱. انتظار اعتقادی و شعاری

۲. انتظار عملی و فراهم کردن زمینه ظهور آن حضرت عليه السلام

۱. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۰۵ (غلامعلی صفایی بوشهری به نقل از منتخب الاثر ص ۵۱۴)
۲. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۰۵.

آن چه که مهم تر است و مأموریت اصلی منتظران ظهور می باشد؛
انتظار عملی و زمینه سازی برای برپایی حکومت عدل و
جهانی، در ظهور مهدی علیه السلام است.

علی بن محمد از محمد بن علی بن ابراهیم و او از عبدالله ابن
صالح نقل می کند گفت امام زمان علیه السلام را در کنار حجر الاسود
مشاهده کردم که مردم همگی جذب نورانیت وجود او شده بودند
در حالی که ایشان را نمی شناختند چنین مجذوب بودند.
در حالی که حضرت صاحب الزمان علیه السلام می فرمودند: مَا بِهَذَا
أُمُرُوا. (۱)

به این کار امر نشده اند.

به عبارت دیگر

انتظار بر دو قسم است:

الف) انتظار مخرب

کسانی که زمینه فساد بیشتر تبه کاران و مفسدان را بایی توجهی
خود فراهم می کنند و منتظرند که مصلحی از غیب ظهور کند تا
جامعه را اصلاح کند و امر به معروف و نهی از منکر نمی کنند؛ از
منتظران مخربند.

۱. وسایل الشیعه ج ۱۳ ص ۳۲۷ شیخ حر عاملی - فرهنگ سخنان امام زمان علیه السلام دشتی،
ص ۷۲.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۹۳

در ادامه چنین انتظاری معتقد می شوند، باید فساد را زیاد کرد و مساعدت نمود تا فساد همه جا را فرا گیرد و زمینه ظهور، فراهم گردد لذا هر حرکت اصلاح طلبانه‌ای را محکوم می کنند.

ب) انتظار سازنده

به کسانی گفته می شود که چون خود را منتظر مصلح واقعی می دانند سعی می کنند خود را اصلاح نمایند.

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

مَنْ سُرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ عليه السلام فَلْيَنْظُرْ وَ لِيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَخَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ ^(۱)

منتظر واقعی سه ویژگی باید داشته باشد: ۱- انتظار ۲- ورع

۳- اخلاق

قرآن کریم می فرماید:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ ^(۲)

نقش انتظار فرج در سازندگی انسان

اعتقاد به ظهور مهدی و اینکه نتیجه نزاع‌ها و جنگ‌ها صلح و

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۲۰.

۲. انبیاء / ۱۰۵ ترجمه: و همانا در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم که وراثت زمین از آن بندگان شایسته من خواهد بود.

صفا و امنیت و آسایش است، سبب می شود، انسان خود را اصلاح و شرایط لازم برای قرار گرفتن در صف منتظران واقعی قرار دهد.

به عبارت دیگر:

انتظار فرج باعث می شود که مسلمین آنچه در توان دارند جهت ارتقاء سطح اندیشه و آگاهی و آمادگی روحی و جسمی خود تلاش کنند.

بنابراین: انتظار فرج حضرت حجت امام زمان علیه السلام یعنی آمادگی کامل (فکری - عملی - مادی - معنوی) و منتظر واقعی باید طوری آمادگی داشته باشد که خود را هر لحظه به لحظه در محضر حضرت بداند و مطیع دستورات او باشد و خودش را فراموش کند.

وظایف منتظران یا تکالیف عصر غیبت

منتظران واقعی حضرت حجت امام زمان علیه السلام در عصر غیبت تکالیفی دارند که باید به آنها ملتزم باشند و رعایت کنند در اینجا به مهمترین وظایف و تکالیف شیعه در عصر غیبت اشاره می شود.

۱. بدست آوردن شناخت صفات و آداب آن حضرت علیه السلام

۲. رعایت ادب نسبت به یاد امام زمان علیه السلام

۳. محبت امام عصر بطور خاص

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۹۵

۴. محبوب نمودن حضرت علیه السلام در میان مردم
۵. انتظار فرج و ظهور امام علیه السلام
۶. اظهار اشتیاق به دیدار آن حضرت
۷. ذکر مناقب و فضائل آن حضرت
۸. اندوهگین بودن در فراق آن حضرت
۹. حضور در مجالس فضائل و مناقب آن حضرت
۱۰. قیام هنگام شنیدن نام حضرت
۱۱. دعا برای تعجیل فرج آن حضرت
۱۲. صدقه دادن برای سلامتی آن حضرت
۱۳. زیارت مشاهد مشرفه (رسول اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین به نیابت آن حضرت علیه السلام)
۱۴. شاد و خوشحال کردن مومنین
۱۵. هدیه ثواب صلوات - نماز مستحبی - قرآن کریم به آن حضرت
۱۶. رعایت حقوق دیگران
۱۷. پیوسته به یاد حضرت بودن
۱۸. اقتدا کردن و تأسی جستن به اخلاق و اعمال آن حضرت علیه السلام
۱۹. مقدم داشتن خواسته حضرت بر خواسته خودش
۲۰. توجه به مجالس مصیبت و گریه برای حضرت سید الشهداء علیه السلام. (۱)

نتیجه اینکه:

انتظار: یا (آینده نگری) به حالت کسی گفته می‌شود که از وضع موجود ناراحت است و برای ایجاد وضع بهتری تلاش می‌کند. بنابراین مسأله انتظار حکومت حق و عدالت (مهدی علیه السلام) و قیام مصلح جهانی در واقع مرکب از دو عنصر است: عنصر «نفی» و عنصر «اثبات» عنصر نفی همان بیگانگی با وضع موجود و عنصر اثبات خواهان وضع بهتر بودن است.

درانتظار:

خودسازی فردی

خودیاری‌های اجتماعی

حل نشدن در فساد محیط

پس باید با همه وجود با هواهای نفسانی مخالفت نمود و در جهت حکومت جهانی آن حضرت علیه السلام زمینه سازی کرد.

ویژگی‌های اصحاب و یاران قائم آل محمد صلی الله علیه و آله

۱- ایمان به اعتقادات دینی

یکی از سفارشهای وجود مقدس امام زمان علیه السلام به شیعه این است که شیعیان ما اعتقاد را از راه مشروع یعنی از راه اهل بیت علیهم السلام بدست آورند یعنی اعتقاداتشان را به ما اهل بیت علیهم السلام عرضه نمایند اگر

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۹۷

تطبیق کرد مورد تائید است و الا خیر پس باید جهت ارتقاء ایمان به اعتقادات دینی تلاش کرد. امام زمان علیه السلام می فرمایند: **طَلَبُ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِ طَرِيقِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ مُسَاوِقٌ لِانْكَارِنَا.** (۱)

فرمودند: بدست آوردن معارف جز از طریق خاندان پیغمبر صلی الله علیه و آله مساوی با انکار ماست.

(۲) تقوای عملی

منتظر و عاشق حضرت حجت علیه السلام باید در تمام اعمال و رفتار خود تقوای الهی را مراعات نماید یعنی واجبات الهی را انجام و محرمات را ترک نماید.

به اعتقاد حضرت آیه الله بهجت (ره):

اولین مرحله موفقیت سالک الی الله این است که آنچه را می دانیم به آن عمل کنیم خداوند متعال مجهولات را معلوم و روشن می کند به عبارت دیگر انسان منتظر و سالک الی الله باید از سه مرحله عبور کند تا ائمه معصومین علیهم السلام او را کمک کنند:

(۱) سلوک شخصی

(۲) سلوک خانوادگی

(۳) سلوک اجتماعی

۱. چشم های معرفت سید محمد رضا طباطبایی نسب ص ۱۶۱ نقل از صحیفه المهدی ص ۳۳۴.

۹۸ منجی بشر در قرآن و روایات

بنابراین سه مرحله را باید بین خود و خداوند خوب انجام دهد تا موفق شود. در اینجا با توجه به اهمیت بحث به بخشی از آیات و روایات و معانی ارزشی و آثار تقوی مختصر اشاره می‌شود.

تقوی در قرآن کریم

(۱) وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۱)

و از خدا بترسید تا شاید رستگار شوید.

(۲) فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ. (۲)

پس از خدا بترسید تا شکر او را بجا آورید.

(۳) وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۳)

و از خدا بترسید تا رستگار شوید.

(۴) وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ

وَالْأَرْضِ. (۴)

و اگر اهل شهرها ایمان آورده و تقوی پیشه می کردند برکاتی از

آسمان و زمین به رویشان می گشودیم.

(۵) فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۵)

ای صاحبان خرد از خدا بترسید تا رستگار شوید.

(۶) تَزَوَّدَا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ. (۶)

زاد و توشه بگیرید زیرا بهترین توشه تقواست.

(۷) وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ. (۷)

بدانید که خداوند متعال با متقین است.

۲. آل عمران / ۱۲۳.

۴. اعراف / ۹۶.

۶. بقره / ۱۹۷.

۱. بقره / ۱۸۹.

۳. آل عمران / ۱۳۰.

۵. مائده / ۱۰۰.

۷. بقره / ۱۹۴.

تقوی و اخلاق اسلامی

الف) کنترل کننده نفس انسان و شهوت پرستی او، در راه رسیدن به کمال معنوی

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:

أَلَا وَإِنَّ الْخَطَايَا خَيْلٌ شُمُسُ حُمِلَ عَلَيْهَا أَهْلُهَا وَ خُلِعَتْ لُجْمُهَا
فَتَقَحَّمَتْ بِهِمْ فِي النَّارِ.

أَلَا وَإِنَّ التَّقْوَى مَطَايَا ذَلَّلَ حُمِلَ عَلَيْهَا أَهْلُهَا. (۱)

ترجمه: آگاه باشید همانا گناهان چون مرکب‌های بد رفتارند که سواران خود (گناهکاران) را عنان رها شده در آتش دوزخ می اندازند.

تقوی: مانند مرکب فرمانبرداری است که سواران خود را عنان بر دست وارد بهشت جاویدان می کند.

ب) نیروی معنوی و اداره کننده انسان بر طاعت الهی
قَالَ عَلِيُّ علیه السلام:

إِنَّ تَقْوَى اللَّهِ حَمَتْ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ مَحَارِمَهُ وَ أَلْزَمَتْ قُلُوبَهُمْ مَخَافَتَهُ
حَتَّى أَشْهَرَتْ لِيَابِلِهِمْ وَ أَظْمَأَتْ هَوَاجِرَهُمْ. (۲)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

۱. نهج البلاغه خطبه ۱۶ مرحوم دشتی ص ۵۸.
۲. نهج البلاغه خطبه ۱۱۳ ص ۲۱۸ مرحوم دشتی.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۰۱

ای بندگان خدا همانا تقوای الهی دوستان خدا را از انجام محرمات باز می‌دارد و قلب هایشان را پر از ترس خدا می‌سازد تا آنکه شب‌های آنان با بی‌خوابی و روزهایشان با تحمل تشنگی و روزه داری، سپری می‌گردد.

ارزش تقوی

الف) ملاک کرامت انسان

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ. (۱)

ای مردم ما همه شما را از مرد و زنی آفریدیم و آنگاه شعبه‌های بسیار و فرق مختلف گردانیدیم تا یکدیگر را بشناسید، بزرگوارترین شما نزد خدا با تقواترین شماست و خدا از حال شما کاملاً باخبر است.

ب) شرط قبولی اعمال انسان است.

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ. (۲)

خداوند اعمال قربانی متقیان را خواهد پذیرفت.

وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ. (۳)

۲. مائده / ۲۷.

۱. حجرات / ۱۳.

۳. بقره / ۱۹۴.

و از خدا بترسید و بدانید که خدا با پرهیزکاران است.

آثار تقوی:

الف) خروج از تنگناها

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا. (۱)

ترجمه: و هر کس تقوای الهی پیشه کند خداوند در کار او گشایشی ایجاد می‌کند.

ب) میزان تشخیص حق از باطل

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ. (۲)

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید اگر تقوای الهی پیشه کنید، خدا به شما فرقان می‌بخشد و گناهان شما را بپوشاند و شما را پیامرزد که خدا دارای فضل و رحمت بی‌انتهاست.

ج) عزت و سرافرازی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

خَصْلَةٌ مَنْ لَزِمَهَا طَاعَةُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَبْحَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّةِ قِيلَ مَا هِيَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ التَّقْوَى بِهِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ أَعَزَّ النَّاسِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ. (۳)

در روایت مورد بحث پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند اگر فردی تقوا

۲. انفال / ۲۹.

۱. طلاق / ۴.

۳. بحار الانوار مجلسی (ره) ج ۹۷ ص ۲۸۵.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۰۳

داشته باشد بهشت نصیبش می‌گردد گفته شد ای رسول خدا آن خصلت چیست؟ فرمودند: هر کس می‌خواهد عزیزترین مردم باشد باید تقوی داشته باشد.

(د) برکات آسمانی

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ. (۱)

ترجمه: و چنانچه مردم شهر و دیار ایمان آورده و پرهیزکار می‌شوند همانا ما درهای برکات آسمان و زمین را بر روی آنها می‌گشودیم.

(ه) مصونیت در برابر شیطان

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ
مُبْصِرُونَ. (۲)

: چون اهل تقوی را از شیطان وسوسه و خیالی به دل فرا رسد همان موقع خدا را به یاد آرند و همان لحظه بصیرت و بینایی پیدا کنند.

(و) پیروزی و رستگاری

فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۳)

۲. اعراف / ۲۰۱.

۱. اعراف / ۹۶.

۳. مائده / ۱۰۰.

ترجمه: پس ای خردمندان عالم از خدا بترسید، باشد که رستگار شوید.

راههای کسب تقوی

۱- عبادت

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. (۱)

ای مردم خدایی را پرستید که آفریننده شماست و آنان که پیش از شما بودند که (بطاعت و معرفت او) پارسا و منزّه شوید.

۲- دوری از شهوات

قال علی عليه السلام: مَنْ مَلَكَ شَهْوَتُهُ كَانَ تَقِيًّا. (۲)

فرمودند: کسی که مالک شهوت خود باشد متقی است.

در بررسی زمینه‌ها و عوامل حادثه کربلا از مجموع سخنان گهربار سید الشهداء عليه السلام از مدینه تا کربلا بدست می‌آید سه عامل اصلی حادثه را بوجود آورد که عبارتند از:

(۱) عمل نکردن به دستورات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بویژه مسئله رهبری

و ولایت

(۲) عمل نکردن به غیرت دینی یا عدم حساسیت نسبت به

غیرت دینی

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۰۵

(۳) کم رنگ شدن معنویت یا به عبارت دیگر رنگ باختن معنویات که ناشی از دو چیز است:

۱- فراموشی خدا ۲- تبعیت و پیروی از شهوات

منشاء تمام بدبختی‌ها پیروی از شهوات و هواهای نفسانی است

تقوی در روایات

۱- سئل الصادق علیه السلام عن تفسیر التقوی: «قال علیه السلام ان لا یفقدک الله

حیث امرک و لا یراک حیث نهایک. (۱)

از وجود مقدس امام صادق علیه السلام از تفسیر تقوی سوال کردند

حضرت فرمودند جاهایی را که خداوند تو را امر کرده محل وجدان

تو و جاهایی را که نهی کرده محل فقدان تو باشد. و به عبارت دیگر (هر جا

که می‌خواهد تو باشی باش و هر جا که نمی‌خواهد مباحث).

۲- قال علی علیه السلام:

المُتَّقِی مَنِ اتَّقَى الذُّنُوبَ. (۲)

حضرت فرمودند: متقی کسی است که از گناهان پرهیزد و پروا

داشته باشد.

۳- سئل امام المتقین علی بن ابیطالب علیه السلام عن التقوی فقال علیه السلام هو

انه لو وُضِعَ عَمَلُكَ عَلَى طَبَقٍ وَلَمْ یَجْعَلْ عَلَیْهِ غِطَاءً وَ طِیفَ به علی اهل

الدُّنْیَا لَمَا كَانَ فِیْهِ شَیْءٌ تَسْتَحِیْ مِنْهُ. (۳)

۱. شرح نهج البلاغه خویی، ج ۱۲، ص ۱۱۵ ذیل خطبه متقین.
۲. اخلاق اسلامی در نهج البلاغه، ص ۲۶، اکبر خادم الذاکرین.
۳. اثنا عشریه فی المواعظ العدایه، ص ۴۳۲.

از مولی الموحدین علی بن ابیطالب علیه السلام درباره تقوی سوال شد حضرت فرمودند تقوی این است که اگر عمل تو را در طبقی مکشوف و سر باز بگذارند و دور دنیا بگردانند تا مردم ببیند جهتی نباشد که از آن حیا کنی و خجالت بکشی.

۴- عن عمرو بن سعید بن هلال الثقفی عن ابی عبدالله علیه السلام قال، قلت له: انی لا ألتاک إلا فی السنتین فأخبرنی بشئی آخذیه. فقال علیه السلام أوصیک بتقوی الله و الورع و الاجتهاد و الورع فیه. (۱)

عمر بن سعید بن هلال ثقفی می گوید به امام صادق علیه السلام عرض کردم من هر دو سال یکبار محضر شما می رسم مطلبی را بفرمائید که به آن عمل نمایم حضرت صادق علیه السلام فرمودند: سفارش می کنم تو را به تقوی الهی و خویشانداری (در مقابل گناه) و کوشش و تلاش حضرت فرمودند بدان که کوشش و تلاش فایده ندارد مگر آنکه در آن ورع رعایت شود.

وجود مقدس امیر المؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه خطبه متقین در پاسخ همام که از شیعیان حضرت بوده و در خواست ویژگی های متقین می کند اوصافی را مطرح می کند که مهمترین آنها در ذیل ذکر می شود:

فرازهایی از خطبه ۱۹۳:

۱. آثار الصادقین ج ۲۵ ص ۳۳۰ آیه الله احسانبخش.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۰۷

۱. صدق در گفتار
۲. پوشاک ساده
۳. تواضع در راه رفتن
۴. چشم پوشی از حرام
۵. به لغو گوش نمی دهند
۶. بی اعتنایی به دنیا
۷. شب زنده داری
۸. تلاوت قرآن با تأمل
۹. بردباری و صبوری
۱۰. عفو و گذشت
۱۱. حریص نبودن
۱۲. گفتارش با کردارش هماهنگ است
۱۳. عدم آرزوهای طولانی^(۱)

عـ مرحوم حاج شیخ عباس قمی محدث بزرگ شیعه در کتاب
تتمة المنتهی نامه و توفیق شریفی را به پدر شیخ صدوق (ره) (ابن
بابویه قمی) نوشته‌اند با توجه به اهمیت این نامه و مضامین بلند و
دستورالعملهای اخلاقی متن آن در زیر ذکر می شود:

۱. نهج البلاغه خطبه ۱۹۳ خطبه متقین.

متن نامه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَالْجَنَّةُ لِلْمُؤَحَّدِينَ وَالنَّارُ
لِلْمُلْحَدِينَ وَالْأَعْدَاءُ لِلْإِلَهِ الْعَلِيِّ الظَّالِمِينَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ
وَالصَّلَاةُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعِزَّتِهِ الطَّاهِرِينَ.

حضرت امام حسن عسگری علیه السلام بعد از حمد و ستایش خداوند
متعال و درود و صلوات بر خاندان پیامبر و اهل بیت عصمت و
طهارت علیهم السلام می فرمایند:

أَمَّا بَعْدُ: أَوْصِيكَ يَا شَيْخِي وَمُعْتَمِدِي وَفَقِيهِي يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ
الْحُسَيْنِ الْقَمِيَّ وَفَقِكَ اللَّهُ لِمَرْضَاتِهِ وَجَعَلَ أَوْلَادًا صَالِحِينَ بِرَحْمَتِهِ.
امام حسن عسگری علیه السلام خطاب به ایشان می فرماید کسیکه
مورد اعتماد ما هستی و فقیه اهل بیت علیهم السلام خداوند اولاد صالحی را
به لطف و رحمتش عنایت کند.

نکته مهم

اگر کسی به تکلیف شرعی خودش عمل کند مورد عنایت خاص
و ویژه ائمه معصومین علیهم السلام قرار می گیرد اینجا به دو نکته مهم نسبت
به شخصیت ابن بابویه قمی (ره) شده است.

۱- تایید و امضاء بر مورد اعتماد و وثوق بودن ایشان

۲- تایید مرجعیت و فقاہت ایشان.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۰۹

۳- دعا جهت در خواست حضرت از خداوند متعال برای اولاد صالحی برای ایشان حضرت امام حسن عسگری علیه السلام بعد از توجه به مقدماتی سفارشها و نصایح مهمی را خطاب به ایشان به شرح ذیل می فرمایند:

اوصیک...

بِتَقْوَى اللَّهِ وَ اِقَامِ الصَّلَاةِ وَ اِيتَاءِ الزَّكَاةِ فَانَّهُ لَا تُقْبَلُ الصَّلَاةُ مِنْ مَا نَعِيَ الزَّكَاةَ.

حضرت می فرمودند شما را سفارش می کنم به تقوای الهی و اقامه نماز و پرداخت زکوة بعد حضرت فرمودند نماز از کسیکه زکوة پرداخت نکند قبول نمی شود.

در بخش دیگری می فرمایند:

اوصیک بمغفرة الذَّنْبِ وَ كَظْمِ الْغَيْظِ وَ صَلَاةِ الرَّحِمِ وَ مُوَاسَاةِ الْأَخْوَانِ وَ السَّغْيِ فِي حَوَائِجِهِمْ فِي الْعُسْرِ وَ الْيُسْرِ وَ الْحِلْمِ عِنْدَ الْجَهْلِ وَ التَّفَقُّهِ فِي الدِّينِ وَ التَّنَبُّتِ فِي الْأُمُورِ وَ التَّعَاهُدِ لِلْقُرْآنِ وَ حُسْنِ الْخُلُقِ وَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ.

قال الله تعالى: لا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِضْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ.

وَ اجْتِنَابِ الْفَوَاحِشِ كُلِّهَا وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصَى عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ.

فَقَالَ يَا عَلِيُّ: عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ مَنْ اسْتَخَفَّ بِصَلَاةِ

اللیل فلیس منا، فاعمل بْوَصِیْتِی وَاْمُرْ شِیْعَتِی حَتّٰی یَعْمَلُوْا عَلَیْهِ.

حضرت به چند نکته اساسی و ریشه‌ای در موضوع اخلاق اجتماعی و فردی اشاره می‌فرمایند که ابن بابویه شما را سفارش و وصیت می‌کند به اینکه استغفار از گناهان - فرو بردن خشم و غضب صله رحم - مواسات با برادران دینی و سعی و تلاش در حوائج برادران دینی، حلم و بردباری در مقابل جاهلین تفقه در مسائل دینی و ثابت قدم ماندن در امور انجام تعهدات نسبت به قرآن و رعایت اخلاق امر به معروف و نهی از منکر بعداً استشهاد به آیه شریفه لا خیر من نجواهم نمودند که ما حاصلش این است به اینکه خیری در نجوا کردن نیست بلکه باید صدقه بدهید کار خیری انجام دهید یا بین دو مومن را اصلاح کنید.

بعد در ادامه فرمودند:

ابن بابویه قمی سفارش می‌کند به دوری از همه گناهان و نماز شب را بخوان چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین وصیت کردند یا علی نماز شب بخوان و سه مرتبه تکرار کردند و فرمودند هر کس در نماز شب کوتاهی کند از ما نیست (به خاطر اهمیت و برکات و آثار نماز شب است).

در پایان این توفیق شریف و مهم می‌فرمایند:

صبور و منتظر فرج و ظهور امام زمان باشید چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند بهترین عمل برای امت من انتظار فرج است که (قبلاً

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۱۱۱

موضوع انتظار بحث شد.

حضرت می فرمایند:

و عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ وَ انْتِظَارِ الْفَرَجِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: أَفْضَلُ أَعْمَالِ أُمَّتِي انْتِظَارُ الْفَرَجِ وَ لَا يَزَالُ شِيعَتُنَا فِي حُزْنٍ حَتَّى يَظْهَرَ وَلَدِي الَّذِي بَشَّرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلِئَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا.

فاصبر يا شيخى و امر جميع شيعتى بالصبر فان الارض لله يورثها من يشاء من عباده و العاقبة للمتقين و السلام عليك و على جميع شيعتنا و رحمة الله و بركاته و حسبنا الله و نعم الوكيل، نعم المولى و نعم النصير. (۱)

در پایان این توفیق شریف دو موضوع مهم را مورد بحث قرار داده و تاکید می نمایند:

۱- موضوع صبر

۲- موضوع فرج و ظهور امام زمان عليه السلام

و فرمودند تا زمانی که امام زمان ظهور نکند شیعیان ما پیوسته در حزن و غم و اندوه خواهند بود و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بشارت داده که حضرت صاحب عليه السلام بیاید مشکلات موجود حل خواهد شد و عدل و داد جایگزین ظلم و ستم خواهد شد و متمسک به آیه شریفه فان الارض لله يورثها من يشاء من عباده و العاقبة للمتقين شدند.

۱. تمه المنتهى شيخ عباس قمى ص ۴۰۰.

۱۱۲..... منجی بشر در قرآن و روایات

(انشاء الله با دقت توفیق شریف را مطالعه کنید تا در راه رسیدن
به کمالات عالیه و عرفان قدم بزرگی را برداشته و جزء اصحاب و
یاران حضرت مهدی علیه السلام بشوید.)

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۱۱۳

۷- قال علی علیه السلام

وَقَدْ رَجَعَ مِنْ صِفِّينَ فَأَشْرَفَ عَلَى الْقُبُورِ بِظَاهِرِ الْكُوفَةِ يَا أَهْلَ الدِّيَارِ
الْمُوحِشَةِ وَالْمَحَالِّ الْمُغْفَرَةِ وَالْقُبُورِ الْمُظْلِمَةِ.

یا اهل التوبة، یا اهل الغربة و یا اهل الوحدة یا اهل الوحشة انتم لنا
فرط سابق و نحن لكم تبع لاحق.

وَأَمَّا الدُّورُ فَقَدْ سُكِنَتْ وَأَمَّا الْأَزْوَاجُ فَقَدْ نُكِحَتْ وَأَمَّا الْأَمْوَالُ فَقَدْ
قُسِمَتْ هَذَا خَيْرٌ مَا عِنْدَنَا فَمَا خَيْرَ مَا عِنْدَكُمْ ثُمَّ التَفَّتْ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ،
أَمَا لَوْ أُذِنَ لَهُمْ فِي الْكَلَامِ لَأَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى. (۱)

امام امیر المؤمنین علیه السلام بعد از رجوع و برگشت از جنگ صفین
(در پشت کوفه) مقابل قبرستان ایستاد و خطاب به اهل قبور
فرمودند:

ای اهل دیار وحشت و محل‌های بی آب و علف و قبرهای تاریک
ای اهل توبه - غربت و تنهایی - و وحشت (شما جلوتر از ما رفتید و
ما هم به شما ملحق می شویم بدانید که در خانه‌های شما سکونت
کردند و همسران شما ازدواج کردند و اموال شما بین وراثت تقسیم
شد حضرت فرمودند:

این خبر و گزارشی بود از ما به شما پس اخبار و گزارش شما
چیست؟ بعد رو به اصحاب و یاران کرد. فرمودند اگر به اینها اجازه
داده می شد که حرف بزنند به شما می گفتند بهترین زاد و توشه

۱. نهج البلاغه کلمه ۱۲۵ فیض الاسلام.

(تقوی) است.

۸) قال علی علیه السلام:

واعلموا، عباد الله انه لم يخلقكم عبثاً و لم يرسلكم هملاً اوصيكم،
عباد الله بتقوى الله، فانها الزمام و القوام. (۱)

امام علی علیه السلام می فرماید: ای بندگان خدا آگاه باشید خداوند شما را بی هدف و بیهوده نیافرید. و سرگردان و بدون سرپرست نگذاشته است.

ای بندگان خدا، شما را به تقوی و خویشتن داری سفارش می کنم که زمام عبادت ها و قوام زندگی سعادت مندانه به تقوی بستگی دارد.

۹- قال الامام الحسين علیه السلام:

عباد الله اتقوا الله و كونوا من الدنيا على حذر، فان الدنيا لو بقيت
لأخذ أو بقي عليها أحد كانت الانبياء أحق بالبقاء و أولى بالرضى و
ارضى بالقضاء. غير أن الله تعالى خلق الدنيا للبلاء و خلق أهلها لئلا
فجديدها بال و نعيمها مضمحل و سرورها مكفهر، و المنزل بلغة و الدار
قلقة فتزودوا: فان خير الزاد التقوى (۲) فاتقوا الله لعلكم تفلحون. (۳)

آقا سید الشهداء علیه السلام می فرمایند:

بندگان خدا! از خدا بترسید و از دنیا بر حذر باشید که اگر بنا بود

۱. خطبه ۱۹۵ نهج البلاغه.

۲. فرهنگ سخنان امام حسین علیه السلام محمد دشتی ص ۱۶۱ حدیث ۱۸۸.

۳. بقره / ۱۹۷.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۱۱۵

همه دنیا به یک نفر داده شود و یا یک فرد برای همیشه در دنیا بماند، پیامبران برای بقاء سزاوارتر و جلب خشنودی آنان بهتر و چنین حکمی خوش آیندتر بود ولی هرگز! زیرا خداوند دنیا را برای فانی شدن خلق نموده که تازه هایش کهنه و نعمت هایش زایل و سرور و شادی آن به غم و اندوه مبدل خواهد گردید. دنیا خانه‌ای پست و کوتاه مدت است، پس برای آخرت خود توشه‌ای برگزید که توشه آخرت تقوی و ترس از خداست.

خیر دنیا و آخرت

۱۰- شخصی به امام حسین علیه السلام نامه‌ای نوشت و پرسید خیر دنیا و آخرت چیست؟ امام علیه السلام در پاسخ او نوشتند:

قال الامام الحسين عليه السلام:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّهُ مَنْ طَلَبَ رَضِيَ اللَّهُ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ اَمُورَ النَّاسِ، وَ مَنْ طَلَبَ رَضِيَ النَّاسُ بِسَخَطِ اللَّهِ وَ كَلَّهُ اللَّهُ اِلَى النَّاسِ وَ السَّلَامُ. (۱)

امام حسین علیه السلام فرمودند:

(بنام خدای بخشنده مهربان) پس از ستایش پروردگار هر کسی در پی خشنودی خدا باشد که مردم از او برنجند خداوند او را در

۱. فرهنگ سخنان امام حسین علیه السلام محمد دشتی ص ۱۷۴ نقل از امالی شیخ صدوق ص

امور مردم کفایت خواهد کرد و هر کسی برای جلب رضایت مردم بکوشد که به غضب الهی بیانجامد خداوند او را به مردم واگذار می‌کند.

تقوی از دیدگاه عرفاء

عرفاء می‌فرمایند:

انْ يُطَاعَ وَلَا يُغْصَىٰ وَ يَذْكَرُ وَلَا يَنْسِي وَ يَشْكُرُ وَلَا يُكْفِرُ. (۱)

می‌فرمایند: تقوی این است که خداوند اطاعت شود و معصیت نشود و به یاد خداوند باشد و او را فراموش نکند و شکر گزار نعمت‌ها باشد و کفران نعمت‌ها نکند.

نتیجه بحث اینکه

از بیدار دل و عارفی پرسیدند چه باید کرد تا به حق رسید فرمود باید به ده چیز مداومت کرد تا به حق رسید.

نصایح بیدار دل

۱- بازداشتن نفس از معصیت

۲- به قلیل از دنیا که حلال است قناعت کند.

۳- بندگی خالصانه و عاشقانه داشته باشد.

۱. عرفان اسلامی بحث تقوی حسین انصاریان ج ۱۲.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۱۷

۴- عاشق صالحین و اهل خیر باشد.

۵- در مقام دعا باشد و...

و باید توجه داشت که منشاء تمام بدبختی‌های انسانی سه چیز است:

۱- متابعت از هوای نفس

۲- حب دنیا و عشق خارج از حدود الهی

۳- دیده دل از خداوند برداشتن و به غیر دل بستن

پس باید تلاش کرد تا به تقوای عملی دست پیدا کرد.

ویژگی سوم: ولایت پذیری و ولایت مداری

یکی دیگر از خصوصیات اخلاقی یاران مهدی علیه السلام (تقویت و

ثبیت) پیوند با امام عصر علیه السلام و تجدید عهد و پیمان با آن حضرت

است یا به عبارت دیگر: اعتقاد و التزام عملی به امامت و ولایت اهل

بیت علیهم السلام و عشق ورزیدن به آنان می‌باشد از این رو امام سجاد علیه السلام

می‌فرمایند:

مَنْ ثَبَّتَ عَلَيَّ مَوَالِيَنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ أَلْفِ شَهِيدٍ مِثْلُ

شُهِدَاءِ بَدْرٍ وَأُحُدٍ. (۱)

هر که بر ولایت ما در زمان غیبت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله ثابت قدم

باشد خداوند به او پاداش هزار شهید همانند شهدای جنگ بدر و

احد اعطاء می‌کند.

بنابراین منتظرین واقعی با وجود غیبت ظاهری حضرت حجت علیه السلام هیچ گاه خود را در جامعه بدون مسئولیت احساس نکنند و همواره برای اجرای دستورات و خواسته‌های مولایشان فعال باشند و باید دعا‌های مأثوره در عصر غیبت از جمله دعای عهد را فراموش نکرد و با ایجاد فرهنگ ولایت پذیری و ولایت مداری جامعه دچار بحران فرهنگی، از خود بیگانگی، یاس، ناامیدی، سرکوب استعدادها و انحطاط نخواهد شد. و با همدلی شیعیان دریاری و نصرت مولایشان زمینه ظهور مهیا و فرج نزدیک خواهد شد.

ویژگی چهارم: آراستگی به فضائل اخلاقی و دوری از رذائل
منتظران ولی حضرت ولی عصر علیه السلام همواره این سخن محبوبشان را در آئینه دل خود جای داده‌اند وجود مقدس حجت امام زمان در توفیق در بخشی از آن خطاب به مرحوم شیخ مفید ره می‌فرمایند:

فَيَعْمَلُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ مَا يَاقُرْبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا وَلِيَتَجَنَّبَ مَا يُدْنِيهِ مِنْ كَرَاهَتِنَا وَسَخَطِنَا، فَإِنَّ امْرَأً يَبْغُتَهُ فُجَاءَةً حِينَ لَا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ وَلَا يُتَجَيَّهُ مِنْ عِقَابِنَا نَدْمَ عَلَى جَوْبَةٍ. (۱)

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۱۹

می فرمایند پس هر یک از شما باید آن چه را که موجب دوستی ما می شود پیشه خود سازد و از هر چه خشم و ناخشنودی ما می گردد دوری گزیند زیرا فرمان به یکباره و ناگهانی فرا می رسد و در آن زمان توبه و بازگشت برای کسی سودی ندارد و پشیمانی از گناه، کسی را از کیفر ما نجات نمی بخشد.

در جای دیگر امام صادق علیه السلام به مطلب فوق اشاره می کنند که ذیلاً به روایتی اشاره می شود:

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْعِبَادِ عَمَلًا إِلَّا بِهِ؟ فَقُلْتُ: بَلَى فَقَالَ: شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا صلى الله عليه وآله عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ الْإِقْرَارُ بِمَا أَمَرَ اللَّهُ وَ الْوِلَايَةُ لَنَا، وَ الْبِرَاءَةُ مِنْ أَعْدَائِنَا يَعْنِي أُمَّةً خَاصَّةً وَ التَّسْلِيمُ لَهُمْ، وَ الْوَرَعُ وَ الْاجْتِهَادُ وَ الطَّمَانِينَةُ وَ الْإِنْتِظَارُ لِلْقَائِمِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ لَنَا دَوْلَةً يَجِيءُ اللَّهُ بِهَا إِذَا شَاءَ. ثُمَّ قَالَ: مَنْ سَرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ علیه السلام فَلْيَنْتَظِرْ وَ لِيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ فَإِنْ مَاتَ وَ قَامَ الْقَائِمُ بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ أَدْرَكَهُ، فَجَدُّوا وَ انْتَظِرُوا هَنِيئًا لَكُمْ أَيُّهَا الْعَصَابَةُ الْمَرْحُومَةُ. (۱)

ابی بصیر از امام صادق علیه السلام نقل می کند که امام صادق فرمودند: آیا به شما خبر بدهم به چیزی که خدای عزوجل هیچ عملی از

بندگان قبول نمی‌کند مگر به انجام آن عمل؟ عرض کردم: آری فرمودند شهادت بوحدانیت خدا و رسالت محمد ﷺ و اقرار کردن بدانچه خداوند فرمان داده و ولایت ما، و بیزاری جستن از دشمنان ما: یعنی ولایت ائمه معصومین علیهم السلام و تسلیم شدن به فرمان آنان و پارسائی و تلاش و آرامش و انتظار قائم علیهم السلام داشتن. سپس فرمودند ما دولتی داریم که خدا هر وقت بخواهد آن را می‌آورد، آنگاه فرمودند هر که خوشحال است و دوست دارد که از اصحاب قائم علیهم السلام باشد باید به انتظار بماند و پارسایی کند و حسن اخلاق داشته باشد و متظر باشد که اگر بمیرد و بعد قائم علیهم السلام قیام فرماید: پاداش او مانند پاداش کسی است که قائم علیهم السلام را درک نموده پس جدیت و تلاش کنید و متظر باشید. گوارا باد شما را این حالت ای گروه رحمت شده.

موضوع دوری از اعمال زشت و ناپسند و آراسته شدن به فضیلت‌های امام علیهم السلام و پیاده شدن عملی آنها در زندگی فردی و اجتماعی به قدری اهمیت دارد که امام عصر علیهم السلام در توقیعیشان به مرحوم شیخ مفید می‌فرمایند:

وَ لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا وَفَقَّهُمُ اللَّهُ لَطَاعَتِهِ عَلَى اجْتِمَاعٍ مِنَ الْقُلُوبِ فِي الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ عَلَيْهِمْ لَمَا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيَمْنُ بِلِقَائِنَا وَ لَتَعَجَّلَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ بِمُشَاهَدَتِنَا عَلَى حَقِّ الْمَعْرِفَةِ وَ صِدْقِهَا مِنْهُمْ بِنَا، فَمَا يَحْبِسُنَا عَنْهُمْ إِلَّا مَا يَتَّصِلُ بِنَا مِمَّا نَكْرَهُهُ وَ لَا نُؤَثِّرُهُ مِنْهُمْ وَ اللَّهُ الْمُسْتَعَانُ وَ هُوَ حَسْبُنَا وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ وَ صَلَوَاتُهُ عَلَى سَيِّدِنَا الْبَشِيرِ النَّذِيرِ، مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۲۱

سَلَّمَ. (۱)

حضرت حجت علیه السلام در این فراز از توفیق شریفشان مردم را به اتحاد و همدلی در عهدهایی که نسبت به یکدیگر دارند سفارش می فرمایند و در پایان می فرمایند پس تنها چیزی که ما را از (شیعان) پوشیده می دارد. همانا چیز ناشایستی است که از ایشان به ما می رسد و خوشایند ما نیست و از آنان انتظار نمی رود.
یک چشم زدن غافل از آن شاه نباشید

شاید که نگاهی کند آگاه نباشید

ویژگی پنجم: پیروی از علمای دین

یکی دیگر از ویژگی های منتظران حضرت حجت علیه السلام پیروی از عالمان دین در فهم اعتقادات و قوانین عملی اسلامی است علمایی که دین شناس، متعهد و با مسئولیت بوده و متخلق به اخلاق اهل بیت علیهم السلام هستند و الگوی رفتاری آنان حضرات معصومین علیهم السلام می باشد و تمام وجود خود را در خدمت دین و دین داران گذاشته اند

امام هادی علیه السلام درباره ارزش وجودی علمای شیعه در زمان غیبت می فرمایند:

لَوْ لَا مَنْ يَبْقَى بَعْدَ غَيْبَةِ قَائِمِكُمْ مِنَ الْعُلَمَاءِ الدَّاعِينَ إِلَيْهِ وَ الدَّالِّينَ عَلَيْهِ وَ الدَّابِّينَ عَنْ دِينِهِ بِحُجَجِ اللَّهِ وَ الْمُتَّقِدِينَ لِضَعْفَاءِ عِبَادِ اللَّهِ مِنْ شِبَاكِ إِبْلِيسَ وَ مَرَدَّتِهِ وَ مِنْ فِخَاخِ النَّوَاصِبِ لَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلَّا ارْتَدَّ عَنْ دِينِ اللَّهِ لَكِنَّهُمْ الَّذِينَ يُمْسِكُونَ أَرْمَةَ قُلُوبِ ضَعْفَاءِ شِيعَتِي كَمَا يُمْسِكُ صَاحِبُ السَّفِينَةِ بِسُكَّانِهَا أَوْلَيْكَ هُمْ الْإِفْضَلُونَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ (۱).

حضرت می فرمایند: اگر بعد از غیبت قائم آل محمد علیه السلام کسی از علما باقی نمی ماند تا مردم را به امامت او هدایت و راهنمایی کند و از دین خدا با حجت های الهی و دلایل دینی دفاع نماید و بندگان خدا از دام ابلیس و فریب هایش و از سخن پراکنی دشمنان خاندان پیامبر نجات دهد همه مردم از دین خدا بر می گشتند، آن علماء کسانی هستند که زمام قلبهای شیعیان را در دست دارند همان گونه که ناخدای کشتی سکان آن را بدست در آورد آنان بهترین خلق نزد (خدایند).

نکته

علماء و روحانیت شیعه در طول تاریخ و دوران عصر غیبت همواره هدایت جامعه اسلامی را به عهده داشته و در خط مقدم و نقطه مرکزی - با تلاش در ترویج دین و تبلیغ آن - دفاع جانانه در

۱. وقت ظهور نزدیک است ص ۶۸ از مکیال المکارم ج ۲ ص ۲۷۸.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۲۳

مقابل تهاجم فرهنگی دشمن اعم از خارجی و داخلی و ایجاد حکومت برای حاکمیت اندیشه دینی و عدالت اجتماعی که آرزوی همه انبیاء الهی و ائمه معصومین علیهم السلام بوده را جهت سعادت و رستگاری انسان در دنیا و آخرت انجام داده‌اند.

علماء و روحانیت دین خواه و ولایت مدار و دلسوز در عصر غیبت وجود نازنین حضرت صاحب علیه السلام عهده دار مسئولیت‌های خطیری را برای حراست و حفاظت از دین بر عهده داشته و تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام ادامه خواهد داشت من جمله:

- ۱) وکالت و نیابت از حضرت مهدی علیه السلام
- ۲) دفاع از حریم دین و دفع تهاجم فرهنگی به دین
- ۳) ترویج و گسترش فرهنگ دینی در اعصار مختلف
- ۴) تربیت و پرورش افراد مستعد و دین خواه برای دفاع از دین
- ۵) برقراری حاکمیت دینی و تشیع در جهان
- ۶) حمایت از مردم و جامعه در مقابل ستم پیشگان و ظالمان
- ۷) پاسخ‌گویی به شبهات و پرسش‌های دینی مردم
- ۸) مرجعیت علمی و اخلاقی و الگو برای مردم
- ۹) امین و امانتداری صالح برای رفع مشکلات مردم و مراجعه

به آنان

۱۰) توجه دادن مردم به الزام آنان به مسائل اعتقادی از جمله معاد

ویژگی ششم: معرفت و محبت امام زمان علیه السلام

یکی از ویژگی‌های مهم اصحاب و یاران حضرت مهدی علیه السلام براساس روایات و تاکید ائمه معصومین علیهم السلام شناخت و معرفت امام زمان است و این جزء وظایف مهم شیعه در عصر غیبت می‌باشد بر این اساس مولا امام صادق می‌فرمایند مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ أَمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً. (۱)

هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد مرگی جاهلانه داشته است.

و در روایت دیگری امام صادق علیه السلام در این مورد می‌فرمایند: مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِامَامَتِهِ لَمْ يَضُرَّهُ تَقَدُّمَ هَذَا الْأَمْرِ أَوْ تَأَخُّرَ وَ مَنْ مَاتَ عَارِفاً بِامَامَتِهِ كَانَ كَمَنْ كَانَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ. (۲)

حضرت فرمودند: هر کس بمیرد و امام زمان خود را بشناسد تأخیر یا تقدیم ظهور امام زمان علیه السلام به او ضرر نرساند و هر کس بمیرد و امام خویش را نشناخته باشد مانند کسی است که با امام زمان علیه السلام در خیمه او باشد.

علاوه بر این روایات یکی از دعاهای مهم در عصر غیبت را دعا جهت معرفت و شناخت امام علیه السلام مطرح می‌کند.

اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ
اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَبِيَّكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَبِيَّكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ اللَّهُمَّ

۱. وقت ظهور نزدیک است صفایی بوشهری ص ۱۰۸.

۲. اثبات الهداة ج ۳ ص ۵۱۹.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۱۲۵

عَرَّفَنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِن لَّمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي. (۱)
در دعای فوق در زمان غیبت حضرت مهدی علیه السلام موضوع
معرفت و شناخت امام معصوم علیه السلام بعنوان یکی از مسائل مهم و
وظائف منتظر مطرح و امام علیه السلام می فرمایند: اگر امام علیه السلام شناخته
نشود انسان از طریق مستقیم گمراه می شود.

و به عبارت دیگر:

پایه محبت به امام عصر علیه السلام و اطاعت از او، معرفت و شناخت
امام علیه السلام است و کمترین حد شناخت و معرفت به فرموده امام
صادق علیه السلام این است که بدانی امام علیه السلام مساوی با پیامبر صلی الله علیه و آله است
مگر در درجه نبوت، امام علیه السلام وارث پیامبر صلی الله علیه و آله است و همانا اطاعت
از او اطاعت از خدا و رسول خداست، پس باید در هر امری تسلیم
او بود و به سخن و فرمان او عمل کرد. (۲)

و در روایت دیگری آمده است مردم به سه تکلیف مکلفند:
معرفت امامان: تسلیم در برابر ایشان و واگذاری امور به ایشان در
اموری که اختلاف پیش می آید (۳) بنابراین باید امام علیه السلام را به گونه ای
بشناسیم که این شناخت سبب در امان ماندن از شبهات ملحدان و
مایه نجات ما از اعمال گمراه کننده مدعیان دروغین و ثبات قدم در

۲. بحار الانوار ج ۴ ص ۵۴.

۱. مفاتیح الجنان.

۳. وسائل الشیعه ج ۱۸ ص ۴۵.

محبت و اطاعت امام عصر علیه السلام گردد این امر جز با شناخت صفات و ویژگی‌های او به دست نمی‌آید و در این راه علاوه بر حرکت‌های علمی در حد توان توفیق الهی و عنایت‌های معصومین علیهم السلام بهترین یاوران راه هستند.

نتیجه اینکه:

در شناخت امام علیه السلام شناخت نشانه‌ها و علائم ظهور هم یکی از فروع شناخت امام عصر علیه السلام است چند روایت کوتاه در مورد این صفت منتظران ذکر می‌شود:

(۱) هم أطوعُ لَهُ مِنَ الْأُمَّةِ لِسَيِّدِهَا. (۱)

اطاعت آنان از امام علیه السلام از فرمان‌برداری کنیز از مولایش بیشتر است.

(۲) طُوبَى لِلصَّابِرِينَ فِي غَيْبَتِهِ طُوبَى لِلْمُقِيمِينَ عَلَى مَحَبَّتِهِمْ (۲)

خوشا به حال صابران در غیبتش، خوشا به حال آنانکه بر راه اهل بیت علیهم السلام ثابت قدم می‌مانند.

(۳) إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَعْطَاهُمْ مِنَ الْعُقُولِ وَالْإِفْهَامِ وَالْمَعْرِفَةِ مَا ضَارَتْ بِهِ الْغَيْبَةُ عِنْدَهُمْ بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ. (۳)

خداوند تبارک و تعالی: آن قدر به آنان عقل و فهم و بینش ارزانی

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۸. ۲. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۰۴ ح ۱۱۴.

۳. کمال الدین ج ۱ ص ۳۲۰ آثار الصادقین ج ۲۹.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۲۷

داشته است که غیبت امام علیه السلام در نزد آنها به مانند مشاهده و دیدار اوست.

یار نزدیک تر از من به من است

و این عجب تر که من از وی دورم

ویژگی هفتم: امیدواری شجاعانه برای قیام

از مسائل مهمی که منتظران مهدی علیه السلام در عین امید و انتظار به آینده آن را به زیور طبع جان و دل خود آراسته‌اند، کسب شجاعت لازم برای این قیام جهانی می‌باشد.

آنچه در روایات بر آن تاکید شده است، ظهور و بروز این شجاعت در مرحله عمل است که مهمترین نشانه آن کسب آمادگی رزمی و دفاعی در این زمینه می‌باشد مرحوم کلینی در این زمینه روایتی از امام کاظم علیه السلام نقل کرده است:

حضرت فرمودند: هر کسی اسبی را به انتظار امر ما نگه دارد و به سبب آن دشمنان ما را خشمگین سازد، در حالی که او منسوب به ماست خداوند روزی اش را فراخ گرداند، به او شرح صدر عطاء کند او را به آرزویش برساند و در رسیدن به خواسته هایش یاری نماید^(۱) می‌فرمایند:

كُلُّهُمْ لِيُوثُّ قَدْ خَرَجُوا مِنْ غَابَاتِهِمْ لَوْ أَنَّهُمْ هَمُّوا بِإِزَالَةِ الْجِبَالِ

لَا زَالُوا عَنْ مَوَاضِعِهَا. (۱)

همه شیرانی هستند که از بیشه خارج شده‌اند و اگر اراده کنند
کوه‌ها را از جا برکنند.

جُعِلَتْ قُلُوبُهُمْ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ. (۲)

دل‌هایشان، چون پاره‌های آهن شده است.

فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يُعْطَى قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا. (۳)

همان‌ها برای هر کدام از آنها نیروی چهل مرد می‌باشد.

ویژگی هشتم: عدالت و عدالت خواهی :

«عدالت اخلاقی» ملکه‌ای است که منتظر واقعی آن را با ایجاد
اعتدال قوای نفس و تسلط عقل بر شهوت، غضب و وهم در درون
خود شکل می‌دهد و نتیجه آن دوری از ظلم و گناه در حوزه ارتباط
با خدا، خویشتن و جامعه است.

یاران حضرت مهدی علیه السلام با اتصاف به عدالت درونی و بیرونی
راه قانون پذیری را در برابر قانون گریزی انتخاب می‌نمایند تا از این
طریق یکی از ابعاد اصلی ایجاد حکومت جهانی که عدالت
مهدوی علیه السلام باشد؛ در درون و بیرون از خود متحقق نمایند.
این عدالت خیزی تاجایی است که حاضر نمی‌شود دانه‌ای از

۲. همان ص ۲۲۸.

۱. بوم الخلاص ص ۲۲۴.

۳. همان.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۲۹

دهان مورچه‌ای بیرون بکشد و از این جهت تمام موجودات و خلائق در سایه این عدالت در امنیت به سر می‌برند.

امام حسن عسکری علیه السلام در دعای قنوت خودشان می‌فرمایند:
بارالها به وسیله ایشان (یاران مهدی علیه السلام) تمام افق‌های هستی و تمام گوشه‌ها و اقطار جهان را پر از عدل و داد و مهربانی و احسان خود بگردان. (۱)

و از مجموع روایات شیعه و اهل تسنن روایات وارده از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تاکید بر مطلب فوق است که فرمودند:

يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا. (۲)

زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد همچنان که پر از ظلم و بیداد شده است.

نکته

در عصر درخشان حضرت مهدی علیه السلام عدالت سراسر جهان را فرا می‌گیرد و در همه نعمت‌های مختلف الهی فراوان می‌گردد و امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

حضرت مهدی علیه السلام وقتی قیام می‌کند حکومتش را بر اساس عدالت قرار می‌دهد و در عصر او ظلم و ستم بر چیده می‌شود و در روایات بر عدالت تام در تمام ابعادش تاکید شده به طوری که اگر

۱. صحیف مهدویه ص ۱۶۸ و ۱۶۹. ۲. غیبت شیخ طوسی ص ۵۲.

۱۳۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

خانمی از مشرق به مغرب مسافرت کند کسی حق نگاه نامشروع به او را نخواهد داشت و عدالت در جای خودش قرار می‌گیرد و یاران حضرت متصف به این نوع عدالت هستند.

ویژگی نهم: اخلاص

شعار اصلی حرکت مومنین و منتظران حضرت مهدی علیه السلام اخلاص در حوزه ایمان و عمل است به راستی ایمانشان عاری از آرایش کدورت تیرگی، ظلم، شرک، تردید و ریاست‌طلبی می‌باشد. به عبارت دیگر روح عمل، معیار ارزش عمل انسان است، اگر روح عمل انسان (اخلاص) باشد یعنی اگر انسان کار را تنها برای خداوند متعال بجا آورد آن کار رنگ و بوی عرشی پیدا کرده و به تعبیر قرآن کریم صبغة الله می‌شود و ارزشمند می‌شود و گونه هر کاری بدون اخلاص ارزش الهی نداشته و موثر در رضایت خداوند و پیشوایان دین نخواهد بود.

در سوره مبارکه «انعام» می‌فرماید:

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ. (۱)

آنان که ایمان به خدا آورده و ایمان خود را به ظلم و ستم نیالوده‌اند در دو عالم ایمنی آنها راست و هم آنها به حقیقت هدایت

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۳۱

یافته‌اند.

امیر مومنان حضرت علی علیه السلام در این باره می‌فرمایند:

وَلَا يَثْبُتُ فِيهَا عَلَي دِينِهِ إِلَّا الْمُخْلِصُونَ الْمُبَاشِرُونَ لِرُوحِ الْيَقِينِ
الَّذِينَ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَهُمْ بِوَلَايَتِنَا وَكَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ
بِرُوحٍ مِنْهُ. (۱)

می‌فرمایند: در دوران غیبت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله تنها آنان که
اخلاص دارند و روح یقین در نهاد وجودشان جای دارد و خداوند
از ایشان پیمان ولایت ما را گرفته و ایمان در قلب‌های آنان نوشته
شده است و مورد تایید خدا می‌باشند بر دین امام زمان علیه السلام باقی
می‌مانند و استوار می‌باشند.

نتیجه اینکه

أُولَئِكَ الْمُخْلِصُونَ حَقًّا. (۲)

آنان اخلاص پیشگان حقیقی هستند. پس منتظران مهدی علیه السلام بی
نام و بی نشان، همچون آدم‌های عادی در میان جامعه رفت و آمد
دارند برای خود امتیازی قائل نیستند. دنبال دکان و جلب مشتری
نیستند ولی مشتاق‌ترین بندگان خدا به اویند.

ویژگی دهم: تلاش، همت و سخت‌کوشی

۱. اثبات الهداة ج ۳ ص ۴۴۲- وقت ظهور نزدیک است ص ۱۰۷.

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۲۲.

پرکاری و کم توقعی به تعبیر قرآن کریم (لیس للانسان الا ما سعی)
از دیگر ویژگی های منتظران و یاران امام مهدی علیه السلام است.
آنان «مُجِدُّونَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ»^(۱) در طریق عبودیت سخت کوش و
پر تلاشند.

بلکه آنان (لَا يَكْفُونَ بِسُيُوفِهِمْ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ).^(۲)
یاران قائم علیه السلام شمشیرهای خود را بر زمین نمی گذارند تا اینکه
خدای عزوجل راضی شود.

ویژگی یازدهم: اهل تهجد و شب زنده داری

آنان در دل شب به تعبیر روایات، از خشیت خداوند ناله هایی
دارند مانند ناله های مادران پسر مرده.^(۳)
و شبها را با عبادت به صبح می رسانند و روزها را با روزه به
پایان می برند.^(۴)

یا در روایتی امام صادق علیه السلام یاران و اصحاب حضرت قائم علیه السلام را
این چنین مصرفی می نمایند:

رِجَالٌ لَا يَنَامُونَ اللَّيْلَ لَهُمْ دَوِيٌّ فِي صَلَاتِهِمْ كَدَوِيِّ النَّحْلِ يَبِثُونَ
قِيَاماً عَلَى أَطْرَافِهِمْ وَ يُصْبِحُونَ عَلَى خِيُولِهِمْ رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ لُيُوثٌ

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۲۷.

۴. همان.

۱. يوم الخلاص ص ۲۲۳.

۳. يوم الخلاص ص ۲۲۴.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۳۳

بِالنَّهَارِ (۱)

آنان مردانی هستند شب نمی خوابند و مردان شب زنده داری که زمزمه نمازشان مانند نغمه زنبوران کندو، به گوش می رسد. روز که می شود بر اسب سوارند (و آماده کارزار) عابدان شب‌اند و شیران روز.

نتیجه اینکه:

یاران آن گرامی عبادت کنندگان خاضع و خاشعند، شبانگاهان را با نماز و نیایش و سوز و گداز عارفانه و عاشقانه به بارگاه خداوند به سحر می آوردند و روزها در اوج آمادگی و شهامت بر مرکبهای خویش برای انجام دستورات حضرت مهدی علیه السلام ایستاده‌اند بی هیچ درنگ و تأمل و توقف در سریعترین فرصت ممکن دستورات آن حضرت را اجرا می‌کنند و آنقدر موضوع شب زنده‌داری مهم است که طبق نقل شیخ عباس قمی (ره) در ص ۴۰۰ *تتمة المنتهی* امام حسن عسگری علیه السلام از قول پیامبر نقل می‌فرمایند که حضرت به علی علیه السلام سه مرتبه فرمودند *وَ عَلَیْكَ بِصَلَاةِ اللَّیْلِ*.... و سه مرتبه تکرار کردند و فرمودند هر کس نماز شب نخواند *(لَیْسَ مِنَّا)* از ما نیست و یا طبق حکایت مرحوم دشتی در *مفاتیح الجنان* حضرت حجت علیه السلام

به ایشان فرمودند: نافله نافله نافله.

ویژگی دوازدهم: اتحاد و برادری و هم دلی شیعیان
یکی دیگر از ویژگی‌های یاران حضرت مهدی علیه السلام این است که اندیشه‌های متحد و یگانه، دیدگاهشان همانند دل‌هایشان به هم پیوسته و به هم گره خورده است و اختلافی در اندیشه و رای و گفتار آنان وجود ندارد و همه آنان در رفتارشان مانند یک دل، یک قلب، یک مغز و یک زبان هستند.

حضرت در توفیق شریفشان به مرحوم شیخ مفید می‌فرمایند:
لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا... وَفَقَّهُمُ اللَّهُ طَاعَتَهُمْ - عَلَى اجْتِمَاعٍ مِنَ الْقُلُوبِ فِي
الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ عَلَيْهِمْ لَمَّا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيَمْنُ بِلِقَائِنَا. (۱)
اگر شیعیان که خدا آنان را در بندگی اش یاری نماید در عهد و وفای به ولایت ما یک دل و یک صدا بودند دیدار و ظهور ما این قدر به تأخیر نمی‌افتاد.

بنابراین: اتحاد و هم دلی شیعیان و وحدت آنان بر محور اسلامیت و ولایت اهل بیت علیهم السلام و در زمان غیبت حضرت مهدی علیه السلام هم دلی و فرمانبر از نواب عام مخصوص ولی فقیه یکی دیگر از اوصاف منتظران واقعی است.

ویژگی سیزدهم: تولی و تبری

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۳۵

یکی از اصول اعتقادی اسلامی، دوستی و عشق به رهبران دینی و حمایت از آنان و دشمنی و بغض و بیزاری نسبت به دشمنان آنان می باشد امام سجاد علیه السلام در این مورد می فرمایند: طُوبَى لِشِيعَتِنَا الْمُتَمَسِّكِينَ بِحَبْلِنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا الثَّابِتِينَ عَلَى مَوَالِئِنَا وَ الْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَانَا أُولَئِكَ مِنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ قَدْ رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَ رَضِينَا بِهِمْ شِيعَةً فَطُوبَى لَهُمْ ثُمَّ طُوبَى لَهُمْ وَ هُمْ وَاللَّهِ مَعْنَا فِي دَرَجَتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (۱)

حضرت فرمودند:

خوشا به حال شیعیان ما، آنان که چنگ به ریسمان ولایت ما در زمان غیبت قائم آل محمد علیه السلام زده اند، بر دوستی ما و دوری از دشمنان ما استوار و ثابت قدم می باشند، آنان از ما و ما از آنان هستیم. آنان از امامت ما خشنود می باشند و ما از شیعه بودن آنان راضی می باشیم. خوشا به حال آنان خوشا به حال آنان - خوشا به حال آنان - ایشان در همان جایگاه ما در بهشت در روز قیامت هستند.

ویژگی چهاردهم: استقامت در انتظار و یقین به ظهور:
در بعضی از روایات شرط پایداری بر اعتقاد و یقین به حضرت مهدی علیه السلام در زمان غیبت «ثبت ایمان در دل» شمرده شده است.

۱. کمال الدین ج ۲ ص ۳۶۱ - اثبات الهداه ج ۳ ص ۴۷۷ - مکیال المکارم ج ۱ ص ۲۶ - وقت ظهور نزدیک است ص ۱۱۰.

وظیفه‌ای که منتظران واقعی آن را به خوبی انجام می‌دهند. در همین زمینه امام حسن عسگری علیه السلام فرموده‌اند: غیبت مهدی علیه السلام آن قدر طولانی می‌شود که اکثر معتقدین از اعتقاد خود دست بر می‌دارند و باقی نمی‌ماند مگر آن کس که خداوند ولایت ما را از او تعهد گرفته است و در قلبش ایمان را نوشته است و از جانب خود او را تایید کرده است. (۱)

منتظران مهدی علیه السلام از اصحاب پیامبر نیز بالاتر هستند همانگونه که پیامبر صلی الله علیه و آله به اصحاب خودشان فرمودند «پس از شما مردمانی خواهند آمد که به یک تن از آنان اجر و پاداش پنجاه تن از شما را خواهند داد.

متن روایت: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيَأْتِي قَوْمٌ مِنْ بَعْدِكُمُ الرَّجُلُ الْوَاحِدُ مِنْهُمْ لَهُ أَجْرٌ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ نَحْنُ كُنَّا مَعَكَ بَبَدْرٍ وَأُحُدٍ وَحُنَيْنٍ وَ نَزَلَ فِينَا الْقُرْآنَ فَقَالَ إِنَّكُمْ لَوْ تَحَمَّلُوا مَا حُمِّلُوا لَمْ تَصْبِرُوا وَاصْبِرْهُمْ. (۲)

گفتند: ای پیامبر صلی الله علیه و آله خدا، ما در جنگهای بدر و احد و حنین با تو بوده‌ایم و درباره ما برخی از آیات قرآن نازل شده است فرمودند: اگر شما در شرایطی که آنها قرار می‌گیرند، قرار بگیرید آن تحمل و شکیبایی که آنان دارند نخواهید داشت.

نتیجه اینکه:

۱. ره توشه راهیان نور رمضان سال ۸۵ ص ۲۰۲ به نقل از کافی ج ۲ ح ۳ ص ۱۳۳ (دفتر تبلیغات).
۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۳۰.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او در خواهد آورد..... ۱۳۷

منتظر واقعی با تکیه بر معرفت و شناخت خود نسبت به امام علیه السلام او را در غیبت همچون خورشید پشت ابر دانسته و او را ناظر بر حالات و نیات خودی می داند و چیزی را از دیدگان آن حضرت مخفی نمی پندارد. لذا بر عمل به واجبات و ترک محرمات، همت خویش را در فرونیامدن در دام غفلت صرف کرده تا رضایت مولا و آقایش را که لازمه همه انتظار حقیقی است پاسخ گفته باشد.

امام علی علیه السلام درباره حدود آگاهی به احوال مومنین فرموده اند: هیچ مومنی در شرق و غرب زمین از ما غائب نیست. (۱)

امام عصر علیه السلام در بخشی از توفیق شریفشان به شیخ مفید فرمودند ما در همه حالات بر احوالات شما ناظریم و از امورتان اطلاع لازم داریم و ما ناظر بر اعمال شما هستیم و شما را رها نکردیم و فراموش ننموده ایم و اگر تحت رعایت و حمایت ما نبودید از هر طرف دشمن بر شما هجوم می آورد و همه شما را از بین می برد. (۲)

ویژگی پانزدهم: شهادت طلبی

آرزوی بزرگ یاران خاص امام مهدی علیه السلام به دوش کشیدن بار مسئولیت و به انجام رساندن وظایف و جهاد و شهادت در راه خداست چراکه معنا و مفهوم حقیقی شهادت را به شایستگی دریافته و ارزش آن دربارگاه خدا را آنگونه که باید شناخته اند و آنان

۱. معرفت امام عصر ص ۳۰۰.

۲. فرهنگ سخنان امام زمان ص ۳۶۸ دشتی.

در راه تحقق آرمانهای جهانی خوب مهدی علیه السلام مشکلات و مصائب فراوانی را به تن می‌خرند و با صبر، تواضع و بردباری، عمل خود را هیچ می‌پندارند و به جهت هجوم سختی‌ها و تحمل مشقت بر خداوند منت نمی‌گذارند به فرموده حضرت امیر علیه السلام لَمْ يَمُنُّوا عَلَيَّ اللَّهُ بِالصَّبْرِ وَلَمْ يَسْتَعْظِمُوا بِذَلِّ أَنْفُسِهِمْ فِي الْحَقِّ. (۱)

قومی که به جهت صبر و بردباری بر مشقت‌ها بر خداوند منت نمی‌گذارند و فداکاری و بذل جانشان را در راه حق عظیم نمی‌شمارند. در فرازهای مختلفی از ادعیه عصر غیبت نیز این صفت از منتظران امام زمان علیه السلام مورد تاکید قرار گرفته است و باید توجه داشت که پیروزی همواره در سایه شهادت، تلاش و جهاد بدست می‌آید نه در سایه آسایش طلبی و عافیت لذا در دعای عهد برای منتظران صاحب الامر این چنین نجوایی برای هر روز صبح دمان سفارش شده است:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُجَدِّدُ لَهُ فِي صَبِيحَةِ يَوْمِي هَذَا
وَمَا عِشْتُ مِنْ أَيَّامِي، عَهْدًا وَعَقْدًا وَبَيْعَةً لَهُ فِي عُنُقِي، لَا أَحُولُ
عَنْهَا وَلَا أَزُولُ أَبَدًا،

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ... وَالسَّابِقِينَ إِلَى إِزَادَتِهِ وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ، (۲)

و زمزمه همیشگی یاران حضرت هم این است يَدْعُونَ بِالشَّهَادَةِ وَ

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۳۹

يَتَمَنَّوْنَ اَنْ يُقْتَلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ^(۱) همواره به شهادت و کشته شدن در راه خدا آرزو می کنند.

نکته مهم: (اصحاب و انصار)

میان اصحاب و انصار آن حضرت، فرق است چون اصحاب آن حضرت همان ۳۱۳ نفر هستند که حضرت علی علیه السلام و امام صادق علیه السلام آنان را پرچمدار یاوران آن گرامی تعبیر کرده اند و این بیانگر این واقعیت است که آنان دارای تواناییها، کارآییها، آگاهیها، کفایتها، مدیریتها و صلاحتیهای لازم و بالایی برای فرماندهی سازمان دهی به نیروهای طرفدار حق اند که امام صادق علیه السلام از آنان تعبیر به حُكَّامُ اللّٰهِ فِيْ اَرْضِهِ^(۲) می کند و هر کدام از ایشان نقش مهمی در سازماندهی و فرماندهی لشکر امام عصر علیه السلام و فتح کشورها و اداره امور جامعه و حل مشکلات را به عهده دارند. اما انصار امام مهدی علیه السلام مردم پاکباخته و با ایمان و شایسته کرداری تشکیل می دهند که با قیام امام علیه السلام از شهر مقدس مکه به تدریج به لشکر او می پیوندند و با همه وجود در خدمت اجرای برنامه و گامهای بلند اصلاحی آن حضرت قرار می گیرند و با دشمنان حق و عدالت تا محو بیداد و سرشار ساختن زمین از عدل و داد، پیکار همه جانبه می نمایند و هنگام حرکت حضرت مهدی علیه السلام از مکه با ده هزار

۲. بحارج ۵۲ ص ۳۲۶.

۱. بحارج ۵۲ ص ۳۰۸.

قهرمان که انصار او هستند حرکت اصلاحی را آغاز می‌کند.

امام باقر علیه السلام در زیارتی می‌فرمایند:

وَ اِنْ يَرْزُقْنِي طَلَبَ ثَارِي مَعَ اِمَامٍ هُدًى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ... (۱)

یعنی از خدا می‌خواهم که خونخواهی شما را به همراه امام هدایت و گویای به حق از شما خاندان وحی و رسالت که آشکار خواهد شد روزیم سازد.

یا در زیارتی که از خود امام مهدی علیه السلام روایت شده است که:

وَ اجْعَلْنِي اللّٰهُمَّ مِنْ اَنْصَارِهِ وَاَعْوَانِهِ وَاَتْبَاعِهِ وَشِيْعَتِهِ. (۲)

یعنی بار خدایا مرا از یاران و مددکاران و پیروان و شیعیان او

قرار ده.

روایت: مفضل می‌گوید که ما در مورد قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و

کسانی که براستی در انتظار او باشند و پیش از ظهور آن گرامی

بمیرند سخن گفتیم که امام صادق علیه السلام فرمودند: اِذَا قَامَ... اَتَى

الْمُوءِمِنْ فِي قَبْرِهِ فَيُقَالُ لَهُ يَا هَذَا! اِنَّهُ قَدْ ظَهَرَ صَاحِبُكَ فَاِنْ تَشَاءَنْ

تَلْحَقَ بِهِ فَالْحَقُّ وَاِنْ تَشَاءَنْ تُقِيمَ فِي كَرَامَةِ رَبِّكَ فَاَقِم. (۳)

یعنی هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام ظهور نماید به انسان با

ایمان در قبرش ندا می‌رسد که صاحب و سالارت ظهور کرده اگر

می‌خواهی به آن گرامی ملحق شوی بپاخیز و اگر می‌خواهی در

۱. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۶۰۲ از بحار ج ۱ ص ۲۹۲.

۲. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۶۰۳ نقل از بحار ج ۱ ص ۸۳ زیارت آل

۳. بحار الانوار ج ۳ ص ۹۱.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۴۱

جوار رحمت پروردگارت باشی و به دنیا بازنگردی، همین جا بمان.

نکته دوم: (امتیازات و برتری بر دیگران)

تمام یاران حضرت مهدی علیه السلام دارای امتیازات و شایستگی‌ها و صلاحیت‌های بی شمارند، به گونه‌ای که نه در روزگاران و نسلهای گذشته نظیری داشته‌اند و نه در میان نسلهای آینده نظیری خواهند داشت. و امیر مومنان علیه السلام در مورد شخصیت آنان می‌فرمایند:

لَمْ يَسْبِقْهُمْ الْاَوْلُوْنَ وَ لَا يُدْرِكُهُمُ الْاٰخِرُوْنَ. (۱)

آنان در شایستگی‌ها و امتیازات بر اوج رفیعی هستند نه از نسلهای گذشته کسی از آنان پیشی گرفته است و نه از آیندگان کسی به مقام والای آنان می‌رسد برخی از آنان به کرامت و مقامی می‌رسند که زمین زیر پای آنان مانند طوماری در هم پیچیده و نزدیک می‌شود و مسافت طولانی را بصورت اعجازآمیزی در مدتی کوتاه می‌پیمایند که امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: فَيَصِيرُ اِلَيْهِ اَنْصَارُهُ مِنْ اَطْرَافِ الْاَرْضِ، تطوی لهم الارض طَيًّا. (۲)

یعنی یاران مهدی علیه السلام از نقاط مختلف زمین به سوی او حرکت می‌کنند و زمین زیر پایی آنان در هم پیچیده و دور، نزدیک می‌گردد. و قرآن کریم در داستان حضرت سلیمان و تخت ملکه (سبأ)

۱. امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۶۱۷.

۲. همان، ص قبل.

بدان تصریح می‌کند و می‌فرماید:

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوا أَثْمَانِي يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوا أَثْمَانِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ قَالَ
عَفْرِيْتُ مَنْ الْجِنَّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ
أَمِينٌ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ
طَرْفُكَ فَلَمَّا رآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي. (۱)

یعنی سلیمان گفت هان ای بزرگان! کدامیک از شما تخت او را
پیش از آنکه فرمانبردارانه نزد من بیاید برایم می‌آورد؟ عفریتی از
جنها گفت من پیش از آنکه از جایت برخیزی آن را نزد تو حاضر
می‌کنم چرا که من بر این کارهم توانا هستم و هم امین و آن کس که از
دانش کتاب، بهره‌ای داشت گفت من پیش از آنکه چشم بر هم نهی
آن را نزد تو می‌آورم و آنگاه هنگامی که آن تخت را نزد خویش دید
گفت این از فزون بخشی پرورگار من است.

آیه شریفه به صراحت بیانگر امکان طی الارض و تحقق آن را
بیان می‌کند نشانگر آن است که تخت ملکه سبا در ظرف کمتر از یک
لحظه در برابر حضرت سلیمان حاضر گردید آنهم از فاصله‌ای دور
همچون فاصله «یمن» در جزیره العرب تا اردن.

آیه ششم: خداوند آن گاه که بخواهد یارانش را به گرد او درخواهد آورد..... ۱۴۳

آتش هجران

من که از آتش هجران تو دلسوخته‌ام
آتش عشق به کانون دل افروخته‌ام
به تمنای وصال تو من ای مهر مثال
روز و شب دیده امید به ره دوخته‌ام
به یکی جلوه رویت همه دادم از دست
سود و سرمایہ یک عمر که اندوخته‌ام
خسروا، نیست متاعی دگرم جز تن و جان
که به سودای لقایت همه بفروخته‌ام
دفتر و سجده و سجاده بدادم از دست
تا که در مدرس عشقت ادب آموخته‌ام
جامه طاعت و تقوا همه را چاک زدم
تا که پیراهن عشق توبه تن دوخته‌ام
سر به زانوی غم آورده به کنجی حیران
تا مگر رحم نهایی به دل سوخته‌ام (۱)

آیه هفتم

دعای او مستجاب است

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ
الْأَرْضِ أَيْلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ. (۱)

ترجمه: کیست که هرگاه در مانده‌های او را بخواهد اجابت نماید
و بدی و ناخوشی را بر طرف کند. و شما را جانشینان (خود در)
زمین قرار دهد؟ آیا با خداوند معبودی است؟ چه کم پند می‌پذیرید.

تاویل و تفسیر آیه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ إِنَّ الْقَائِمَ عليه السلام إِذَا خَرَجَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ،
ثُمَّ يُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُومُ، فَيَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ عليه السلام
يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ عليه السلام يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَنَا أَوْلَى النَّاسِ
بِاسْمَاعِيلَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِمُحَمَّدٍ صلى الله عليه وآله ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَى
السَّمَاءِ وَيَدْعُو وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ (أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ
وَيَكْشِفُ السُّوءَ....) (۲)

حضرت امام صادق عليه السلام فرمودند: هرگاه قائم ما خروج کند به
مسجد الحرام داخل می‌گردد. بعد دو رکعت نماز می‌گذارد و آنگاه
به پا می‌خیزد و می‌فرماید: ای مردم من نزدیک‌ترین مردمان به
آدم عليه السلام به ابراهیم عليه السلام و اسماعیل عليه السلام و محمد صلى الله عليه وآله می‌باشم، سپس

آیه هفتم : دعای او مستجاب است ۱۴۵

دستهایش را به سوی آسمان بر می دارد و دعا می کند تا این که بر صورت خود می افتد و این است معنی فرموده خدای عزوجل آیا کسی (جز خداوند) است که دعای بیچاره مضطر را به اجابت رساند و رنج و غم را بر طرف سازد و شما را جانشینان زمین قرار دهد.

(۲) عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ... حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ
صَالِحِ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ مِنْ آلِ
مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَاللَّهُ هُوَ الْمُضْطَرُّ إِذَا صَلَّى فِي الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ دَعَا إِلَى اللَّهِ
فَاجَابَهُ وَ يَكْشِفُ الشُّوْءَ وَ يَجْعَلُهُ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ. (۱)

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «چه کسی است که پاسخ مضطری را که او را بخواند می دهد و رنج از او دور می کند و شما را در زمین جانشین پیشینیان سازد» فرمودند آیه شریفه در باره حضرت قائم آل محمد علیه السلام نازل شده و به خداوند سوگند اوست مضطر هنگامی که در مقام ابراهیم علیه السلام دو رکعت نماز خواند و خداوند را صدا زند و خداوند دعایش را مستجاب گرداند و رنج را از وی دور کند و او را خلیفه زمین قرار دهد.

(۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ
(أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَا...) قَالَ: هَذَا نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ علیه السلام إِذَا خَرَجَ

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۳ نقل از بحارج ۵۱ ص ۴۸ و منتخب الاثر ص ۲۹۴.

تَعْمَمَ وَ صَلَّى عِنْدَ الْمَقَامِ وَ تَضَرَّعَ إِلَى رَبِّهِ فَلَا تَرُدُّ لَهُ زَايَةً أَبَدًا. (۱)

ترجمه: محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام درباره آیه شریفه (أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا....) فرمودند این آیه نازل شده است درباره حضرت قائم علیه السلام به هنگامی که خروج کند عمامه را بر سر گذاشته و به نزد مقام نماز می‌گذارد و به سوی خداوند تضرع و زاری نماید پس هرگز پرچمی از او مردود نمی‌گردد.

(۴) قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام: وَاللَّهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْقَائِمِ علیه السلام وَ قَدْ أَسْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْحَجَرِ ثُمَّ يَنْشُدُ اللَّهَ حَقَّهُ.... قَالَ هُوَ وَاللَّهِ الْمُضْطَرُّ فِي كِتَابِ اللَّهِ فِي قَوْلِهِ (أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ). (۲)

فرمودند به خدا سوگند گویا من مهدی علیه السلام را می‌بینم که پشت به حجر الاسود زده و خدا را به حق خود می‌خواند... سپس فرمودند به خدا سوگند مضطر در آیه اوست.

نکته‌ها:

مناجات با خدای سبحان و راز و نیاز با او کاری پسندیده و لازم است. دعا به درگاه او و درخواست حل مشکلات خصوصاً هنگام درماندگی برای همه ضروری است.

این نیاز مریمی بوده است و درد کان چنان طفلی سخن آغاز کرد

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۲۸ از بحار ص ۵۱ ص ۵۹.

۲. نمونه ج ۱۵ ص ۵۲۱.

آیه هفتم: دعای او مستجاب است ۱۴۷

هر کجا دردی دوا آن جا بود
هر کجا مشکل جواب آن جا رود
پیش حق یک ناله از روی نیاز
روز را بگذار زاری را بگیر
هر کجا فقری نوا آن جا بود
هر کجا پستی است آب آن جا رود
به که عمری در سجود و در نماز
رحم سوی زاری آید ای فقیر^(۱)

در روایات نمونه مضطر واقعی امام زمان علیه السلام است و بدترین سوء «ویکشف السوء» سلطه کفار است که در زمان آن حضرت علیه السلام بر طرف می شود و نمونه «یجعلکم خلفا» حکومت صالحان در آن زمان است^(۲)

اجابت مضطر:

کاری الهی است ولی سنت الهی را تغییر نمی دهد مثلاً خداوند آن است که مردم به نحوی باید از دنیا بروند و همه انسانها در لحظه احتضار مضطربند و اگر خداوند به همه جواب مثبت دهد باید قانون مرگ را لغو کند. هر جا دعا مستجاب نشود دلیلی دارد

الف) دعای ما طلب خیر نبوده و ما گمان می کردیم خیر است زیرا دعا یعنی طلب خیر.

ب) نحوه درخواست، جدی و همراه با درماندگی نبوده است.

ج) در دعا اخلاص نداشته ایم یعنی اگر به درگاه خداوند رو کرده ایم به دیگران نیز چشم امید داشته ایم.

تذکر:

البته گاهی به جای استجابت آنچه می‌خواهیم خداوند حکیم مشابه آن را به ما می‌دهد و گاهی به جای خواسته ما که نزد خداوند به مصلحت ما نیست خداوند بلائی از ما دور می‌کند و گاهی به جای آوردن حاجت در دنیا، در قیامت جبران می‌کند و گاهی به جای لطف به ما، به نسل ما لطف می‌کند که همه مطالب ذکر شده در روایات آمده است.

قرآن کریم درباره دعا سفارشاتى دارد از آن جمله:

(۱) دعا و درخواست باید خالصانه باشد «فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ»^(۱).

(۲) با ترس و امید همراه باشد: «ادعوه خوفاً و طمعا»^(۲).

(۳) با عشق و رغبت و ترس توأم باشد «یدعوننا رغبا ورهبا»^(۳).

(۴) با تضرع و در پنهانی صورت بگیرد «ادعوا ربکم تضرعاً و خُفِيَةً»^(۴).

(۵) باندا و خواندنی مخفی همراه باشد «اذا نادى ربه نداء خفياً»^(۵).

۲. اعراف / ۵۶.

۴. اعراف / ۵۵.

۱. غافر / ۱۴.

۳. انبیاء / ۹۰.

۵. مریم / ۳.

فلسفه دعا و نیایش:

انسان بوسیله دعا توجه و شایستگی بیشتری برای درک فیض خداوند پیدا می‌کند و به عبارت دیگر: دعا یکنوع عبادت و خضوع و بندگی است و انسان بوسیله دعا توجه تازه‌ای به ذات خداوند پیدا می‌کند و همانطور که همه عبادات اثر تربیتی دارد دعا هم دارای چنین اثری خواهد بود.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

إِنَّ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَنزِلَةً لَا تَنَالُ إِلَّا بِمَسْأَلَةٍ^(۱) در نزد خداوند منزلتی است که بدون دعا کسی به آن نمی‌رسد.

شرایط اجابت دعا

در روایات اسلامی شرایطی بر استجاب دعا ذکر شده که بیان می‌شود:

(۱) پاکی قلب و روح: باید قبل از هر چیز در پاکی قلب و روح کوشید، و از گناه توبه کرد و خود سازی نمود و از زندگی رهبران الهی الهام گرفت

روایت:

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: إِيَّاكُمْ إِنْ يَسْئَلْ أَحَدُكُمْ رَبَّهُ شَيْئًا مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ حَتَّى يَبْدَأَ بِالثَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ وَالْمِدْحَةِ لَهُ وَالصَّلَاةِ

عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ، ثُمَّ الْإِعْتِرَافُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ الْمَسْأَلَةُ (۱)

فرمودند: مبادا هیچ یک از شما از خدا تقاضایی کند مگر اینکه نخست حمد و ثنای او را بجا آورد و درود بر پیامبر و آل او بفرستد بعد به گناه خود نزد او اعتراف و توبه کند سپس دعاء نماید.

(۲) در پاکی زندگی از اموال غصبی و ظلم و ستم بکوشد و تغذیه او از حرام نباشد پیامبر اکرم فرمودند: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُسْتَجَابَ دُعَاؤُهُ فَلْيَطَبْ مَطْعَمَهُ وَ مَكْسَبَهُ (۲)

فرمودند: کسی که دوست دارد دعایش مستجاب گردد باید غذا و کسب خود را پاک کند.

(۳) از مبارزه با فساد و دعوت به سوی حق خودداری نکند زیرا آنها که امر به معروف و نهی از منکر را ترک می‌گویند دعای مستجابی ندارند چنانکه پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود:

لَتَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ لَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَوْ لِيَسْلُطَنَّ اللَّهُ شِرَارَكُمْ عَلَى خِيَارِكُمْ وَ يَدْعُوا خِيَارَكُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ. (۳)
فرمودند:

باید امر به معروف و نهی از منکر کنید و الا خداوند بدان را بر نیکان شما مسلط می‌کند.

(۴) عمل به پیمانهای الهی: ایمان و عمل صالح و درستکاری

۱. نمونه ج ۱ ص ۶۴۳ از سفینه البحار ج ۱ ص ۲۴۸/۹.

۲. نمونه ج ۱ ص ۶۴۴.

۳. نمونه ج ۱ ص ۶۴۴ از سفینه البحار ج ۱ ص ۶۴۴.

یکی دیگر از شرایط استجاب دعا است زیرا آن کس به عهد خویش در برابر پروردگارش وفا نکند نباید انتظار داشته باشد که مشمول وعده اجابت دعا از ناحیه پروردگار باشد.

روایت مهم :

فردی محضر مبارک امیر المومنین از عدم استجاب دعایش شکایت کرد و گفت با اینکه خداوند فرموده دعا کنید من اجابت می‌کنم، چرا ما دعا می‌کنیم و به اجابت نمی‌رسد؟

امام علیه السلام در پاسخ فرمودند:

إِنَّ قُلُوبَكُمْ خَانَ بِشَنَانِ خِضَالٍ:

أُولَٰئِكَ: إِنَّكُمْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ فَلَمْ تَتُودُوا حَقَّهُ كَمَا أَوْجَبَ عَلَيْكُمْ، مَا أَغْنَتْ عَنْكُمْ مَعْرِفَتُكُمْ شَيْئًا.

وَ الثَّانِيَّةُ: إِنَّكُمْ آمَنْتُمْ بِرَسُولِهِ ثُمَّ خَالَفْتُمْ سُنَّتَهُ وَ آمَنْتُمْ شَرِيْعَتَهُ فَآيْنَ ثَمْرَةٌ إِيْمَانِكُمْ؟

وَ الثَّالِثَةُ:

إِنَّكُمْ قَرَأْتُمْ كِتَابَهُ الْمُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ فَلَمْ تَعْمَلُوا بِهِ وَ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَ اطَّعْنَا ثُمَّ خَالَفْتُمْ؟

وَ الرَّابِعَةُ:

إِنَّكُمْ قُلْتُمْ تَخَافُونَ مِنَ النَّارِ وَ أَنْتُمْ فِي كُلِّ وَقْتٍ تَقْدِمُونَ إِلَيْهَا بِمَغَاصِبِكُمْ فَآيْنَ خُوفُكُمْ؟

وَ الْخَامِسَةُ:

أَنْتُمْ قُلْتُمْ تَرْغِبُونَ فِي الْجَنَّةِ، وَ أَنْتُمْ فِي كُلِّ وَ قْتٍ تَفْعَلُونَ مَا يُبَاعِدُكُمْ
مِنْهَا فَأَيْنَ رَغْبَتُكُمْ فِيهَا؟

وَ السَّادِسَةُ:

أَنْتُمْ أَكَلْتُمْ نِعْمَةَ الْمَوْلَى فَلَمْ تَشْكُرُوا عَلَيْهَا!

وَ السَّابِعَةُ:

إِنَّ اللَّهَ أَمَرَكُمْ بِعَدَاوَةِ الشَّيْطَانِ وَ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ
عَدُوًّا، فَغَادَيْتُمُوهُ بِلَا قَوْلٍ وَ وَالَيْتُمُوهُ بِلَا مُخَالَفَةٍ!

وَ الثَّامِنَةُ:

إِنَّكُمْ جَعَلْتُمْ عُيُوبَ النَّاسِ نَضَبَ أَعْيُنِكُمْ وَ عُيُوبَكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ
تَلْمُؤُونَ مَنْ أَنْتُمْ أَحَقُّ بِاللُّؤْمِ مِنْهُ فَأَيُّ دُعَاءٍ يُسْتَجَابُ لَكُمْ مَعَ هَذَا وَ
قَدْ سَدَدْتُمْ أَبْوَابَهُ وَ طُرُقَهُ؟ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَ أَصْلِحُوا أَعْمَالَكُمْ وَ أَخْلِصُوا
سَرَائِرَكُمْ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ
دُعَائِكُمْ؟ (۱)

ترجمه: امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: قلب و فکر شما در هشت

چیز خیانت کرده (لذا دعایتان مستجاب نمی شود).

(۱) شما خدا را شناخته‌اید اما حق او را اداء نکرده‌اید، به همین

دلیل شناخت شما سودی بحالتان نداشته.

(۲) شما به فرستاده او ایمان آورده‌اید سپس با سنتش به

مخالفت برخاسته‌اید پس ثمره ایمان شما کجا است ؟

(۳) کتاب او را خوانده‌اید ولی به آن عمل نکرده‌اید، گفتید

شنیدیم و اطاعت کردیم سپس به مخالفت برخاستید؟

(۴) شما می‌گوئید از مجازات و کیفر خدا می‌ترسید، اما همواره

کارهایی می‌کنید که شما را به آن نزدیک می‌سازد.

(۵) می‌گوئید به پاداش الهی علاقه دارید اما همواره کاری انجام

می‌دهید که شما را از آن دور می‌سازد.

(۶) نعمت خدا را می‌خورید و حق شکر او را اداء نمی‌کنید.

(۷) به شما دستور داده دشمن شیطان باشید (و شما طرح

دوستی با او می‌ریزید) ادعای دشمنی با شیطان دارید اما عملاً با او

مخالفت نمی‌کنید.

(۸) شما عیوب مردم را نصب العین خود ساخته و عیوب خود

را پشت سر افکنده‌اید.... با این حال چگونه انتظار دارید دعایتان به

اجابت برسد؟ در حالی که خودتان درهای آنرا بسته‌اید؟ تقوا پیشه

کنید، اعمال خویش را اصلاح نمائید، امر به معروف و نهی از منکر

کنید تا دعای شما به اجابت برسد.

نکته:

حدیث فوق پر معنی و با صراحت می‌فرماید:

وعده خداوند به اجابت دعاها یک وعده مشروط است نه مطلق

شروط یعنی اینکه اگر شما به وعده‌ها و پیمانها شکنی‌ها پایان دهید دعای شما مستجاب می‌گردد.

(۵) دیگر از شرایط استجابت دعا: توام گشتن آن با عمل و تلاش و کوشش است.

امیر المؤمنین علیه السلام می‌فرمایند: **الدَّاعِي بِلا عَمَلٍ كَالرَّاهِمِي بِلا وَتَرٍ**.^(۱)
دعاکننده بدون عمل و تلاش مانند تیراندز بدون «زه» است
با توجه به اینکه (وتر) (زه) عامل حرکت و وسیله پیش راندن
تیر به سوی هدف است نقش «عمل» در تأثیر «دعا» روشن می‌گردد.

نتیجه اینکه:

مجموع شرایط پنج‌گانه فوق روشنگر این واقعیت است که دعاه
تنها نباید جانشین اسباب طبیعی و وسائل عادی برای وصول به
هدف گردد بلکه برای اجابت آن باید در برنامه‌های زندگی دعا
کننده دگرگونی کلی به عمل می‌آید. روحیات شخص، نوسازی شود
و در اعمال پیشین تجدید نظر گردد تا به نتیجه برسد.

پیام‌ها:

(۱) از راه‌های شناخت خدا و یکتایی او، توجه به یک قدرت
نجاتبخش و بریدن از قدرت‌ها و وسائل دیگر در هنگام اضطرار
است. «امن یجیب»

(۲) شرط استجاب دعا، قطع امید از دیگران و اخلاص در دعاست. «یجیب المضطر»

(۳) کسانی که با سکوت، از خداوند حاجتی می‌خواهند خداوند از حالشان مطلع و با خبر است ولی دوست دارد بندگان حاجاتشان را به زبان آورده «اذا دعاه...»

(۴) خداوند متعال می‌فرماید:

آیا در حال اضطرار به قدرتهای مادی توجه می‌کنید و خداوند را فراموش می‌کنید «أَلِلَّهُ مَعَ اللَّهِ»؟

نتیجه:

اینکه باید توجه داشت یکی از وظایف مهم شیعه در عصر غیبت دعا برای فرج و ظهور حضرت حجت امام زمان علیه السلام است که فواید زیادی برای خودمان دارد و باید وظیفه خود را انجام دهیم. همان‌گونه حضرت حجت علیه السلام در توفیق شریفشان به مرحوم شیخ مفید (ره) فرمودند:

اگر شیعیان ما که خداوند آنها را در طاعتشان یاری دهد، در وفای به پیمانی که از ایشان گرفته شده است مصمم و یکدل باشند؛ نعمت لقای ما از آنان به تاخیر نمی‌افتد و سعادت دیدار ما برای آنها با معرفت کامل و راستین نسبت به ماتعجیل می‌گردد.^(۱)

۱. بحارالانوار ج ۵۳ ص ۱۷۷ (به فرهنگ سخنان امام زمان علیه السلام مرحوم دشتی مراجعه شود).

آیه هشتم:

آیه ظهور

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. (۱)

او کسی است که پیامبر ﷺ خود را با هدایت و دین حق فرستاده
تا آن را بر همه دین‌ها پیروز گرداند، هر چند مشرکان ناراحت
باشند.

نکته‌ها:

برای فهم این آیه باید نخست به آیه پیش آن باز گردیم آنجا که
می‌فرمایند: يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ
نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ. (۲)

دشمنان می‌خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند
ولی خداوند می‌خواهد نور خود را تکمیل کند اگر چه کافران
کراهت داشته باشند.

از آیه بخوبی روشن می‌شود که اراده خداوند بر تکامل نور
اسلام تعلق گرفته و تکامل واقعی آن هنگامی خواهد بود که بر
سراسر پهنه جهان سایه افکند.

پس با وضوح بیشتر این حقیقت را در آیه مورد بحث مطرح می‌نماید. که: خداوند کسی است که پیامبرش را با هدایت و آئین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان پیروز گرداند اگر چه مشرکان ناخشنود باشد. همین وعده با تفاوت مختصری در آیه ۲۸ سوره فتح: تکرار شده است: هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا.

او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا بر تمامی ادیان پیروزش گرداند و همین بس که خداوند گواه (این وعده بزرگ) است و برای سومین بار این وعده بزرگ را در سوره صف / آیه ۹ با همان تعبیر سوره توبه ملاحظه می‌کنیم:

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.

گرچه اسلام از نظر منطق و استدلال همیشه پیروز بوده است اما این آیه غلبه ظاهری و وعده حاکمیت اسلام بر جهان را بیان می‌کند چنانکه در آیات دیگری نیز «ظهر» بمعنای استیلا یافته آمده است.

مثل: إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ. (۱)

اگر بر شما غالب شوند، سنگسارتان می‌کنند، و درباره کفار آمده است إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَا لِدِمَّةً. اگر بر شما غالب شوند، هیچ عهد و پیمانی را مراعات نمی‌کنند.

پس منظور از ظهور در اینجا بمعنی بروز و آشکار شدن

نمی‌باشد بلکه به معنی غلبه و پیروزی است زیرا یکی از معانی مشهور این کلمه همین معنی است در کتاب قاموس که از منابع معروف لغت عربی است چنین آمده است: **ظَهَرَ بِهِ وَ عَلَيْهِ غَلْبَةٌ** و در کتاب مفردات راغب نیز آمده است:

ظَهَرَ عَلَيْهِ وَ غَلْبَةٌ

علاوه بر معانی ذکر شده در آیات متعددی از قرآن مجید که در سوره مومن و کهف و توبه آمده است به معنی «غلبه و پیروزی» استعمال شده است مانند: کیف و ان یظهروا که ذکر شده و و یا قوم لکم الملک الیوم ظاهرین فی الارض^(۱) از گروه فرعونیان، امروز شما در روی زمین پیروزی دارید...

نتیجه اینکه :

منظور از پیروزی بزرگ یعنی پیروزی و غلبه خارجی و عملی در سطح جهان و تمامی روی زمین که شامل پیروزی فرهنگی، اقتصادی و سیاسی می‌شود تنها بر حکومت جهانی مهدی موعود علیه السلام منطبق می‌گردد که حکومت حق و عدالت همه جا را فراگیرد و این آئین بر تمام آئینها در مقیاس جهانی غلبه یابد چون ذکر کلمه کله به عنوان تاکید روشن می‌کند که غلبه جنبه منطقه‌ای و محدود ندارد بلکه شامل عموم ادیان و مذاهب جهان می‌شود و این جز از طریق فراگیری و شمول اسلام نسبت به جهان ممکن نیست و

روایات متعدد هم در تفسیر آیه فوق این مطلب را ثابت می‌کند.

روایات:

قال الصادق عليه السلام (في قول الله عز وجل هو الذي... فقال عليه السلام والله ما نزل تأويلها بعد ولا ينزل تأويلها حتى يخرج القائم عليه السلام فاذا خرج القائم عليه السلام لم يبق كافر بالله العظيم ولا مشرك بالامامة. (۱)

ابو بصیر می‌گوید امام صادق عليه السلام درباره فرموده خداوند (و هو الذي ارسل رسوله...) فرمودند: تاویل این آیه هنوز نازل نشده و تاویل آن تا قیام قائم نازل نخواهد شد پس از قیام قائم عليه السلام هیچ کافریه خدای عظیم و هیچ مشرک به امامت باقی نماند... در ادامه می‌فرمایند اگر کافر با مشرکی در دل سنگی (مخفی) باشد آن سنگ به زبان آمده و خواهد گفت ای مومن در بین من کافری هست مرا بشکن و او را به قتل برسان این است معنای حکومت عدل جهانی.

(۲) عیاشی به اسناد خود از «عمران بن میثم» از عبایه چنین نقل می‌کند امیر مومنان علی عليه السلام هنگامی که آیه (هو الذي ارسل بالهدى و دين الحق...) را تلاوت فرمودند از یاران خود پرسیدند أظْهَرَ ذَٰلِكَ؟ آیا این پیروزی حاصل شده است؟ عرض کردند آری فرمودند: كَلَّا فَوَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى لَا يَبْقَى قَرْيَةٌ إِلَّا وَ يُنَادِي فِيهَا بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بُكْرَةً وَعَشِيًّا. (۲)

۱. کمال الدین و تمام النعمه ج ۲ ص ۶۷۰.

۲. حکومت جهانی حضرت مهدی - آیت الله مکارم ص ۱۲۵ به نقل از مجمع البیان ذیل آیه.

فرمودند: سوگند به کسی که جانم به دست اوست این پیروزی آشکار نمی شود مگر زمانی که هیچ آبادی روی زمین باقی نماند مگر این که صبح و شام بانگ لا اله الا الله از آن به گوش برسد.

(۳) مرحوم طبرسی «در مجمع البیان از امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه چنین نقل می کند «أَنَّ ذَلِكَ يَكُونُ عِنْدَ خُرُوجِ الْمَهْدِيِّ علیه السلام فَلَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَقْرَبَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله» به هنگام ظهور مهدی علیه السلام از آل محمد صلی الله علیه و آله صورت می پذیرد در آنروز هیچ کس در روی زمین نخواهد بود مگر اینکه اقرار به حقانیت محمد صلی الله علیه و آله می کند. (۱)

(۴) در همان تفسیر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چنین نقل شده که فرمودند: لَا يَبْقَى عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ بَيْتٌ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ كَلِمَةَ الْإِسْلَامِ. بر صفحه روی زمین هیچ خانه ای باقی نماند نه خانه هایی که از سنگ و گل ساخته شده و نه خیمه هایی که از کرک و مو بافته اند مگر اینکه خداوند نام اسلام را در آن وارد می کند. (۲)

(۵) در تفسیر «برهان» روایت کرده علی علیه السلام فرمودند: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى لَا تَبْقَى قَرْيَةٌ إِلَّا وَنُودِيَ فِيهَا بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ بُكْرَةً وَعَشِيًّا. (۳)

یعنی به خدایی که جانم در کف قدرت اوست هیچ شهر و دیاری نمی ماند جز اینکه در آن ندای یکتایی خدا و رسالت محمد صلی الله علیه و آله با مدادان و شامگاهان در آن طنین می افکند.

۱. نمونه ج ۷ ص ۳۷۳.

۲. نمونه ج ۷ ص ۳۷۳.

۳. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور سید محمد کاظم قزوینی ص ۹۲ از برهان ج ۴ ص

(۶) از ابن عباس (ره) در مورد این جمله از آیه «لِيُظْهَرَ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ...» گفت: «لَا يَكُونُ ذَلِكَ حَتَّى لَا يَبْقَى يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ وَلَا صَاحِبُ مِلَّةٍ إِلَّا صَارَ إِلَى الْإِسْلَامِ حَتَّى تَأْمَنَ الشَّاةُ وَالذُّبُّ وَالْبَقَرُ وَالْأَسَدُ وَالْإِنْسَانُ وَالْحَيَّةُ، حَتَّى لَا تَقْرَضَ فَاةٌ جَرَابًا وَحَتَّى تُوَضَعَ الْجِزْيَةُ وَ يُكْسَرَ الصَّلِيبُ وَ يُقْتَلَ الْخِنْزِيرُ وَ هُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى: لِيُظْهَرَ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ وَ ذَلِكَ يَكُونُ عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ» (۱)

ترجمه: می فرمایند به خدای سوگند چنین نخواهد شد تا مگر روزگاری که یهودیان و مسیحیان و پیروان دیگر مرامها و مسلکها، به اسلام ایمان آورند گرگ و گوسفند و شیر درنده و انسان و مار گزنده، نسبت به هم احساس امنیت نمایند، نه گرگ گوسفند را بدرد و نه گوسفند از آن بهراسد روزگاری که دیگر موشی کیسه‌ای را پاره نکند و فساد و تباهی روی ندهد.

زمانی که جزیه‌ها الغاء گردد و صلیبها شکسته شود.

بلی این معنای آیه شریفه است که می فرماید: «لِيُظْهَرَ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» و آنگاه تاکید کرده که این وعده الهی تنها با قیام حضرت مهدی عليه السلام و استقرار دولت مهر و عدل او در جهان، تحقق خواهد یافت.

(۷) و نیز «ابوفضیل» از امام کاظم عليه السلام می گوید از مفهوم پیام و معنای آیه هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهَرَ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ پرسیدم: فرمودند: هُوَ أَمْرُ اللَّهِ رَسُولَهُ بِالْوَلَايَةِ وَ الْوَصِيَّةِ

۱. امام مهدی عليه السلام از ولادت تا ظهور ص ۹۲ و ۹۳ از تفسیر برهان ج ۴ ص ۳۲۹.

والولاية هي دين الحق قلت: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يُظْهِرُهُ عَلَى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ (۱)».

ترجمه: حضرت فرمودند: خداوند پیامبر خدا را به ولایت و وصیت و معرفی جانشینان خود فرمان می‌دهد و دین حق در آیه شریفه ولایت است یعنی ولایت امامان معصوم عليهم السلام پرسیدم، سرورم! معنای لیظهره علی الدین کله چیست؟

فرمودند: خدادین خویش را با قیام «قائم» بر همه کیشها و دینها پیروزی کامل می‌بخشد.

۸) مرحوم «علامه مجلسی» از ابی بصیر آورده که از امام صادق عليه السلام در مورد آیه شریفه پرسیدم که هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَاللَّهِ مَا أَنْزَلَ تَأْوِيلَهَا بَعْدُ قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ وَ مَتَى يَنْزِلُ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَقُومَ الْقَائِمُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَإِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يَبْقَ مُشْرِكٌ. (۲)

ترجمه: حضرت امام صادق عليه السلام فرمودند: بخدای سوگند! تأویل و معنای نهان آن هنوز نیامده و تحقق نیافته است گفتم فدایت گردم! چه زمانی فرود می‌آید؟ فرمود زمانی که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله به اراده الهی قیام کند و زمانی که آن حضرت قیام کند دیگر از شرک و شرک‌گرایی اثری نمی‌ماند و دین حق همه دلها را نور باران می‌سازد.

۹) ابا بصیر آورده است که امام صادق عليه السلام می‌فرمودند:

إِنَّ سُنَنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمَا وَقَعَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْغُيُوبَاتِ جَارِيَةٌ وَفِي نُسخَةٍ خَادِثَةٌ - فِي الْقَائِمِ مِثْلَ أَهْلِ الْبَيْتِ حَذْوِ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ، وَالْقُدَّةَ بِالْقُدَّةِ.

فَقُلْتُ لَهُ: يَا بَنَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَنِ الْقَائِمِ مِنْكُمْ أَهْلِ الْبَيْتِ؟

فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا أَبَا بَصِيرٍ! هُوَ الْخَامِسُ مِنْ وُلْدِ ابْنِي مُوسَى، ذَلِكَ ابْنُ سَيِّدَةِ الْأُمَمِ يَغِيبُ غَيْبَتَهُ يَرْثَابُ فِيهَا الْمُبْطِلُونَ، ثُمَّ يُظْهِرُهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، فَيَفْتَحُ عَلَى يَدِهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا وَيَنْزِلُ رُوحَ اللَّهِ بِنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيُصَلِّي خَلْفَهُ وَتَشْرِقُ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَلَا تَبْقَى فِي الْأَرْضِ بَقْعَةٌ عَبْدَ فِيهَا غَيْرُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِلَّا عَبْدَ اللَّهِ فِيهَا وَيَكُونُ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. (۱)

ترجمه: حضرت فرمودند: سنتهای جاری بر پیامبران خدا در مسائل غیبی بطور کامل و به همان صورت، در مورد قائم ما خاندان پیامبر ﷺ رخ خواهد داد. گفتم «سرورم! قائم شما خاندان وحی و رسالت کیست؟»

فرمودند: او پنجمین امام ﷺ از نسل پسر «موسی» می باشد و فرزند سالار کنیزان عصر خویش است. برای او غیبتی خواهد بود که باطل گرایان در موردش تردید می کنند سپس خداوند او را ظاهر می سازد و به دست توانای او، شرق و غرب گیتی را می گشاید، روح خدا، عیسی بن مریم ﷺ فرود آمده و به امامت او نماز می گذارد و زمین به نور پروردگار نور باران می گردد در زمین هیچ نقطه ای نمی ماند که در آنجا غیر خدا پرستیده شود و دین همه اش از آن خدا

می‌گردد و گرچه مشرکان را خوش نیاید، توحید گرایی و دین حق، همه جا سایه گستر و حاکم می‌گردد.

پیام‌ها:

۱. محور و پایه دین اسلام، حق است «دین الحق» همه ادیان آسمانی حقند، ولی به خاطر پیدایش تحریف در آنها، حقانیت آنها مخدوش شده است.

۲. حق بر باطل پیروز است «لیظهره».

۳. اراده و حرکت خود را با اراده الهی هماهنگ سازیم و گرنه محو و نابود خواهیم شد «لیظهره ولو کره المشرکون»

نتیجه اینکه:

روایات مربوط به قیام مهدی علیه السلام چنان است که هیچ محقق اسلامی پیرو هر یک از گروه‌ها و مذاهب باشد نمی‌تواند «تواتر» آن را انکار کند تاکنون کتابهای زیادی در این زمینه نوشته شده و نویسندگان آنها متفقاً صحت احادیث مربوط به مصلح جهانی یعنی (مهدی علیه السلام) را پذیرفته‌اند.

تایید بر مطلب فوق شخصی به نام ابو محمد از کنیا سوالی درباره ظهور مهدی منتظر علیه السلام از (رابطة العالم الاسلامی) ^(۱) کرده دبیر کل رابطه یعنی محمد صالح القزاز در پاسخی که برای او

۱. در عربستان شهر مکه است و زیر نفوذ افراطی‌ترین جناحهای اسلامی یعنی وهابیان قرار دارد.

فرستاده ضمن تصریح به اینکه ابن تیمیه مؤسس مذهب وهابیان نیز احادیث مربوط به ظهور مهدی علیه السلام را پذیرفته‌اند متن رساله‌ای را که پنج تن از علمای معروف فعلی حجاز در این زمینه کرده‌اند برای او ارسال شده است. در این رساله پس از ذکر نام حضرت مهدی علیه السلام و محل ظهور او یعنی مکه چنین آمده است:

«... به هنگام ظهور فساد در جهان و انتشار کفر و ستم خداوند به وسیله او [مهدی علیه السلام] جهان را پر از عدل و داد می‌کند همانگونه که از ظلم و ستم پر شده است...»

او آخرین «خلفای راشدین دوازده گانه» است که پیامبر صلی الله علیه و آله خبر از آنها در کتب «صحاح» داده است.

احادیث مربوط به مهدی علیه السلام را بسیاری از صحابه پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند.

از جمله:

عثمان به عفان علی بن ابیطالب علیه السلام طلحه ابن عبید الله، عبد الرحمن ابن عوف قره ابن اساس مزنی، عبدالله ابن حارث، ابو هریره، حذیفه ابن یمان، جابر بن عبدالله، ابو امامه، جابر بن ماجد، عبدالله ابن عمر، انس بن مالک، عمران ابن حصین و ام سلمه.

اینها بیست نفر از کسانی هستند که روایات مهدی علیه السلام را نقل کرده‌اند و غیر از آنها افراد زیاد دیگری نیز وجود دارند و سخنان زیادی از خود صحابه نقل شده است که در آن بحث از ظهور مهدی علیه السلام به میان آمده که آنها را نیز می‌توان در ردیف روایات

پیامبر ﷺ قرار داد چون از مسائلی است که با اجتهاد نمی توان چیزی پیرامون آنها گفت بنابراین آنها نیز طبعاً از پیامبر ﷺ شنیده اند.

سپس اضافه می کند:

هم احادیث بالا که از پیامبر ﷺ نقل شده و هم شهادت و گواهی صحابه که در اینجا در حکم حدیث است در بسیاری از کتب معروف اسلامی و متون اصلی حدیث اعم از «سنن» و «معاجم» و «مسائید» آمده از جمله: سنن ابوداود، سنن ترمزی، ابن ماجه، ابن عمر والدانی، مسند احمد و ابن یعلی و بزاز و صحیح حاکم و معاجم طبرانی (کبیر و متوسط) و رویانی و دارقطنی و ابو نعیم در اخبار المهدی و خطیب در تاریخ بغداد و ابن عساکر در تاریخ دمشق و غیر اینها... بعد اضافه می کند:

بعضی از دانشمندان اسلامی در این زمینه کتابهای مخصوصی تألیف کرده اند از جمله:

ابو نعیم «در اخبار المهدی» «ابن هجر میثمی» در «القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر» شوکانی در «التوضیح فی تواتر ماجاء فی المنتظر و الدجال و المسیح» ادریس عراقی مغربی در کتاب «المهدی» ابو العباس ابن عبدالمومن المغربی در کتاب «الوهم المکنون فی الرد علی ابن خلدون» و آخرین کسی که در این زمینه بحث مشروحوئی نگاشته مدیر دانشگاه اسلامی مدینه است که

در چندین شماره در مجله دانشگاه مزبور بحث کرده است.
باز اضافه می‌کند:

عده‌ای از بزرگان و دانشمندان اسلام از قدیم و جدید نیز در نوشته‌های خود تصریح کرده‌اند که احادیث در زمینه مهدی علیه السلام در سرحد تواتر است «و به هیچ وجه قابل انکار نیست» از جمله: السخاوی در کتاب فتح المغیث محمد بن احمد سفاوینی در شرح العقیده، ابوالحسن الابری در مناقب الشافعی، ابن تیمیه در کتاب فتاواش سیوطی در الحاوی، ابن ادریس عراقی در تالیفی که در زمینه مهدی علیه السلام دارد «شوکانی» در کتاب التوضیح فی تواتر ما جاء فی المنتظر، «محمد جعفر کنانی» در نظم الشاعر، «ابوالعباس ابن عبد المومن» در الوهم «المکنون...»
در پایان بحث می‌گوید:

تنها ابن خلدون است که خواسته احادیث مربوط به مهدی علیه السلام را با مهدی بی اساس و مجعولی که می‌گوید «لا مهدی الا عیسی» «مهدی جز عیسی نیست» مورد ایراد قرار دهد. ولی بزرگان و پیشوایان و دانشمندان اسلام گفتار او را رد کرده‌اند به خصوص «ابن عبدالمومن» که در رد گفتار او کتاب ویژه‌ای نوشته است که سی سال قبل در شرق و غرب انتشار یافته. حفاظ احادیث و بزرگان دانشمندان حدیث نیز تصریح کرده‌اند که احادیث مهدی علیه السلام مشتمل بر احادیث «صحیح» و «حسن» است و مجموع آن متواتر می‌باشد.

بنابراین اعتقاد به ظهور مهدی علیه السلام بر هر مسلمانی واجب است و این جزء عقاید اهل سنت و جماعت محسوب می شود و جز افراد نادان و بیخبر یا بدعت گذار آن را انکار نمی کنند. (۱)

مدیر اداره مجمع فقهی اسلامی

محمد منتصر کنانی

آیه نهم:

اولی الامر:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ (۲)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدا را اطاعت کنید و از رسول و اولی الامر خود (جانشینان پیامبر صلی الله علیه و آله) اطاعت کنید.

نکته‌ها:

در این آیه به وظیفه مردم در برابر خداوند متعال و پیامبر صلی الله علیه و آله اشاره می‌کند با وجود سه مرجع «خدا»، «پیامبر صلی الله علیه و آله» و «اولی الامر» هرگز مردم در بن بست قرار نمی‌گیرند.

آمدن این سه مرجع برای اطاعت، با توحید قرآنی منافات ندارد.

۱. جهت مطالعه دقیق به تفسیر نمونه ج ۷ ص ۳۷۲ تا ۳۸۸ و کتاب حکومت جهانی مهدی علیه السلام ص ۱۳۴ به بعد حضرت آیه الله مکارم مراجعه شود.

۲. نساء / ۵۹.

چون اطاعت از پیامبر ﷺ و اولی الامر نیز، شعاعی از اطاعت خداوند و در طول آن است نه در عرض آن و به فرمان خداوند اطاعت از این دو لازم است. همه مفسران شیعه در این زمینه اتفاق نظر دارند که منظور از «اولی الامر» امامان معصوم علیهم السلام می باشند که رهبری مادی و معنوی جامعه اسلامی، در تمام شئون زندگی از طرف خداوند و پیامبر ﷺ به آنها سپرده شده است و غیر آنها را شامل نمی شود.

فخر رازی می گوید: کسی که خدا اطاعت او را به طور قطع و بدون چون و چرا لازم بشمرد حتماً باید معصوم باشد زیرا اگر معصوم از خطاء نباشد به هنگامی که مرتکب اشتباهی می شود خداوند اطاعت او را لازم شمرده و پیروی از او را در انجام خطا لازم دانسته و این خود یک نوع تضاد در حکم الهی ایجاد می کند زیرا از یک طرف انجام آن عمل ممنوع است و از طرف دیگر پیروی از «اولی الامر» لازم است و این امر موجب اجتماع امر و نهی می شود ایشان می گوید اولوا الامر که در آیه فوق به آنها اشاره شده حتماً باید معصوم بوده باشند. (۱)

تکرار فرمان (اطیعوا) رمز تنوع دستورهاست، پیامبر ﷺ گاهی بیان احکام الهی می کرد گاهی دستور حکومتی می داد و دو منصب رسالت و حکومت داشت قرآن گاهی خطاب به پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید:

۱. نمونه ج ۳ ص ۴۳۸ به نقل از تفسیر کبیر فخر رازی ص ۱۴۴.

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ. (۱)

آنچه را نازل کرده‌ایم برای مردم بیان کن و گاهی می‌فرماید:
لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ.

میان مردم براساس قوانین الهی، حکومت و قضاوت کن.
در آیه اطاعت از اولی الامر مطرح شده است ولی به هنگام نزاع،
مراجعه به آنان مطرح نشده بلکه تنها مرجع حل نزاع خدا و رسول
معرفی شده‌اند و این نشانه آن است که اگر در شناخت اولی الامر و
مصداق آن نزاع شد به خدا و رسول مراجعه کنید که در روایات
نبوی ﷺ اولی الامر اهل بیت پیامبر ﷺ معرفی شده‌اند. (۲)

روایات:

(۱) تاویل و تفسیر آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ... و قلت: يا رسول الله عَرَفْنَا اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَمَنْ أَوْلُو الْأَمْرِ الَّذِي قَرَنَ اللَّهُ طَاعَتَهُم بِطَاعَتِكَ؟ فَقَالَ ﷺ هُم خُلَفَائِي يَا جَابِرُ وَ أَيْمَّةُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ بَعْدِي أَوْلُهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ثُمَّ الْحَسَنُ ﷺ ثُمَّ الْحُسَيْنُ ﷺ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ﷺ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ﷺ الْمَعْرُوفُ فِي التَّوْرَةِ بِالْبَاقِرِ سَتَدْرِكُهُ يَا جَابِرُ فَإِذَا لَقَيْتَهُ فَأَقْرئه مَنِّي السَّلَام ثُمَّ الصَّادِقُ ﷺ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ﷺ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ﷺ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ﷺ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ﷺ ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ﷺ، ثُمَّ سُمِّيَ وَ كُنِّيَ حِجَّةَ اللَّهِ فِي

أَرْضَهُ وَبَقِيَّتُهُ فِي عِبَادَةِ ابْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، ذَاكَ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرَهُ بِهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا عَلَى يَدَيْهِ يَا جَابِرُ هَذَا مِنْ مَكْنُونِ سِرِّ اللَّهِ وَمَخْزُونِ عِلْمِهِ فَاكْتُمُهُ إِلَّا عَنْ أَهْلِهِ (۱)

جابر بن عبدالله انصاری از پیامبر ﷺ نقل می کند می گوید: هنگامی که آیه اطیعوا الله و اطیعوا الرسول... نازل شد عرض کردم یا رسول الله ﷺ خدا و رسولش را شناختم اولی الامر که خداوند طاعتشان را به طاعت تو مقرون ساخته چه کسانی هستند؟ حضرت فرمودند: آنان خلفای من هستند، ای جابر آنها امامان مسلمین پس از من می باشند. اولشان علی بن ابی طالب علیه السلام پس حسن علیه السلام و حسین علیه السلام و علی بن الحسین علیه السلام و محمد بن علی علیه السلام که در تورات به باقر علیه السلام معروف است و تو او را درک می کنی سلام مرا به او برسان سپس صادق علیه السلام جعفر بن محمد علیه السلام و موسی بن جعفر علیه السلام علی بن موسی علیه السلام و محمد بن علی علیه السلام و علی بن محمد علیه السلام و حسن بن علی علیه السلام و همام علیه السلام و هم کنیه ام حجت خدا در زمین بقیه الله در بین بندگان خدا، فرزند حسن بن علی است که خداوند به دستهای او مشارق و مغارب زمین را فتح خواهد کرد ای جابر این از مکنونات سرالهی و مخزون علم خداست آن را جز از اهلش مخفی مدار.

(۲) مفسر مشهور اسلامی (ابو حیان اندلسی مغربی) متوفای

سال ۷۵۶ در تفسیر بحر المحيط می نویسد که این آیه در حق علی و ائمه اهل بیت علیهم السلام نازل گردیده است. (۱)

(۳) دانشمند اهل تسنن (ابوبکر بن مومن الشیرازی در رساله اعتقاد طبق نقل مناقب کاشی) از ابی عباس نقل می کند که آیه فوق درباره علی علیه السلام نازل شده هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله او را (در غزوه تبوک) در مدینه بجای خود گذارد علی علیه السلام عرض کرد. ای پیامبر صلی الله علیه و آله آیا مرا همانند زنان و کودکان در شهر قرار می دهی؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: اما ترضی ان تکون منی بمنزلة هارون من موسی حين قال اخلفنی فی قومی و اصلح فقال عزوجل «و اولی الامر منکم» آیا دوست نداری نسبت به من همانند هارون (برادر موسی) نسبت به موسی علیه السلام بوده باشی. آن زمانی که موسی به او گفت: در میان بنی اسرائیل جانشین من باش و اصلاح کن سپس خداوند عزوجل فرمودند: و اولی الامر منکم (۲).

(۴) شیخ سلیمان حنفی قندوزی که یکی از دانشمندان معروف اهل تسنن است در کتاب ینابیع المودة از کتاب «مناقب» از سلیم بن قیس هلالی نقل می کند که روزی مردی به خدمت علی علیه السلام آمد و پرسید، کمترین چیزی که انسان در پرتو آن جزء مومنان خواهد شد چه چیزی است؟ و نیز کمترین چیزی که با آن جزء کافران و یا گمراهان می گردد کدام است؟ امام فرمودند: اما کمترین چیزی که

۱. نمونه ج ۳ ص ۴۴۲.

۲. نمونه ج ۳ ص ۴۴۳ از احقاق الحق ج ۳ ص ۴۲۵.

انسان به سبب آن در زمره گمراهان در می آید این است که حجت و نمایندگی خدا و شاهد گواه او را که اطاعت و ولایت او لازم است نشناسد آن مرد گفت: یا امیر المؤمنین علیه السلام آنها را برای من معرفی کن علی علیه السلام فرمودند: همانها که خداوند در ردیف خود و پیامبر قرار داده فرموده‌اند.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ. (۱)

آن مرد گفت: فدایت شوم باز هم روشنتر بفرما علی علیه السلام فرمود: همانهایی که رسول خدا در موارد مختلف و در خطبه روز آخر عمرش از آنها یاد کرد و فرمودند: إِنِّي تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ وَ عِثْرَتِي أَهْلِ بَيْتِي: من در میان شما دو چیز بیادگار گذاشتم که اگر دست به دامن آنها بزنید هرگز بعد از من گمراه نخواهید شد کتاب خدا و خاندانم. (۲)

(۵) روایات متعددی در منابع شیعه مانند کتاب کافی و تفسیر عیاشی و کتب صدوق و غیره آن نقل شده است که همگی گواهی می‌دهند که منظور از اولی الامر ائمه معصومین علیهم السلام می‌باشند و حتی در بعضی از آنها نام امامان یک یک صریحاً ذکر شده است. (۳)

۱. نساء / ۵۹.

۲. نمونه. ناصر مکارم شیرازی ج ۳ ص ۴۴۳ و ۴۴۴ از نیابین الموده طبع اسلام ص ۱۱۶.

۳. نمونه ج ۳ ص ۴۴۴ از تفسیر برهان ج ۱ ذیل آیه مورد بحث مراجعه شود.

نتیجه اینکه:

براساس روایات متواتر اعتقاد قطعی شیعه و بعضی از روایات اهل سنت ائمه معصومین علیهم السلام دوازده نفرند پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هم یکی از امانتهای مهم و گرانمایه را عترت یعنی ائمه معصومین علیهم السلام معرفی نموده‌اند که تبعیت از آنها واجب است، در روایات آمده است که **الْأئِمَّةُ اثْنِي عَشَرَ، أَوْلُهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام وَ آخِرُهُمُ الْمَهْدِيُّ علیه السلام.** یعنی ائمه معصومین دوازده نفرند اولی آنها حضرت علی علیه السلام و آخرین آنها حضرت مهدی علیه السلام است و شاهد بر مطلب فوق یکی از منابع معتبری که دلالت بر امامت امامان شیعه به ویژه امامت امام مهدی علیه السلام می‌کند. لوح حضرت فاطمه زهرا صلی الله علیها و آله است این لوح در کتابهای گران سنگ روایی نقل شده است در این مصحف اسامی ائمه معصومین علیهم السلام ذکر شده است.

پیام‌ها:

- (۱) مردم باید نظام اسلامی را بپذیرند و از رهبران الهی آن در قول و عمل پشتیبانی کنند «اطيعوا الله... و اولی الامر منکم».
- (۲) سلسه مراتب در اطاعت باید حفظ شود (الله، الرسول، اولی الامر).
- (۳) اولی الامر باید همچون پیامبر معصوم باشند تا اطاعت از

آنها در ردیف اطاعت پیامبر ﷺ بی چون و چرا باشد (اطیعوا الله... واولی الامر).

(۴) اطاعت از حاکمی واجب است که مومن و از خود مردم با ایمان باشد (اطیعوا الله... منکم).

(۵) نام اولی الامر در کنار نام خداوند و رسول ﷺ همراه با اطاعت مطلق نشان آن است که مسئول حکومت و نظام اسلامی باید از قداست والایی برخوردار باشد (اطیعوا الرسول و اولی الامر).

(۶) حضرت حجت امام زمان علیه السلام بعنوان آخرین اولی الامر حجت خدا روی زمین می باشد و اگر او نبود زمین اهلش را فرو می برد لذا باید با تمام وجود از ایشان تبعیت کرد.

(۷) اطاعت و تبعیت پذیری از امام زمان علیه السلام بعنوان آخرین اولی الامر یعنی تبعیت از تمام انبیاء عظام الهی و ائمه معصومین علیهم السلام می باشد.

آیه دهم:

(ایمان به غیب)

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ^(۱).
پرهیزکاران کسانی هستند که به غیب ایمان آوردند و نماز بر
پادارند و از نعمت هایی که به آنان روزی داریم انفاق کنند.

نکته ها:

قرآن هستی را به دو بخش تقسیم می کند: ۱- عالم غیب (غیب به
خداوند، فرشتگان، معاد، و حضرت مهدی علیه السلام اطلاق شده است)
۲- عالم شهود. متقین به کل هستی ایمان دارند ولی دیگران تنها آنچه
را قبول می کنند که برایشان محسوس باشد حتی توقع دارند که خدا
را با چشم ببینند و چون نمی بینند نمی خواهند به او ایمان آورند
چنانکه برخی به حضرت موسی علیه السلام گفتند «لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى
اللَّهَ جَهْرَةً»^(۲) ما هرگز به تو ایمان نمی آوریم مگر اینکه خداوند را
آشکارا مشاهده کنیم این افراد درباره ی قیامت نیز می گویند (مَا هِيَ
إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ)^(۳)
جز این دنیا که ما در آن زندگی می کنیم، دنیای دیگری نیست،

۲. بقره / ۵۵.

۱. بقره ۲ و ۳.

۳. جاثیه / ۲۴.

می میریم و زنده می شویم و این روزگار است که ما را از بین می برد.
متقین نسبت به جهان غیب ایمان دارند که برتر از علم و فراتر از
آن است. در درون ایمان، عشق، علاقه، تعظیم و تقدیس و ارتباط
نهفته است ولی در علم این مسائل نیست.

روایات:

عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ قَالَ: سَأَلْتُ الصَّادِقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ
عَزَّوَجَلَّ: أَلَمْ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
بِالْغَيْبِ» فَقَالَ: الْمُتَّقُونَ شِيعَةُ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ أَمَّا الْغَيْبُ فَهُوَ الْحُجَّةُ الْغَائِبُ وَ
شَاهِدُ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى «وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ
إِنَّمَا الْغَيْبُ فَاِنْتِظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ (۱).

ترجمه: یحیی بن ابی القاسم از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ در مورد سخن
خدای تعالی (الف لام میم - این است همان کتاب که در آن هیچ
ریب و شکی نیست. پرهیزکاران را رهنماست آنان که به غیب ایمان
می آورند) پرهیزکاران شیعیان علی عَلَيْهِ السَّلَامُ هستند و اما مقصود از ایمان
به غیب حضرت حجة بن الحسن عَلَيْهِ السَّلَامُ حجت غائب و شاهد است و
این است معنی آیه شریفه و می گویند چرا از سوی پروردگارش
معجزه ای بر او نازل نمی شود؟ بگو علم غیب از آن خداست، انتظار
بکشید من نیز با شما منتظر می مانم.

۱. آثار الصادقین، ج ۲۹ ص ۳۵ - بحار الانوار ج ۵۱ ص ۵۲، شناختی از امام زمان ص

۳۱ - کمال الدین ج ۲ ص ۳۴.

پیام‌های مهم آیه:

(۱) ایمان از عمل جدا نیست، در کنار ایمان به غیب، وظایف و تکالیف عملی مومن بازگوشده است «یومنون... یقیمون... ینفقون...
آخر آیه...»

(۲) بعد از اصل ایمان مهم‌ترین اصل عملی اقامه ی نماز و انفاق است.

نتیجه آیه:

(۱) معلوم شد که مقصود از ایمان به غیب در آیه شریفه حضرت حجت امام زمان علیه السلام حجت غائب و شاهد می‌باشد و باید به تکالیف و وظایف عمل کرد تا حجت غائب ظاهر شود و تا از محضر ایشان بهره ببریم.

(جایگاه شیعه در حکومت امام زمان علیه السلام)

(۲) به مناسبت صدر آیه که فرمودند منظور از متقون شیعیان هستند به همین مناسبت موقعیت و جایگاه شیعه در حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام به طور مختصر ذکر می‌شود:

(۱) امام صادق علیه السلام فرمودند:

يَكُونُ شِيعَتَنَا فِي دَوْلَةِ الْقَائِمِ علیه السلام سَنَامُ الْأَرْضِ وَ حُكَّامُهَا يُعْطَى كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ قُوَّةً أَرْبَعِينَ رَجُلًا^(۱).

یعنی شیعیان ما در حکومت قائم علیه السلام سروران و زمامداران زمین و فرمانروایان آن هستند و به هر کدام قدرت و نیروی چهل قهرمان داده می شود.

(۲) امام باقر در روایتی پیرامون عصر ظهور می فرمایند: إِذَا وَقَعَ أَمْرُنَا وَخَرَجَ علیه السلام مَهْدٍ بِنَا كَانَ أَحَدُهُمْ أَجْرًا مِنَ اللَّيْثِ وَ أَمْضَى مِنَ السَّنَانِ، يَطَّاءُ عَدُوَّهُ بِقَدَمَيْهِ وَ يَقْتُلُهُ بِكَفَّيْهِ (۱).

حضرت فرمودند هنگامی که دوران حکومت ما فرا رسد و مهدی علیه السلام ما قیام کند، پیروان او هر کدام از شیر پر شهامت تر و جسورتر و از سر نیزه برنده تر و کاراتر است، دشمنان خویش را پایمال می سازد و از پادر می آورد.

(۳) امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى شَيْعَتِنَا بِمَسْجِدِ الْكُوفَةِ قَدْ ضَرَبُوا الْفَسَاطِيطَ يُعَلِّمُونَ النَّاسَ الْقُرْآنَ. (۲)

فرمودند. گویی من به مسجد کوفه می نگرم که در آن خیمه ها بر افراشته شده و قرآن را به مردم آموزش می دهند.

۱. همان ج ۵۲ ص ۳۷۲.

۲. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۷۷۰.

آیه یازدهم:

(نعمت ظاهر و باطن)

وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً... (۱)

خداوند نعمت‌های ظاهری و باطنی خود را بر شما سرازیر کرده است.

نکته‌ها:

اسباغ: به معنای گسترانیدن و توسعه دادن است.

در این آیه شریفه به دو نعمت اشاره است مانند سلامتی، روزی، زیبایی و امثال اینها و نعمت باطنی مانند ایمان، معرفت، اطمینان حسن خلق امداد غیبی علم، فطرت، ولایت،....

در روایتی از امام کاظم علیه السلام نعمت ظاهر به امام حاضر و منظور از نعمت باطن به امام غائب یعنی امام زمان علیه السلام تفسیر شده است.

روایت:

محمد بن زیاد از امام کاظم علیه السلام آورده که در مورد این آیه شریفه پرسیدم که می‌فرماید:

وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً: امام کاظم علیه السلام فرمودند:

النُّعْمَةُ الظَّاهِرَةُ: الْإِمَامُ الظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنَةُ الْإِمَامُ الْغَائِبُ فَقُلْتُ «وَ

يَكُونُ فِي الْأَيْمَةِ مَنْ يَغِيبُ؟ قَالَ عليه السلام نَعَمْ! يَغِيبُ عَنِ أَبْصَارِ النَّاسِ شَخْصُهُ وَ لَا يَغِيبُ عَنِ قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ ذِكْرُهُ وَ هُوَ الثَّانِي عَشَرَ مِنْهَا يُسَهِّلُ اللَّهُ لَهُ كُلَّ عَسِيرٍ وَ يُذَلِّلُ لَهُ كُلَّ صَعْبٍ وَ يُظَهِّرُ لَهُ كُنُوزَ الْأَرْضِ وَ يُقَرِّبُ لَهُ كُلَّ بَعِيدٍ وَ يَبِيرُ. - أَيْ يُهْلِكُ - بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ يُهْلِكُ عَلَى يَدِهِ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

ذَلِكَ ابْنُ سَيِّدَةِ الْإِمَاءِ الَّذِي تَخْفَى عَلَى النَّاسِ وَ لَا دَتُهُ وَ لَا يَجِلُّ لَهُمْ تَسْمِيَّتُهُ حَتَّى يَظْهَرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا (۱).

ترجمه: فرمودند اینکه خداوند می فرماید: و نعمتهای خویش را چه آشکار و چه پنهانی به تمامی بر شما ارزانی داشته است. حضرت فرمودند نعمت ظاهری امام راستین است که آشکار است و نعمت باطنی و نهانی، امام غائب. گفتم «سرورم» آیا از امامان دوازده گانه اهل بیت علیهم السلام کسی هم غائب می گردد؟

فرمود: آری! یکی از آنها که وجود گرانبمایه اش از برابر دیدگان مردم پنهان می شود. اما یاد و نام مقدسش از قلبهای مردم با ایمان غائب نمی گردد. او دوازدهمین ما می باشد. خداوند هر کار مشکلی را برای او آسان و هر امر پیچیده و سختی را برای او رام می سازد. گنجهای زمین را برای او آشکار و هر دوری را برایش نزدیک می کند هر خود کامه کینه توزی را بوسیله آن حضرت نابود و هر شیطان

سرکشی را بدست او به خاک هلاکت می افکنند او فرزند سالار
کنیزان عصر خویش است ولادت او بر مردم مخفی می ماند و بردن
نام گرامیش بطور علنی ناپسند است تا خداوند او را فرمان ظهور و
قیام دهد و آنگاه است که زمین و زمان را از عدل و داد پر می سازد،
همانگونه که به هنگامه ظهورش از ستم و بیداد لبریز است.

پیام های آیه:

- ۱) نعمت های الهی هم گسترده و فراوان است (اسبغ) هم در
دسترس بندگان، (علیکم) و هم متنوع (ظاهرة و باطنه).
 - ۲) نباید از نعمت های باطنی خداوند غفلت کنیم و به آنها بی
توجه باشیم.
- الم... باطنه...

نتیجه آیه:

پس معلوم شد که نعمت های خداوند متعال دو نوع است:
ظاهری است و باطنی و امام کاظم علیه السلام فرمودند: منظور از نعمت
باطنی امام غائب یعنی امام زمان علیه السلام می باشد.
ضمناً امام هفتم موسی بن جعفر علیه السلام به چند مورد مهم قبل از
ظهور و در آستانه ظهور و عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام نیز اشاره
می فرمایند.

۱) اثبات وجود مقدس امام دوازدهم علیه السلام برای توجه و آگاهی مردم و خنثی کردن تبلیغات مسموم دشمن.

۲) فراموش نشدن نام و یاد مقدس حضرت صاحب علیه السلام در بین دوستان و ارادتمندان به ائمه معصومین علیهم السلام که اعتقاد دارند هر روز باید به یاد او باشند و برای سلامتی اش دعا کنند و طبق اصول کافی او را شاهد و ناظر بر اعمال خود می دانند و معتقدند به اینکه هر روز و شب نامه عمل اش به محضر امام علیه السلام عرضه می شود و می دانند که اگر به یاد حضرت باشند ائمه معصومین فرموده اند:

طُوبَى لَشِيعَتِنَا الْمُتَمَسِّكِينَ بِحَبْلِنَا أَوْ بِحَبْلِنَا فِي غَيْبَتِنَا، الثَّابِتِينَ عَلَى مَوَالِنَا وَالْبَرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِنَا، أُولَئِكَ مِنَّا وَنَحْنُ مِنْهُمْ قَدْ رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَرَضِينَا بِهِمْ شِيعَةً وَ طُوبَى لَهُمْ لَهُمْ وَاللَّهِ مَعَنَا فِي دَرَجَتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ (۱).

فرمودند: خوشا به حال شیعیان ما آنانکه در عصر غیبت قائم علیه السلام ما به ریسمان ولایت و محبت اهل بیت چنگ زده و بر دوستی ما پایداری نموده و به بیزاری از دشمنان ما استوارند. آنان از ما هستند و ما از آنان. آنان به امامت ما خشنودند و ما به پیروی آنان از اهل بیت پیامبر خویش. راستی که خوشا به حال آنان، بخدای سوگند که آنان در روز رستاخیز با ما و در درجه ما خواهند بود. (۲)

۱. بحار الانوار ج ۵۱ ص ۱۵۱.

۲. روایت فوق را یونس بن عبد الرحمن از امام هفتم علیه السلام نقل کرده که در اینجا ذیل روایت ذکر شد.

- ۳) آسان شدن امور برای حضرت صاحب علیه السلام به قدرت الهی
- ۴) آشکار شدن و در اختیار قرار گرفتن منابع
- ۵) اجرایی و عملی شدن عدالت به تمام معنی در سراسر جهان

آیه دوازدهم:

آزمایش مومنین قبل از ظهور

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ
وَالْثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ^(۱)

می فرمایند:

و قطعاً شما را با چیزی از ترس، گرسنگی، زیان مالی و جانی و کمبود محصولات، آزمایش می کنیم و صابران (در این حوادث و بلاها را) بشارت بده.

نکته ها:

خداوند متعال همه انسانها را آزمایش می کند اما آزمایش همه یکسان نیست تمام جهان صحنه آزمایش و تمام مردم حتی پیامبران الهی نیز مورد امتحان قرار می گیرند و این آزمایش ها برای شکوفایی استعدادها و پرورش انسانها است.

وسایل آزمایش الهی نیز تمام حوادث تلخ و شیرین و از جمله

ترس و گرسنگی زیان مالی و جانی و کمبود محصولات است،
ترس از دشمن و محاصره اقتصادی، جنگ و جهاد و اعزام فرزندان
و عزیزان به میدانهای نبرد از جمله امتحانات است.

■ برای پیروزی در آزمایش خوف از دشمن، نیاز به توکل و یاد
خداست و برای مبارزه با کمبود نیاز به صبر است که در دو آیه قبل
«و استعینوا بالصبر و الصلوة» راه را مشخص کرده است.

■ لازم نیست همه مردم با همه مسائل آزمایش شوند بلکه
ممکن است.

الف) هر کس با چیزی آزمایش شود (یعنی نوع آزمایش فرق
می کند).

ب) فردی در آزمایش رو سفید باشد ولی در امتحان دیگری
رسوایی به بار آورد.

ج) ممکن است آزمایش فردی، وسیلهی آزمایش دیگران نیز
باشد.

■ گاهی کم شدن مال و محصولات یا بیدار شدن خوف و ترس
و سایر مشکلات، به خاطر آزمایش الهی است ولی در بعضی
اوقات:

این امور کیفر اعمال خود انسانهاست.

انسانها گاهی مرتکب بعضی گناهان می شوند که خداوند آنها را
به برخی گرفتاری ها مبتلا می کند.

وجود مقدس امام علی علیه السلام می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ يَبْتَلِي عِبَادَهُ عِنْدَ
الاعمالِ السَّيِّئَةِ بِنَقْصِ الثَّمَرَاتِ وَ حَبْسِ الْبَرَكَاتِ وَ إِغْلَاقِ خَزَائِنِ
الْخَيْرَاتِ لِيَتُوبَ تَائِبٌ وَ يُقْلَعَ مُقْلَعٌ وَ يَتَذَكَّرَ مُتَذَكَّرٌ. (۱)

می فرمایند: همانا خداوند: بندگان خود را به خاطر اعمال
فاسدشان به کمبود محصول و حبس برکات و بسته شدن منابع خیر،
گرفتار می کند تا شاید متذکر شوند و توبه کنند.

■ خداوند متعال به صابرين چند عنایت نموده است: از جمله:

- (۱) محبت: (وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ). (۲)
- (۲) نصرت: (إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ). (۳)
- (۳) بهشت: يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا. (۴)
- (۴) پاداش بی حساب: (أَنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ). (۵)

راه پیروزی در آزمایش های الهی چند چیز است:

الف) صبر و مقاومت

ب) توجه به گذرا بودن حوادث و مشکلات

ج) توجه به اینکه همه مشکلات ما در منظر دید خدا است و همه

چیز حساب دارد.

۲. آل عمران / ۱۴۶.

۴. فرقان / ۷۵.

۱. نهج البلاغه خطبه ۱۴۳.

۳. بقره / ۱۵۳.

۵. زمر / ۱۰.

روایت

عن ابی عبدالله علیه السلام جعفر بن محمد علیه السلام و لنبلوكم... و نقص من الاموال و فساد التجارات و بشر الصابرين عند ذلك بخروج القائم. (۱)

ترجمه: محمد بن مسلم از حضرت امام جعفر بن محمد علیه السلام

این روایت را نقل کرده که حضرت فرمودند همانا قبل از ظهور حضرت قائم علیه السلام علامت‌ها و مشکلاتی هست که از سوی خداوند برای امتحان مومنین می‌باشد مانند گرسنگی، کمبود در اموال و فساد در تجارت و کم شدن برکات و قتل‌ها... قبل از قیام حضرت از موارد مذکور در روایت می‌باشد. از آن هنگام مژده بده صبرکنندگان را که قیام قائم علیه السلام نزدیک است.

در اینجا به دلیل موضوع آزمایش در آیه شریفه بطور مختصر به بعضی از نشانه‌های ظهور اشاره می‌شود.

علائم و نشانه‌های ظهور امام مهدی علیه السلام

روایاتی که در مورد نشانه‌های ظهور حضرت مهدی علیه السلام رسیده

به سه دسته تقسیم می‌شوند:

(۱) علائم و نشانه‌های عمومی است که از انحرافات گسترده

فکری، عقیدتی، عملی و... که در سراسر جهان و کشورها و مراکز

اسلامی پدید می‌آید و جوامع و تمدنهای بشری را آلوده می‌کند به

عبارت دیگر نشانه‌های قبل از ظهور امام زمان علیه السلام می‌باشد. (۱)
(۲) علائم و نشانه‌هایی است که نزدیک به ظهور امام مهدی علیه السلام پدیدار می‌گردد. اما نشانگر این نیست که ظهور در همان سال خواهد بود بلکه اینها انواع رخدادها و فتنه‌هایی هستند که پس از صدور این گونه روایات به تدریج در طی قرون و اعصار تا هنگامه ظهور، پدیدار خواهند شد.

(۳) علائم و نشان‌هایی است که در همان سال ظهور آن اصلاحگر بزرگ یا سال پیش از ظهور آن حضرت رخ خواهد داد که این بخش خودش به دو بخش تقسیم می‌گردد.

الف) بخش اول: علائم و نشانه‌های غیر قطعی است یعنی رخ دادن آنها حتمی نیست، بلکه ممکن است رخ دهد یا ندهد.

ب) بخش دوم: علائم قطعی است که تردیدناپذیرند و بطور حتم روی خواهند داد به تعبیر دیگر این علائم حتمی الوقوع هستند.

۱) نشانه‌های عمومی:

این بخش از علائم و نشانه‌ها بخش اول را تشکیل می‌دهد روایات زیادی در مورد این بخش وارد شده است از جمله کتابهای (کمال الدین مرحوم شیخ صدوق، بحار الانوار مرحوم مجلسی،

۱. مطالب آیه مورد بحث در تاریخ هفتم ماه مبارک رمضان سال ۸۸ شمسی در مسجد مقدس جمکران نوشته شده.

یوم الخلاص و مهدی منتظر مرحوم آیه الله حاج شیخ جواد خراسانی و غیره) بعنوان نمونه به یک روایت اشاره می شود:

روایت (نشانه های عمومی)

النَّزَالُ بْنُ سَبْرَةَ قَالَ: خَطَبَنَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام فَحَمِدَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ثُمَّ قَالَ: سَلُونِي أَيُّهَا النَّاسُ قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي - ثَلَاثًا - فَقَامَ إِلَيْهِ صَعْصَعَةُ بْنُ صَوْحَانَ فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَتَى يَخْرُجُ الدَّجَالُ؟ فَقَالَ لَهُ عَلِيُّ عليه السلام: أُقْعَدُ فَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ كَلَامَكَ وَ عَلِمَ مَا أَرَدْتَ:

نزال بن سبره می گوید: امیر المؤمنین برای ما سخن می گفت ابتدا حمد و سپاس خداوند را بجا آورد و او را ستود و بر پیامبر و خاندانش عليه السلام درود فرستاد آنگاه سه مرتبه فرمودند: مردم تا مرا از دست نداده اید هر آنچه می خواهید پرسید «صعصعة بن صوحان»^(۱) به پا خواست و گفت یا امیر المؤمنین چه زمانی دجال خواهد آمد (در نتیجه بحث توضیح داده خواهد شد) حضرت علی عليه السلام فرمودند: بنشین خدا سخن تو را شنید و منظورت را دانست.... برای خروج دجال نشانه ها و علائمی است که دسته دسته هر کدام پس از دیگری روی خواهد داد: صعصعه پاسخ داد بلی ای امیر المؤمنین عليه السلام فرمودند: اِحْفَظْ فَإِنَّ عَلامَةَ ذَلِكَ:

۱. در کوفه نزدیک مسجد سهله دفن است و از شیعیان امیر المؤمنین عليه السلام است.

پس به خاطر بسیار و حفظ کن که اینها علائم و نشانه‌های آن است:

إِذَا أَمَاتَ النَّاسَ الصَّلَاةَ وَ أَضَاعُوا الْأَمَانَةَ وَ اسْتَحَلُّوا الْكِذْبَ وَ أَكَلُوا
الرِّبَا وَ أَخَذُوا الرِّشَاءَ وَ شَيَّدُوا الْبُنْيَانَ وَ بَاعُوا الدِّينَ بِالدُّنْيَا وَ اسْتَعْمَلُوا
السُّفَهَاءَ وَ قَطَعُوا الْأَرْحَامَ وَ اتَّبَعُوا الْأَهْوَاءَ وَ اسْتَخَفُّوا بِالْأَدْمَاءِ.
وَ كَانَ الْجِلْمُ ضَعْفًا وَ الظُّلْمُ فَخْرًا وَ كَانَ الْأَمْرَاءُ فَجْرَةً وَ الْوُزَرَاءُ ظَلَمَةً
وَ الْعُرَفَاءُ خَوْنَةً، وَ الْقُرَاءُ فَسَقَةً وَ ظَهَرَتْ شَهَادَاتِ الزُّورِ وَ اسْتُعْلِنَ
الْفُجُورُ وَ قَوْلُ الْبُهْتَانِ وَ الْإِثْمُ وَ الطُّغْيَانُ وَ حَلِيَّتِ الْمَصَاحِفِ وَ زُخْرِفَتِ
الْمَسَاجِدِ وَ طُوِّلَتِ الْمَنَارَاتُ (١) وَ أَكْرِمَ الْأَشْرَارُ وَ أزدَحَمَتِ الصُّفُوفُ وَ
اخْتَلَفَ الْأَهْوَاءُ وَ نَقِضَتِ الْعُهُودُ وَ اقْتَرَبَ الْمُوعُودُ وَ شَارَكَ النِّسَاءُ
أَزْوَاجَهُنَّ فِي التِّجَارَةِ حِرْصًا عَلَى الدُّنْيَا وَ عَلَتْ أَصْوَاتُ الْفُسَّاقِ وَ
اسْتَمِعَ مِنْهُمْ كَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْدَلَهُمْ وَ اتَّقَى الْفَاجِرُ مَخَافَةَ شَرِّهِ وَ صَدَّقَ
الْكَاذِبُ وَ أَوْثَمِنَ الْخَائِنُ وَ اتَّخَذَتِ الْقِيَانُ وَ الْمَعَارِفِ وَ لَعَنَ آخِرُ هَذِهِ
الْأُمَّةِ أَوْلَهَا وَ رَكِبَتْ ذَوَاتُ الْفُرُوجِ الشَّرُوجَ وَ تَشَبَّهَ النِّسَاءُ بِالرِّجَالِ وَ
الرِّجَالُ بِالنِّسَاءِ وَ شَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُسْتَشْهَدَ وَ شَهِدَ الْآخِرُ قَضَاءَ
الذُّمَامِ بِغَيْرِ حَقٍّ عَرَفَهُ وَ تَفَقَّهَ لِغَيْرِ الدِّينِ وَ آثَرُوا عَمَلَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَ لَبِسُوا جُلُودَ الضَّانِ عَلَى قُلُوبِ الذَّنَابِ وَ قُلُوبُهُمْ أَنْتَنُ مِنَ الْجَيْفِ وَ أَمْرٌ
مِنَ الصَّبْرِ فَعِنْدَ ذَلِكَ... الْوَحَاءُ الْوَحَاءُ ثُمَّ الْعَجَلُ الْعَجَلُ... (٢)

١. طولت المنارات.

٢. كمال الدين شيخ صدوق ره ج ٢ ص ٥٢٥ و ٥٢٦.

آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور..... ۱۹۱

ترجمه: حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: هنگامی که نماز را نابود ساختند (فرهنگ و معنویت نماز) و امانت را ضایع کردند، و دروغ‌پردازی را حلال و روا داشتند، و ربا خواری را مباح دانستند، و رشوه دادند و گرفتند و دین خود را به دنیا فروختند، و سفیهان و کم‌خردان را به اداره امور جامعه انتخاب کردند (برگزیدند) و صله رحم را ترک کردند و از هوای نفسانی پیروی کردند، و ریختن خون‌ها را آسان ساختند، و هنگامی که بردباری، ناتوانی شمرده شد و بیدادگری، باعث افتخارگردید و زمامداران فاجر و وزیران ستمکار شدند و مأموران و مجریان عدالت، خیانت پیشه ساختند و گویندگان و قاریان، به فسق و گناه روی آوردند و شهادت‌های دروغین در جامعه پدیدار شد و کارهای زشت و ناپسند و تهمت‌تراشی‌ها و گناهکاری و تجاوزگری علنی و آشکار گردید. آنگاه که قرآن به صورت زیبایی چاپ و جلد و تزیین گردید و مسجدها آراسته شد و منازعه‌ها سر به آسمان کشید و اشرار مورد تجلیل قرار گرفتند و صف‌های جماعت فشرده و دلها از هم دور شد و عهدها و پیمانها گسسته و آن وعده بزرگ نزدیک شد و زنان بخاطر حرص به دنیا، در کسب و کار همسران خود شرکت کردند و به بازارها و مغازه‌ها و کارخانه‌ها سرازیر گشتند.

صدای آواز فاسقان، همه جا پخش و به گوش‌ها رسید و هر چه گفتند و خواندند از آنان پذیرفته شد و رهبری جوامع به دست اراذل

سپرده شد و با فاجر بخاطر ترس از شرارتش، مدارا کردند و دروغگو (دروغساز و دروغ پرداز) تصدیق و تایید شد خیانتکار امین شمرده شد.

هنگامی که کنیزان آوازه خوان و رقاصه‌ها و آلات لهو و موسیقی بکار گرفته شد و نسلهای آخرین به نسلهای پیشین نفرین کردند و زنان بر زین‌ها سوار شدند و تلاش کردند خود را شبیه به مردان سازند و مردان نیز خود را در ظاهر و اخلاق مانند زنان ساختند و شاهد بی آنکه از او شهادت بخواهند به دادگاه رفت و شهادت داد و دیگری بر خلاف حق و عدالت و بدون آگاهی، بخاطر رفاقت با کسی، به نفع او به دروغ گواهی داد و آنگاه که تفقه در دین و آموزش علوم دینی، نه برای خدمت به دین بلکه برای دنیا و قدرت و ریاست بکار گرفته شد و کار دنیا را بر کار آخرت برگزیدند و با ریا و تظاهر و عوام فریبی به گرگهای خونخوار، لباس گوسفند آرام پوشاندند، ظاهرهای مردم آراسته اما دلها عفونت بارتر از مردار متعفن و تلخ‌تر از گیاه تلخ و بد طعم گردید.

بلی در این شرایط منحط و وخامت بار و گناه آلود جوامع و تمدنهای اسلامی و جهانی است که دجال ظاهر می‌گردد و در آمدن شتاب می‌کند.

برداشتهایی از روایت:

در روایت مورد بحث به برخی از آفتها و عوامل انحطاط و مفساد اجتماعی قبل از ظهور در جوامع اسلامی اشاره دارد:

- ۱) وارونه شدن مفاهیم بلند
- ۲) ضعف ابعاد عقیدتی و فکری جامعه
- ۳) بی‌اعتنایی و بهاندادن به اصول و ارزش‌های اسلامی
- ۴) روی آوردن به ارزشهای پوچ و بدلی و تهی
- ۵) به انحصار در آوردن قدرت و امکانات توده‌ها بوسیله زمامداران و گروه‌های منحرف
- ۶) نماز که ستون دین و ایمان است روح و مغز و محتوای خویش را از دست می‌دهد.
- ۷) ریختن خون شایستگان و خوبان و ظلم ستیزان آسان می‌گردد.
- ۸) احترام قرآن در میان این جامعه‌ها، به چاپ و جلد رنگین و نفیس قرآن است نه به تلاوت شایسته و عمل به دستورات نجات بخش آن در صحنه زندگی
- ۹) نماز جماعت‌ها و جمعه‌ها فشرده است و نمازگزاران بسیار، اما در همان حال که جسم‌ها در کنار هم هستند، دلها و قلب‌ها از هم دور و پراکنده‌اند.
- ۱۰) زنان و دختران به بازار و مغازه‌ها و کارگاه‌ها برای آوردن مال

و ثروت سرازیر می‌گردند و نوای شوم فاسقان از رسانه‌های گروهی... همه جا پخش می‌گردد.

(۱۱) مردان لباس رنگارنگ و خاص زنان می‌پوشند و گردن‌بند و زنجیر طلا به گردن خویش می‌آویزند و... و غیره و مسائل دیگر...

روایت دوم:

(۲) در این روایت امام صادق علیه السلام به دهها نوع مفاسد که جنبه اجتماعی و سیاسی اخلاقی دارد اشاره می‌فرمایند که بعنوان تَیْمَن و تبرک ذکر می‌گردد و روایت بطور تلخیص شده آورده می‌شود.

متن روایت:

قال الصادق لبعض اصحابه:

۱. إِذَا رَأَيْتَ الْجَوْرَ قَدْ شَمِلَ الْبِلَادَ.
۲. إِذَا رَأَيْتَ الْقُرْآنَ قَدْ خُلِقَ وَ أُحْدِثَ مَا لَيْسَ فِيهِ وَ وُجِّهَ عَلَى الْأَهْوَاءِ.

۳. إِذَا رَأَيْتَ الدِّينَ قَدْ انْكَفَى كَمَا يَنْكَفَى الْأَنْاءُ.
۴. إِذَا رَأَيْتَ أَهْلَ الْبَاطِلِ قَدْ اسْتَعْلَوْا عَلَى الْحَقِّ.
۵. إِذَا رَأَيْتَ الرِّجَالَ قَدْ انْكَفَى بِالرِّجَالِ وَ النِّسَاءَ بِالنِّسَاءِ!
۶. إِذَا رَأَيْتَ الْمُؤْمِنَ ضَامِتًا.
۷. إِذَا رَأَيْتَ الصَّغِيرَ يَسْتَحْقِرُ بِالْكَبِيرِ.
۸. إِذَا رَأَيْتَ الْأَرْحَامَ قَدْ تَقَطَّعَتْ.
۹. إِذَا رَأَيْتَ الثَّنَاءَ قَدْ كَثُرَ.

۱۰. إِذَا رَأَيْتَ الْخُمُورَ تُشْرَبُ عَلَانِيَةً.
۱۱. إِذَا رَأَيْتَ سَبِيلَ الْخَيْرِ مُنْقَطِعاً وَ سَبِيلَ الشَّرِّ مَسْلُوكاً.
۱۲. إِذَا رَأَيْتَ الْحَلَالَ يُحْرَمُ وَ الْحَرَامَ يُحَلَّلُ.
۱۳. إِذَا رَأَيْتَ الدِّينَ... بِالرَّأْيِ.
۱۴. إِذَا رَأَيْتَ الْمُؤْمِنَ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُشْكِرَ إِلَّا بِقَلْبِهِ.
۱۵. إِذَا رَأَيْتَ الْعَظِيمَ مِنَ الْمَالِ يُنْفَقُ فِي سَخَطِ اللَّهِ.
۱۶. إِذَا رَأَيْتَ الْوَلَاتَ يَزْتَشُونَ فِي الْحُكْمِ.
۱۷. إِذَا رَأَيْتَ الْوِلَايَةَ قِبَالَه لِمَنْ زَادَ.
۱۸. إِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَأْكُلُ مِنْ كَسْبِ امْرَأَتِهِ مِنَ الْفُجُورِ.
۱۹. إِذَا رَأَيْتَ الْقِمَارَ قَدْ ظَهَرَ.
۲۰. إِذَا رَأَيْتَ الْمَلَاهِي قَدْ ظَهَرَتْ يَمُرُّ بِهَا لَا يَمْنَعُ أَحَدٌ أَحَدًا وَلَا يَجْتَرِءُ أَحَدٌ عَلَى مَنَعِهَا.
۲۱. إِذَا رَأَيْتَ الْقُرْآنَ قَدْ ثَقُلَ عَلَى النَّاسِ اسْتِمَاعُهُ وَ خَفَّ عَلَى النَّاسِ اسْتِمَاعَ الْبَاطِلِ.
۲۲. إِذَا رَأَيْتَ الْجَارَ يُكْرِمُ الْجَارَ خَوْفًا مِنْ لِسَانِهِ!
۲۳. إِذَا رَأَيْتَ الْمَسَاجِدَ قَدْ زُخِرِفَتْ.
۲۴. إِذَا رَأَيْتَ طَلَبَ الْحَجِّ لِغَيْرِ اللَّهِ.
۲۵. إِذَا رَأَيْتَ قُلُوبَ النَّاسِ قَدْ قَسَتْ.
۲۶. إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ مَعَ مَنْ غَلَبَ.
۲۷. وَ رَأَيْتَ طَالِبَ الْحَلَالِ يُذَمُّ وَ طَالِبَ الْحَرَامِ يُمْدَحُّ!
۲۸. وَ رَأَيْتَ الْمَعَارِيفَ ظَاهِرَةً فِي الْحَرَمَيْنِ.

٢٩. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُومُ إِلَيْهِ مَنْ
يُنْصَحُهُ فَيَقُولُ هَذَا عَنكَ مَوْضُوعٌ.

٣٠. وَرَأَيْتَ الْمَسَاجِدَ مُحْتَشِيَةً مِمَّنْ لَا يَخَافُ اللَّهَ.

٣١. وَرَأَيْتَ النَّاسَ هَمَّتُهُمْ فِي بَطُونِهِمْ وَفُرُوجِهِمْ.

٣٢. وَرَأَيْتَ الدُّنْيَا مُقْبِلَةً إِلَيْهِمْ.

٣٣. وَرَأَيْتَ النِّسَاءَ يَبْذُلْنَ أَنْفُسَهُنَّ لِأَهْلِ الْكُفْرِ.

٣٤. وَرَأَيْتَ أَعْلَامَ الْحَقِّ قَدْ دَرَسَتْ.

٣٥. وَرَأَيْتَ الْحَرْبَ قَدْ أُدِيلَ مِنَ الْعُمَرَانِ.

٣٦. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ مَعِيشَتُهُ مِنْ بَخْسِ الْمِكْيَالِ وَالْمِيزَانِ.

٣٧. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ عِنْدَهُ الْمَالُ الْكَثِيرُ لَمْ يُزَكِّهِ مِنْذُ مَلَكَه.

٣٨. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يُمَسِي نَشْوَانَ وَ يُصْبِحُ سَكَرَانَ.

٣٩. وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ وَ يَقْتَدُونَ بِأَهْلِ الشُّرُورِ!

٤٠. وَرَأَيْتَ كُلَّ عَامٍ يَخْذُ فِيهِ مِنَ الشَّرِّ وَالْبِدْعَةِ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ!

٤١. وَرَأَيْتَ الْخَلْقَ وَالْمَجَالِسَ لَا يُتَابِعُونَ إِلَّا الْأَغْنِيَاءَ.

٤٢. وَرَأَيْتَ يَتَسَاقَدُونَ كَمَا تَتَسَاقَدُ الْبِهَائِمُ!

٤٣. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يُنْفِقُ الْكَثِيرَ فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ وَ يَمْنَعُ الْيَسِيرَ فِي

طَاعَةِ اللَّهِ.

٤٤. وَرَأَيْتَ الرَّجُلَ إِذَا مَرَّ بِهِ يَوْمَ لَمْ يَكْسِبْ فِيهِ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ...

حزِيناً.

٤٥. وَرَأَيْتَ النِّسَاءَ قَدْ غَلَبْنَ عَلَى الْمُلْكِ وَ غَلَبْنَ عَلَى كُلِّ أَمْرٍ.

۴۶. وَ رَأَيْتَ رِيَّاحَ الْمُنَافِقِينَ دَائِمَةً وَ رِيَّاحَ أَهْلِ الْحَقِّ لَا تَحْرُكُ.
۴۷. وَ رَأَيْتَ الْقُضَاةَ يَقْضُونَ بِخِلَافِ مَا أَمَرَ اللَّهُ.
۴۸. وَ رَأَيْتَ الْمَنَابِرَ يُؤَمَّرُ عَلَيْهَا بِالتَّقْوَى وَ لَا يَعْمَلُ الْقَائِلُ بِمَا يَأْمُرُ!
۴۹. وَ رَأَيْتَ الصَّلَاةَ قَدْ اسْتُخِفَّ بِأَوْقَاتِهَا.
۵۰. وَ رَأَيْتَ الصَّدَقَةَ بِالشَّفَاعَةِ لَا يُرَادُ بِهَا وَجْهُ اللَّهِ...
فَكُنْ عَلَى حَذَرٍ وَ اطْلُبْ إِلَى اللَّهِ النَّجَاةَ (۱).

ترجمه: امام صادق علیه السلام به یکی از یاران خود فرمودند:

۱. هنگامی که بینی ظلم و ستم همه جا فراگیر شده
۲. هنگامی که بینی قرآن فرسوده و بدعت‌هایی از روی هوا و هوس در مفاهیم آن آمده.
۳. هنگامی که بینی آیین خدا عملاً بی محتوا شده همانند ظرفی که آن را واژگون سازند.
۴. هنگامی که بینی اهل باطل بر اهل حق پیشی گرفته‌اند.
۵. هنگامی که بینی مردان به مردان و زنان به زنان قناعت کنند.
۶. هنگامی که بینی افراد با ایمان سکوت اختیار کرده‌اند.
۷. هنگامی که بینی کوچکترها احترام بزرگترها را رعایت نمی‌کنند.
۸. هنگامی که بینی پیوند خویشاوندی بریده شده.

۹. هنگامی که ببینی مداحی و چاپلوسی فراوان شده.

۱۰. هنگامی که ببینی آشکارا شراب نوشیده شود.

۱۱. هنگامی که ببینی راههای خیر منقطع و راههای شر مورد توجه قرار گرفته.

۱۲. هنگامی که ببینی حلال تحریم شود و حرام جایز شمرده شود.

۱۳. هنگامی که ببینی قوانین و فرمانهای دینی طبق تمایلات اشخاص تفسیر گردد.

۱۴. هنگامی که ببینی از افراد با ایمان (چنان سلب آزادی شود که) جز بادل نتوانند ابراز تنفر کنند.

۱۵. هنگامی که ببینی سرمایه‌های عظیم در راه خشم خدا (فساد و ابتذال و ویرانی) صرف گردد.

۱۶. هنگامی که ببینی رشوه خواری در میان متولیان امور رایج گردد.

۱۷. هنگامی که ببینی پست‌های حساس به مزایده گذارده شود.

۱۸. هنگامی که ببینی بعضی از مردان از خود فروشی زنان خود، ارتزاق کنند.

۱۹. هنگامی که ببینی قمار آشکار گردد.

۲۰. هنگامی که ببینی سرگرمی‌های ناسالم چنان رواج پیدا کند که افراد از کنار آن می‌گذرند و هیچ‌یک دیگری را از آن باز نمی‌دارد

و بلکه هیچکس جرأت جلوگیری از آن نداشته باشد.

۲۱. و هنگامی که ببینی شنیدن حقایق قرآن بر مردم گران آید اما

شنیدن باطل سهل و آسان.

۲۲. هنگامی که ببینی همسایه، همسایه خود را از ترس زبانش

احترام می‌کند.

۲۳. هنگامی که ببینی مساجد را به زیور بیارایند.

۲۴. هنگامی که ببینی برای غیر خدا به حج خدا بشتابند.

۲۵. هنگامی که ببینی مردم سنگدل شوند (و عواطف بمیرد).

۲۶. هنگامی که ببینی مردم طرفدار کسی باشند که پیروز است

خواه بر حق باشد یا باطل).

۲۷. هنگامی که ببینی جوینده مال (و کسب) حلال سرزنش شده

و جوینده مال (و کسب) حرام ستایش می‌گردد.

۲۸. هنگامی که ببینی آلات لهو لعب حتی در مکه و مدینه آشکار

گردد.

۲۹. هنگامی که ببینی اگر کسی امر به معروف و نهی از منکر کند

به او توصیه می‌کنند که این کار و وظیفه تو نیست.

۳۰. هنگامی که ببینی مساجد پر از کسانی است که از خدا

نمی‌ترسند.

۳۱. هنگامی که ببینی تمام همت مردم شکم و شهوتشان است.

۳۲. هنگامی که ببینی (امکانات مادی و دنیوی فراوان می‌گردد

۲۰۰..... منجی بشر در قرآن و روایات

و (دنیا به مردم روی می‌کند.

۳۳. هنگامی که بینی زنان خود را در اختیار افراد بی‌ایمان می‌گذارند.

۳۴. هنگامی که بینی پرچم‌های حق پرستی فرسوده و کهنه می‌گردد.

۳۵. هنگامی که بینی ویرانگری به وسیله جنگ‌ها بر عمران و آبادی پیشی می‌گیرد.

۳۶. هنگامی که بینی درآمد زندگی بعضی تنها از طریق کم فروشی می‌شود.

۳۷. هنگامی که بینی کسانی هستند با سرمایه فراوان در حالی که در عمرشان حتی یک مرتبه هم زکات نپرداخته‌اند. (وجوه شرعیه به معنای اعم)

۳۸. هنگامی که بینی مردم عصرها در حال نشئه و صبحگاهان مستند.

۳۹. هنگامی که بینی مردم همه به یکدیگر نگاه می‌کنند (چشم و هم چشمی می‌کنند) و از فاسدان شرور تقلید می‌نمایند.

۴۰. هنگامی که بینی هر سال فساد و بدعتی نو پیدا می‌شود.

۴۱. هنگامی که بینی مردم و محافل پیرو ثروتمندان خود خواه می‌شوند.

آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور..... ۲۰۱

۴۲. هنگامی که ببینی در حضور جمع همانند چهارپایان مرتکب اعمال جنسی می شوند. (از گرایش های جنسی علنی شرم نمی کنند)

۴۳. هنگامی که ببینی اموال زیاد در غیر راه خدا صرف می کنند اما در راه خدا از کمی هم مضایقه دارند.

۴۴. هنگامی که ببینی افرادی پیدا می شوند که اگر یک روز گناه کبیره ای انجام ندهند غمگینند.

۴۵. هنگامی که ببینی حکومت به دست زنان می افتد و بر هر چیزی چیره می شوند.

۴۶. هنگامی که ببینی نسیمها به سود منافقان می وزد و هیچ جریانی به سود افراد با ایمان نیست.

۴۷. هنگامی که ببینی دادرسان بر خلاف فرمان خدا قضاوت می کنند.

۴۸. هنگامی که ببینی برفراز منبرها (و تریبون ها) دعوت به تقوا می شود ولی دعوت کننده خود به آن عمل نمی کند.

۴۹. هنگامی که ببینی مردم نسبت به وقت نماز بی اعتنا می شوند.

۵۰. هنگامی که ببینی حتی کمک به نیازمندان با توصیه و پارتی بازی صورت می گیرد نه برای خداوند.

فرمودند:

در چنین زمانی مراقب خویش باش و از خداوند تقاضای نجات و رهایی از این وضع ناهنجار کن (که فرج نزدیک است).

برداشت هایی از روایت

مفاسدی که در آستانه انقلاب بزرگ فراگیر می شود به سه دسته تقسیم می شوند:

۱) مفاسد مربوط به مسائل حقوقی و حکومت ها مانند گسترش ستم، پیروزی حامیان باطل، عدم آزادی بیان و عمل، صرف سرمایه های عظیم بیهوده یا زیانبار و ویرانگر، توسعه رشوه خواری، به مزایده گذاردن پست ها و منصبها، گرایش مردم ضعیف و فاقد فرهنگ سازنده به هر قدرتی که پیروز گردد (هر که باشد)، صرف ثروت ها در جنگها و مسابقات تسلیحاتی ویرانگر (تا آنجا که هزینه های تسلیحاتی و جنگی بر هزینه های عمرانی پیش خواهد گرفت و غیره)

۲) بخش دیگری از این مفاسد مربوط به (مسائل اخلاقی) است مانند گسترش تملق و چاپلوسی، چشم و هم چشمی ها، تن دادن مردها به کارهای پست (گسترش شراب و قمار سرگرمی های ناسالم، گفتار بدون عمل، ریاکاری و ظاهر سازی و پارتی بازی حتی در کمک به نیازمندان، ارزیابی شخصیت افراد به حجم ثروتشان و غیره).

آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور..... ۲۰۳

۳) قسمت دیگر از این مفاسد به جنبه‌های صرفاً مذهبی ارتباط دارد مانند: تحمیل خواسته‌های هوس آلود خویش بر قرآن و تفسیر به رای و جهت‌گیری‌های شخصی و مادی در مسائل مذهبی ازدحام افراد آلوده و گناهکار در مساجد، اهمیت فوق العاده به تزئین مساجد و خالی شدن آنها از محتوا، کوچک شمردن نماز و عدم توجه به آن و مانند اینها.

۲) نشانه‌های نزدیک ظهور

نشانه‌هایی است که نزدیک به ظهور مهدی علیه السلام پدیدار می‌گردد و اینها نیز بسیارند مرحوم شیخ مفید (ره) این نشانه‌ها و علائم را از روایات صحیح و معتبر بطور فشرده ترسیم نموده است می‌فرمایند: علائم و نشانه‌ها و رخدادهایی پیش از قیام حضرت مهدی علیه السلام پدیدار می‌گردند که اهم آنها عبارتند از: (تلخیص شده)

جنبش ارتجاعی «سفیانی»

قتل «سید حسنی»

جنگ قدرت «بنی عباس»

گرفتن خورشید در نیم روز ماه رمضان

گرفتن ماه در آخر ماه رمضان بر خلاف عادت

شکافته شدن زمین و فروبردن تجاوزکاران

توقف خورشید به هنگام نیم روز در وسط آسمان

طلوع خورشید از مغرب

۲۰۴..... منجی بشر در قرآن و روایات

قتل «نفس زکیه» پشت دروازه کوفه در زمرة هفتاد نفر از
شایستگان بریده شدن سر مردی از بنی هاشم میان رکن و مقام
(شاید همین نفس زکیه باشد بعداً اشاره می شود)

ویران شدن دیوار مسجد کوفه

آمدن پرچم‌های سیاه از خراسان

قیام و جنبش یمنی

آشکار شدن مرد مغربی و تصرف شام بوسیله سپاه او

فرود آمدن ترکها در جزیره

پیدایش ستون آتشی در مشرق به مدت سه تا هفت روز

قیام امت عرب و برکنار شدن زمامدان عرب بوسیله ملتهای

خویش و به دست گرفتن زمام امور کشورها بوسیله مردم

کشته شدن رهبر مصر بدست مردم

انهدام شام و اختلاف سه جریان سیاسی در آن

آمدن پرچم‌های سیاه از سوی مشرق

شکستن دیوار فرات و جریان یافتن آب در کوچه‌های کوفه

خروج ۶۰ پیامبر دروغین

خروج ۱۲ امام دروغین

ایجاد پل ارتباط میان کرخ و بغداد

وزش بادی سیاه در آغاز روز

زلزله‌ای که انبوهی را به زمین فرو می‌برد.

ترس و ناامنی فراگیری که همه عراق و بغداد را فرا گیرد
مرگ سریع و دردناک و نقص و زیان در اموال و جان و ثمرات
آفت ملخ نا بهنگام و به هنگام کشاورزی
برداشت کم محصولات زراعی

تسلط کشورهای عقب مانده به کشورهای زورمند و ثروتمند
طنین افکن شدن ندایی از آسمان و رسیدن آن به گوش جهانیان
به زبانهای گوناگون.

زنده شدن گروهی از مردگان و بازگشت آنان به دنیا به گونه‌ای که
مردم آنان را شناخته و با آنان دیدار می‌کنند.

بعد از این سلسله رخدادهای شگفت و اعجاب‌انگیز بوسیله ۲۴
روز رگبار باران پیاپی که زمین را پس از مردنش زنده می‌سازد و
برکاتش را پدیدار می‌کند و پس از آن همه آفت‌ها و رنج‌ها و دردها
از حق طلبان و حق پذیران و شیعیان حضرت مهدی علیه السلام زائل
می‌گردد و آنگاه است که از ظهور آن گرامی در مکه مکرمه و بیت الله
آگاه می‌گردند و با شور و شوق و ادب و درایت و اخلاص برای
یاری او می‌شتابند (۱)

۱. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۲۱۹-۲۲۱ و امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور، ارشاد مفید
ص ۳۵۶

۳) نشانه‌هایی که در سال ظهور پدیدار می‌گردد (الف) نشانه‌های غیر قطعی

پدیدار شدن پرچم «هاشمی»

(او مردی از بنی هاشم و از نسل پیامبر خدا است او در اوج جوانی است و در دست راست او خالی است و از خراسان حرکت و جنبش خویش را آغاز می‌کند.)

گرفتن خورشید و ماه

بارش بسیار باران

سومین جنگ جهانی و غیره

(ب) نشانه‌های قطعی :

نشانه‌های تخلف‌ناپذیر ظهور امام مهدی علیه السلام که بدون تردید

مقارن ظهور آن حضرت رخ خواهند داد:

قال الصادق علیه السلام:

خمسٌ قبلَ قیامِ القائمِ علیه السلام الیَمَانِی و السَّفِیَانِی و المُنَادِی یُنَادِی مِنْ

السَّمَاءِ و خَسَفُ بِالْبَیْدَاءِ و قَتْلُ النَّفْسِ الزَّكْرِیَّةِ». (۱)

۱. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۲۰۳ و کمال الدین صدوق ج ۲ ص ۶۴۹ و امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۵۱۶.

آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور..... ۲۰۷

ترجمه: یعنی پیش از قیام مهدی علیه السلام پنج رخداد بزرگ در پیش خواهد بود:

- (۱) جنبش و قیام مرد یمنی
- (۲) جنبش ارتجاعی سفیانی
- (۳) ندای روح بخش آسمانی
- (۴) فرو رفتن زمین
- (۵) و قتل نفس زکیه

پیام‌های مهم آیه

(۱) آزمایش و امتحان یک برنامه و سنت حتمی الهی است
«ولنبلونکم»

(۲) ناگواری‌ها، سبب مقاومت و رشد است. بسیاری از صفات انسان از قبیل صبر، رضا، تسلیم، قناعت زهد تقوا حلم و ایثار در سایه برخورد با تنگدستی‌ها است «وبشر الصابرين»
نتیجه مباحث مطرح شده پیرامون آیه شریفه:

(۱) راز آزمایش بندگان:

سؤال: چرا خداوند متعال بندگان را آزمایش و امتحان می‌کند؟
پاسخ این است که: خداوند متعال بندگان خویش را به دلایلی چند مورد آزمایش قرار می‌دهد که اهم آنها عبارتند از:

(۱) نخستین راز آزمایش بندگان، اتمام حجت است

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ

(۲) پیروزی و کامیابی انسانهای با ایمان به تناسب و در

خورپاداش پر شکوه الهی

(۳) امام صادق علیه السلام فرمودند، انسانهای با ایمان در زمان غیبت

خدای متعال را با این دعا که به «دعای غریق» نامیده شده است

بخوانند.

يا الله يا رحمن يا رحيم يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك. (۱)

ای خدای یکتا ای بخشاینده‌ای بخشایشگر ای دگرگون ساز

قلبها، قلب مرا بر دین خویش ثابت و استوار ساز

و نیز امام صادق علیه السلام فرمودند این دعا را بخوانید:

اللهم عرّفني نفسك فإنك إن لم تُعرّفني نفسك لم أعرف نبيك

یعنی بار خدایا تو خود ذات پاک و مقدس خویش را به من

بشناسان که اگر خودت را به من نشناسانده بودی، رسول و نبی ات را

نشناخه بودم

اللهم عرّفني رسولك فإنك إن لم تُعرّفني رسولك لم أعرف

حجتك

۱. کمال الدین صدوق ح ۲ ص ۳۵۲ و بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۴۸ و امام مهدی از ولادت تا ظهور ۴۶۸.

آیه دوازدهم: آزمایش مومنین قبل از ظهور..... ۲۰۹

بار الها تو خودت رسول و پیام آور بزرگت را به من بشناسان که
اگر خودت رسولت را به من شناسانند بودی من حجت تو را
نشاخته بودم.

اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ
دینی. (۱)

خداوندا حجت و دلیل خویش را به من بشناسان که اگر حجت
خویش را بر من شناسانده بودی از دین و دینداری راستین گمراه
شده بودم.

چهره‌های درخشان زمان ظهور حضرت مهدی علیه السلام

(۱) نفس زکیه

نام او محمد بن الحسن از سادات و از خاندان پیامبر گرامی
اسلام است او ۱۵ روز قبل از ظهور حضرت مهدی علیه السلام برای ترویج
مذهب تشیع و اعلام حمایت از آن حضرت و دعوت مردم به ولایت
ایشان به مکه می‌رود ولی با مخالفت جدی اهالی آنجا روبرو شده و
در همان روز بین رکن و مقام در مسجد الحرام کشته می‌شود و سر او
را برای سفیانی هدیه می‌فرستند.

امام صادق علیه السلام فرمودند: لَيْسَ بَيْنَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام وَ بَيْنَ قَتْلِ

۱. بحار الانوار ج ۵۳ ص ۱۸۷ و امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۴۶۸.

النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ إِلَّا خَمْسَةَ عَشَرَ لَيْلَةً. (۱)

(۲) سید خراسانی

او جوانی با چهره نورانی و از فرزندان امام حسن مجتبی علیه السلام می باشد او ایرانی بوده و از منطقه دیلمان است و از شیعیان خالص و جان برکف است به طوری که پیش از ظهور امام زمان علیه السلام در زمانی که ظلم و ستم جهان را فراگرفته به همراه تعداد بسیاری از شیعیان لشکر عظیمی را به فرماندهی فردی به نام «شیث بن صالح» تشکیل می دهد.

و برای نجات عراق از دست ستمگران به طرف کوفه حرکت می کند و آنجا را از لوٹ آنان پاک می کند در این هنگام وی آگاه می شود که حضرت مهدی علیه السلام ظهور کرده و از مکه به طرف کوفه حرکت کرده است از این رو به آن حضرت علیه السلام ایمان آورده و همراه بسیاری از لشکریانش به او ملحق می شوند و «شیث بن صالح» نیز از فرماندهان ممتاز لشکر امام زمان علیه السلام قرار داده خواهد شد. (۲)

(۳) یمانی

۱. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۲۰۳ و کمال الدین ج ۲ ص ۶۴۹.

۲. بحار الانوار ج ۵۳ ص ۱۶.

او از نواده‌های زید بن علی بن الحسین علیه السلام است که پیش از ظهور حضرت مهدی علیه السلام از یمن برای زمینه سازی ظهور و طرفداری از حضرت مهدی علیه السلام قیام می‌کند و مردم آن منطقه را دعوت به پیروی و حمایت از آن حضرت می‌نماید و آنان را آماده‌ی پیوستن به امام علیه السلام و حمایت از آن حضرت می‌کند. (۱)

چهره‌های منفی زمان ظهور حضرت مهدی علیه السلام

(۱) دجال

نام او «صائد بن صید» است. یهودی بوده و هیكلی زشت و بدقواره دارد و یک چشم او از حدقه بیرون زده و چشم دیگر او مایل به پیشانی اوست (۲) او در آستانه ظهور امام زمان علیه السلام ادعای خدایی می‌کند و با ترفندهای خاصی تعدادی از ساده لوحان و بی خردان را فریب می‌دهد و برخی از یهودیان دور او جمع می‌شوند او با کارهای شعبده مانند ادعای معجزه کردن دارد و آن گروه اندک نیز باور می‌کنند. او ارتکاب فسق و فجور، شراب و زنا را جائز و مباح می‌شمارد. او و یارانش به طرف بیت المقدس حرکت می‌کنند و فتنه ادعای خدایی خود را به مناطق تحت اشغال صهیونیسم می‌کشاند که در آنجا با لشکر امام علیه السلام برخورد کرده و در همان نقطه با یاری حضرت عیسی علیه السلام و به دست امام زمان علیه السلام کشته می‌شود و سپس

۱. وقت ظهور نزدیک است ص ۱۲۸ از اعیان الشیعه ج ۲ ص ۷۳.

۲. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۹۲.

فلسطین اشغالی به طور کلی نجات یافته و تمامی خاورمیانه یکی پس از دیگری به حضرت مهدی علیه السلام می پیوندند. به دور روایت توجه کنید:

(۱) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ كَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ مُنْذُ ذَرَأَ اللَّهُ ذُرِّيَّةَ آدَمَ أَعْظَمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَذَرَ أُمَّتَهُ الدَّجَالَ وَأَنَا آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ. (۱)

رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: هیچ فتنه‌ای در زمین از روزی که خداوند ذریه آدم را آفرید بزرگتر از فتنه دجال نیست و همانا خداوند پیغمبری را مبعوث نفرمودند جز آنکه امتش را از دجال بر حذر داشت و من آخرین پیغمبرم و شما آخرین امت می باشید و او ناگزیر از میان شما بیرون می آید.

(۲) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ يَخْرُجُ مِنَ الْمَشْرِقِ مِنْ قَرْيَةٍ يُقَالُ لَهَا يَهُودَاءُ وَهِيَ قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى إِصْفَهَانَ وَبَلَدَةٌ مِنْ بُلْدَانِ الْأَكَاسِرَةِ تَحْتَهُ حِمَارٌ أَقْمَرٌ وَهُوَ مَطْمُوسٌ الْعَيْنِ مَكْسُورُ الظُّفْرِ وَالنَّظَرِ وَيَخْرُجُ مِنْهُ الْحَيَّاتُ (وَقِيلَ الْحَبَابُ) وَهُوَ مُحَدَوْدِبٌ الظَّهْرِ قَدْ صَوَّرَ كُلَّ سِلَاحٍ فِي يَدَيْهِ حَتَّى الرَّمْحِ وَالْقَوْسِ يَخُوضُ الْبِحَارَ إِلَى الْكَعْبِ وَهُوَ قَصِيرُ الْقَامَةِ كَهْلٌ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ. (۲)

ترجمه: رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند او «دجال» از مشرق از دهی

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۵۸۱.

۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۵۷۹ از الزام الناصب ص ۲۰۲ و يوم الخلاص ص ۷۱۳.

بنام یهودا که از روستاهای اصفهان و شهری از شهرهای خسروان ایرانی است بیرون می‌آید و در زیر او درازگوشی (خری) سفید رنگ باشد و خود نابینا و ناخن شکسته است و از او مارها (مارهای خطرناک) بیرون آیدگوژ پشت است. تصویر هر گونه اسلحه‌ای حتی نیزه و کمان بر درست دارد و تا برآمدگی پشت پا در دریاها فرود رود و کوتاه قد و در سن کهولت باشد و در میان دو چشمش کلمه کافر نوشته شده است.

۲) سفیانی

نام او «عثمان بن عنبسه» است او از شجره خبیثه بنی امیه از نسل «یزید بن معاویه بن ابی سفیان» می‌باشد صورتی زشت و قامتی غیر موزون دارد در شقاوت چنان است که زنش را زنده به گور می‌کند.^(۱)

او در آستانه ظهور امام زمان علیه السلام در ماه رجب شش ماه قبل از ظهور امام زمان از منطقه شام خروج می‌کند و درابتداء مناطق سوریه را بعد از جنگ ویران کننده‌ای که درمقابل دو سپاه به فرماندهی افرادی به نام «اصهب» و «ابقع» که هم مخالف شیعه و هم مخالف سفیانی هستند انجام می‌دهد تحت تسلط خود در می‌آورد. سپس به طرف مرزهای ترکیه در منطقه (قرقیسیا) و مناطق مرکزی عراق هجوم می‌برد و همه آن سرزمین را اشغال می‌کند و به مدت نه

۱. بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۹۲ - اثبات الهداة ج ۳ ص ۷۳۲.

ماه بر آن مناطق حکومت می‌کند.

امام زمان علیه السلام در همان سالی که سفیانی خروج نموده ظهور می‌کند^(۱)

سفیانی برای شکست امام علیه السلام لشکری را به مدینه گسیل می‌کند آن لشکر بعد از نیافتن امام علیه السلام و هجرت وی به مکه و پس از سه روز جنایت در آنجا به طرف مکه حرکت می‌کند که در منطقه «بیداء» در زمین فرو می‌رود و به فرمان خداوند زمین آنها را می‌بلعد او لشکر دیگری به شام می‌فرستد که سپاه امام زمان آن را منهدم کرده و تمام ابزار نظامی آن را مصادره می‌کند. سفیانی در کوفه و مناطق دیگر تحت سلطه خود دستور کشتار شیعیان را می‌دهد ولی در همین گرو دار امام زمان علیه السلام با لشکریان خود وارد نجف شده و سفیانی به طرف شام فرار می‌کند و امام علیه السلام با لشکر او در خارج نجف روبرو می‌شود امام زمان علیه السلام با آنان در آغاز صحبت مسالمت‌آمیز را انجام می‌دهد لکن سران لشکر سفیانی نظر امام علیه السلام را نمی‌پذیرند و به همین جهت امام زمان علیه السلام با آنان وارد جنگ می‌شود^(۲) و لشکر سفیانی را تار و مار می‌کند. سپس لشکری را برای دستگیری سفیانی می‌فرستد که آنان او را در اطراف صخره‌ی بیت المقدس گرفتار کرده و به قتل می‌رسانند و بدین ترتیب فتنه «سفیانی» پایان می‌پذیرد. (انشاءالله بحول و قوه الهی بعد از اتمام

آیه سیزدهم: (آیه جهاد و دفاع)..... ۲۱۵

این کتاب علائم و نشانه‌های ظهور به صورت مفصل در کتابی تحت
عنوان علائم ظهور نوشته خواهد شد والسلام).

آیه سیزدهم:

(آیه جهاد و دفاع)

سوره حج آیه ۳۹

أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ.

به کسانی که همواره و مظلومانه مورد تهاجم و قتل عام قرار گرفته‌اند اجازه دفاع و جهاد داده شده است و البته خداوند بر یاری آنان قادر است.

نکته‌ها:

گفته‌اند این آیه اولین آیه است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اجازه جهاد و جنگ مسلحانه داده است زیرا کار آن حضرت چند مرحله داشت:

۱) دعوت و اصلاح قلبی و خودسازی نیروها

۲) تشکیل و بسیج نیروها

۳) دفاع یا حمله

روایت:

عن عبد الله بن عجلان عن ابي جعفر عليه السلام في قول الله عزوجل أذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ هِيَ الْقَائِمُ وَاصْحَابُهُ. (۱)

عبدالله بن عجلان از امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه به کسانی که با جنگ بر سرشان تاخت آورده‌اند و مورد ستم قرار گرفته‌اند اجازه داده شده و خداوند بر پیروز ساختنشان توانا است. فرمودند او حضرت قائم علیه السلام و یارانش می‌باشد.

پیام‌های مهم آیه شریفه

- (۱) جهاد بدون اذن خدا و رسول جایز نیست (اذن)
- (۲) مظلومان مجازند با دشمنان خود جهاد کنند (اذن - بانهم ظلموا)
- (۳) نصرت خداوند بعد از پیاختن و حرکت ماست (اذن - ان الله علی نصرهم)
- (۴) به رزمندگان روحیه دهید (و ان الله علی نصرهم لقدير)
- (۵) حق بر باطل پیروز است. (و ان الله علی نصرهم لقدير)
- (۶) امداد الهی، تنها جنبه نظامی ندارد و انواع نصرت و امدادها را شامل می‌شود (نصرهم) بطور مطلق مطرح شده است.
- (۷) نصرت الهی حتمی است (کلمة «ان» «لقدير» حرف لام و جمله اسمیه)
- (۸) امداد و یاری خداوند نسبت به مومنان گسترده است (قدير فرمودند «قادر»)

نتیجه

باید همه مصلحان و منتظران عالم قبل از ظهور حضرت مهدی علیه السلام با اتحاد و همدلی در کنار یکدیگر (ایجاد ظرفیت، آمادگی - حمایت از رهبری) را انجام دهند تا مقدمات ظهور مهیا گردد و همواره این آمادگی در نیروها زنده بماند.

آیه چهاردهم:

اقرار جهانیان به وحدانیت او در هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام

وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعاً وَكَرْهاً وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ.

و هر که در آسمانها و زمین است، خواه و ناخواه مطیع خدا شود و همه به سوی او رجوع خواهند کرد. (۱)

نکته‌ها:

موجودات آسمانها و زمین همه تسلیم خداوند متعال هستند حتی اگر در حال عادی این سر سپردگی را کتمان کنند، در حال احساس خطر به ناچار دل به او سپارند مومنان با مغلوب شدن در جنگ و یا درماندن در استدلال تسلیم او می‌شوند طبق آیات قرآن

آیه چهاردهم: اقرار جهانیان به وحدانیت او در هنگام ظهور ۲۱۹

همه موجودات عالم تابع قانونی هستند که خداوند متعال بر آنها حاکم کرده است و هر لحظه می تواند آن را تغییر دهد و باید باور گرفت و اعتماد کرد به اینکه ما هیچیم و هر چه هست از آن اوست.

اقرار جهانیان به وحدانیت خداوند در هنگام ظهور حضرت

تاویل و تفسیر: قال سمعتُ ابا عبد الله عليه السلام يقولُ (وله أشلم و... قال إذا قام القائم عليه السلام لا تبقى أرض الا تُودى فيها بشهادة أن لا اله الا الله وخذة لا شريك له وأن محمداً رسول الله. (۱)

عیاشی از رفاعه بن موسی نقل می کند که از امام صادق عليه السلام شنیدم فرمودند هر که در آسمانها و زمین است خواه و ناخواه مطیع خدا می شود و هر گاه قائم عليه السلام ما بپاخیزد هیچ سرزمینی باقی نمی ماند مگر این که گواهی به لا اله الا الله و محمد رسول الله صلی الله علیه و آله در آن ندا گردد.

اسلام آیین همه موجودات جهان

وَلَهُ أَشْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.

قرآن کریم اسلام را به معنی وسیع تری تفسیر کرده و می گوید کسانی که در آسمان و زمین هستند یا تمام موجوداتی که در آسمان

۱. شناختی از حضرت مهدی در قرآن و روایات ص ۵۴ نقل از تفسیر عیاشی ج ۱ ص ۱۸۳.

و زمین هستند مسلمان می باشند و در برابر فرمان او تسلیم اند منتها طوعاً و کرها (از روی اختیار یا اجبار) می گوید این تسلیم در برابر فرمان پروردگار گاهی «اختیاری» و در برابر «قوانین تشریحی» است و گاهی «اجباری» و در برابر «قوانین تکوینی» می باشد.

توضیح اینکه

خداوند متعال دو گونه فرمان در عالم هستی دارد یک سلسه از فرمان های او بصورت قوانین طبیعی و مافوق طبیعی است که بر موجودات مختلف این جهان حکومت می کنند و همه آنها مجبورند در برابر آن زانو بزنند و لحظه ای از این قوانین سرپیچی نکنند و اگر فرضاً سرپیچی کنند ممکن است محو و نابود گردند این یک نوع «اسلام و تسلیم» در برابر فرمان خداست بنابراین اشعه آفتاب که به دریاها می تابد و بخار آب که از دریا بر می خیزد و قطعات ابر که بهم می پیوندند، دانه های باران که از آسمان فرو می ریزند درختانی که بر اثر آن نمومی کنند و گلهایی که در پرتو آن شکفته می شوند همه مسلمانند زیرا هر کدام در برابر قانونی که آفرینش برای او تعیین کرده است تسلیم اند.

نوع دیگری از فرمان برای خدا هست که فرمان تشریحی نامیده می شود یعنی قوانینی که در شرایع آسمانی و تعلیمات انبیاء وجود داشته است تسلیم در برابر آنها جنبه «اختیاری» دارد و تنها افراد با

ایمان هستند که بخاطر تسلیم در مقابل آنها شایسته نام «مسلمان» می‌باشند البته سر پیچی از این قوانین نیز بالمال دست کمی از سر پیچی از قوانین آفرینش ندارد که این هم باعث انحطاط و عقب ماندگی و یا نابودی است و از آنجا که جمله «اسلم» در آیه فوق اشاره به معنی وسیع اسلام است که هر دو قسمت را دربر می‌گیرد و لذا می‌فرماید جمعی از روی اختیار تسلیم می‌شوند «طوعاً» مانند مومنان و جمعی از روی اجبار «کرهاً» مانند کافران نسبت به قوانین تکوینی بنابراین کافران با این که از قبول اسلام در برابر بخشی از فرمان‌های خدا سرباز زده‌اند ناچار به قبول بخشی دیگر شده‌اند پس چرا آنها در برابر همه قوانین الهی و دین و آیین حق یک باره تسلیم نمی‌شوند؟

«ضمناً باید توجه داشت که (طوعاً و کرهاً) در این آیه که از صاحبان عقل سخن می‌گوید با طوعاً و کرهاً که در سوره فصلت آیه ۱۱ آمده و در آن تنها سخن از غیر ذوی العقول است فرق دارد.»

احتمال دیگری که:

در تفسیر آیه می‌باشد و بسیاری از مفسران آن را ذکر کرده‌اند و در عین حال منافاتی با آنچه در بالا گفتیم ندارد و آن این است که افراد با ایمان در حال رفاه و آرامش از روی رغبت و اختیار به سوی خداوند می‌روند اما افراد بی ایمان تنها به هنگام گرفتاری و

مشکلات طاقت فرسا بسوی او می‌شتابند و او را می‌خوانند و با این که در حال معمولی شریک‌هایی برای او قائل می‌شوند در آن لحظات سخت و حساس جز او کسی را نمی‌شناسند و نمی‌خوانند

نتیجه اینکه:

براساس روایات متواتر ظرفیت‌ها به حدی بالا می‌رود و به اوج خود می‌رسد که در هر نقطه و مکانی از کره زمین بجز خدا و تبعیت از ائمه معصومین علیهم‌السلام و وجود مقدس حضرت حجت علیه‌السلام بر زبان‌ها جاری نمی‌شود و بدان عمل می‌گردد.

پیام‌های مهم آیه

۱) انتخاب راه غیر خدا، با حرکت هستی سازگار نیست (افغیر دین الله یبغون^(۱) وله اسلم)

۲) حقیقت دین تسلیم است...وله اسلم

۳) انسان دائماً در جستجوی راه و روشی است و گرایش به مکتب در نهان او قرار دارد یبغون دلالت بر خواست و تمایل دائمی دارد.

۴) اگر هستی تسلیم اوست چرا ما تسلیم نباشیم وَلَهُ أَشْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.

۱. قبل آیه مورد بحث.

آیه پانزدهم:

رابطه و دوستی با حضرت مهدی علیه السلام

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۱)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید در برابر مشکلات و هوسها
استقامت کنید و در برابر دشمنان نیز پایدار باشید و دیگران را به
صبر دعوت کنید و از مرزها مراقبت کنید و از خداوند پروا داشته
باشید شاید که رستگار شوید.

نکته‌ها:

در این آیه شریفه به موضوع صبر در برابر انواع حوادث و
مصائب اشاره و توصیه شده است:

در مرحله اول در برابر ناگواری‌های شخصی و هوسها صبر کنید
(اصبروا)

در مرحله دوم در برابر فشارهای کفار مقاومت بیشتر کنید
(صابروا)

در مرحله سوم در حفظ مرزهای جغرافیایی از هجوم دشمن

حفظ مرزهای اعتقادی و فکری از طریق مباحثات علمی و حفظ مرز دلها از هجوم وسوسه‌ها بکوشید «رابطوا».

کلمه رابطوا از ریشه «رباط» به معنای بستن چیزی در مکانی است به کاروانسرا نیز به این دلیل رباط می‌گویند که کاروانها در آنجا اتراق کرده و مال التجاره و اسب و شترها را در آنجا نگه می‌دارند.

همچنین به قلبی که محکم و بسته به لطف خدا باشد رباط گفته می‌شود.

کلمات (ارتباط) (مربوط) (و رباط) ریشه واحدی دارند.

در روایات (رابطوا) به معنای انتظار اقامه نماز آمده است. (۱)
گویا مسلمانان دل و جان خود را با پیوندی که در نماز ایجاد می‌کنند محکم می‌سازند.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

أَصْبِرُوا عَلَى الْفَرَاغِ فِي بَرٍّ وَاجِبَاتٍ صَبْرًا كُنْتُمْ.

وَصَابِرُوا عَلَى الْمَصَائِبِ دَرِبْرَابِرٍ مَشْكَلَاتٍ صَبْرًا كُنْتُمْ.

وَرَابِطُوا عَلَى الْأَيْمَةِ مِنْ أَيْمَانِكُمْ دَفَاعًا كُنْتُمْ. (۲)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: إِصْبِرُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ وَ صَابِرُوا

عَلَى قِتَالِ عَدُوِّكُمْ بِالسَّيْفِ وَ رَابِطُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (۳)

۱. تفسیر نورج ۲ ص ۲۳۳.

۲. تفسیر نورج ۲ ص ۲۳۳ و ۲۳۴ از کافی ج ۲ ص ۸۱.

۳. همان ص ۲۳۴ از درالمشورج ۲ ص ۴۱۸.

آیه پانزدهم: رابطه و دوستی با حضرت مهدی علیه السلام ۲۲۵

فرمودند بر نمازهای شبانه روزی پایداری کنید و در جهاد با دشمن، فعال و در راه خداوند با یکدیگر هماهنگ باشید تا رستگار شوید.

تأویل و تفسیر آیه:

عن ابی جعفر محمد بن علی الباقر علیه السلام فی قوله (عزوجل) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَصْبِرُوا عَلَىٰ آذَاءِ الْفَرَايِضِ وَ صَابِرُوا عَدُوَّكُمْ وَ رَابِطُوا إِمَامَكُمْ الْمُنْتَظَرَ علیه السلام.

امام باقر علیه السلام درباره آیه مورد بحث فرمودند: خدای (عزوجل) می‌فرماید: ای کسانی که ایمان آورده‌اید صبر کنید برای اداء فرایض و با دشمنان پایداری نمایید و با امامتان (که انتظار می‌کشید) مرابطه و دوستی نمائید.

پیام‌های مهم آیه:

- (۱) در سایه ایمان، به کمالات می‌رسید (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَصْبِرُوا وَ صَابِرُوا).
- (۲) تا در مشکلات فردی صابر نباشید نمی‌توانید در برابر دشمنان دین مقاومت کنید، ابتداء (اصبروا) بعد (صابروا)
- (۳) اسلام، دین ارتباط است، ارتباط با مردم، خداوند و پیامبران (رابطوا)

(۴) صبر، مصابره و رابطه باید جهت دار باشد و در مسیر تقوی و رضای الهی قرار گیرد و گرنه کفار هم این امور را دارند. صابروا و رابطوا - واتقوالله

(۵) اسلام دین جامعی است، صبر، تقوی در کنار توجه به مرزها بیان شده است (اصبروا و رابطوا)

(۶) تقوی، مرتبه‌ای بالاتر از ایمان است (امنوا و اتقوا)

(۷) صبر، زمینه رسیدن به سعادت و پیروزی است لعلکم تفلحون.

نتیجه:

منتظران واقعی کسانی هستند که با رعایت تقوای الهی و ایمان و اعتقاد به خداوند متعال و ائمه معصومین علیهم السلام و انجام فرائض دینی و نشر و بیان آن در جامعه و پایداری و استقامت در مقابل دشمنان قسم خورده زمینه مقدمات ظهور را برای فرج وجود مقدس مولی و مقتدای خویش مهیا و آماده می‌کنند.

آیه شانزدهم:

تکیه حضرت مهدی به دیوار کعبه و تقاضای همکاری
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ
أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ
وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا. (۱)

ای کسانی که کتاب آسمانی برایتان آمده ایمان آورید به آنچه فرو
فرستادیم بر پیغمبر ﷺ که تصدیق کننده کتابهای شماست (تورات
و انجیل) پیش از آنکه بر چهره‌های آنان خط بطلان کشیم و آنها را با
پشتهایشان واژگون سازیم. یا مورد لعن خویش سازیم، آنگونه که
اصحاب روز شنبه (یهودیان متخلف) را لعنت کردیم و فرمان
خداوند شدنی است.

نکته‌ها:

منظور از محو و برگشت چهرها می‌تواند، دگرگونی دل و فطرت
سالم و عقل و هوش، از مسیر سعادت باشد. که در نتیجه لجاجت و
سرسختی در برابر آیات الهی بجای یک قدم به جلو گاهی به عقب
میروند و چهره انسانی شان مسخ و محو می‌شود.

شاید هم منظور: برگشت ظاهری صورت به پشت و سر و مسخ
چهره باشد یا تغییر شکل در قیامت.

اصحاب سبت

یهودیان متخلفی بودند که فرمان خداوند را مبنی بر تحریم صید ماهی در روزهای شنبه نافرمانی کرده و با یک نیرنگ، ماهیان را در روز شنبه حبس و در روز یکشنبه صید می‌کردند. آنان به قهرالهی گرفتار شدند و صورت هایشان به شکل بوزینه، مسخ شد. (۱)

تاویل و تفسیر آیه :

یا ایها الذین و... قال الصادق علیه السلام و القائم علیه السلام یومئذ بمکه قد أسند ظهره إلى البیت الحرام، مُستَجیراً به فینادی یا ایها الناس: إنا نستنصر الله فمن أجابنا من الناس فانا أهل بیت نبیکم محمد صلی الله علیه و آله و نحن أولى الناس بالله و بمحمد صلی الله علیه و آله.

امام صادق علیه السلام فرمودند: حضرت قائم علیه السلام در آن روزی که: به بیت الله الحرام تکیه زده و به آن پناهنده شود، ندا می‌دهد ای مردم من از خداوند و هر کس از مردم که دعوت مرا اجابت کند یاری می‌خواهم و من از خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله شما هستم. و شایسته‌ترین و نزدیک‌ترین و سزوارترین مردم به خدا و پیامبرش. بعد می‌فرمایند فمن حاجنی فی آدم فانا اولی الناس بآدم و من نوح فانا اولی بنوح و من حاجنی فی محمد صلی الله علیه و آله فانا اولی الناس بمحمد و من حاجنی فی النبیین فانا اولی الناس بالنبیین.

مردم؛ ما خداندان پیام آور شما، محمد ﷺ هستیم و شایسته ترین و نزدیک ترین و سزاوارترین مردم به خدا و پیامبرانش. ای مردم هر کس با من در مورد آدم ﷺ گفتگو کند من نزدیک ترین مردم به آدم نیای بزرگ بشریت هستم.

فَأَنَا بَقِيَّةُ مِنْ آدَمَ وَ ذَخِيرَةٌ مِنْ نُوحٍ وَ مُصْطَفَى مِنْ إِبْرَاهِيمَ وَ صَفْوَةٌ مِنْ مُحَمَّدٍ ﷺ.

ای مردم هر کس با من در مورد آدم ﷺ گفتگو کند من نزدیک ترین آن آدم بنای بزرگ بشریت هستم.

و هر کس در مورد نوح پیامبر، ابراهیم بت شکن و محمد ﷺ پیامبر عدالت و حریت بحث و گفتگو کند من نزدیک ترین انسانها به این پیامبران بزرگ خداوند و پرچمداران قهرمان هدایت و رسالت هستم.

أَلَا فَمَنْ حَاجَّني فِي كِتَابِ اللَّهِ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِكِتَابِ اللَّهِ
أَلَا فَمَنْ حَاجَّني فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ
فَأُنشِدُ اللَّهَ مَنْ سَمِعَ كَلَامِي الْيَوْمَ، لَمَّا أَبْلَغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ. (۱)
ترجمه: به هوش باشید هر کس در مورد کتاب خدا گفتگو نماید و یا شیفته آن باشد من نزدیکترین انسانها به کتاب آسمانی هستم و هر کس در مورد سنت و روش پیام آور خدا سخن دارد، من نزدیک ترین و سزاوارترین فرد به سنت و روش پیامبر و عامل بدان

و تحقق بخشنده آرمان‌های والای قرآن و سنت هستیم.
 پس آگاه باشید هر کس در مورد کتاب خدا گفتگو نماید من
 نزدیک‌ترین انسانها به کتاب آسمانی هستم و هر کس در مورد سنت
 و روش پیامبر و عامل بدان و تحقق بخشنده آرمانهای والای قرآن و
 سنت گفتگو کند من همان هستم.

روایات

(۱) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: يُنَادِي بِاسْمِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَ
 عَشْرِينَ وَ يَقُومُ فِي يَوْمِ عَاشُورَا وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي قُتِلَ فِيهِ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 كَأَنِّي بِهِ فِي يَوْمِ السَّبْتِ الْعَاشِرِ مِنَ الْمُحَرَّمِ قَائِماً بَيْنَ الرَّكْنِ وَ الْمَقَامِ
 جَبْرَائِيلُ عَلَى يَمِينِهِ يُنَادِي: الْبَيْعَةَ لِلَّهِ فَيَصِيرُ إِلَيْهِ شَيْعَتُهُ مِنْ أَطْرَافِ
 الْأَرْضِ تُطَوِّى لَهُمْ طَيِّبًا يُبَايِعُوهُ، فَيَمْلَأُ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ
 جَوْرًا وَ ظُلْمًا. (۱)

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: در شب بیست و سوم بنام
 حضرت قائم نداء می‌شود و در روز عاشورا یعنی روزی که حضرت
 امام حسین علیه السلام به شهادت رسید قیام می‌کند. گویی او را می‌بینم که
 در روز شنبه دهم محرم الحرام در میان رکن و مقام ایستاده و
 جبرئیل علیه السلام که در جانب راستش قرار دارد ندا می‌کند: برای بیعت با
 خدا بشتابید. شیعیان حضرت علیه السلام از اطراف زمین به سوی او

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۰۴ و نقل از کشف الغمہ ج ۲ ص ۴۶۲.

آیه شانزدهم: تکیه حضرت مهدی به دیوار کعبه ۲۳۱

می شتابند و زمین در زیر قدم هایشان در نور دیده می شود تا با او بیعت کنند و خداوند بوسیله او زمین را پر از عدل و داد کند همچنانکه پر از ظلم و جور شده باشد.

(۲) عن جابر عن ابی جعفر محمد بن علیؑ قال: یظهر المهدیؑ علیها بمكة عند العشاء معه زایة رسول الله ﷺ و قمیضه و سیفه و علامات و نور و بیان فاذا صلی العشاء نادى باعلی صوته، یقول: اذکرکم الله ایها الناس و مقامکم بین یدی ربکم فقد اتخذ الحجة و بعث الانبیاء و انزل الكتاب و امرکم ان لا تشرکوا به شیئاً و ان تحافظوا علی طاعته و طاعة رسوله و ان تحبوا ما احب القرآن و تمیتوا ما امات و تکونوا اعواناً علی الهدی و وزیراً علی التقوی، فان الدنيا قد دنا فناؤها و زوالها و اذنت بالوداع و انی ادعوکم الی الله و الی رسوله و العمل بکتابه و امانة الباطل و اخیاء سنته فی ثلاثمائه و ثلاثة عشر اهل بدر علی غیر ميعاد و قزعا کقزع الخریف و رهبان باللیل اسد بالنهار فیفتح الله تعالی للمهدیؑ ارض الحجاز و یتخرج من کان فی السجن من بنی هاشم. و تنزل الرايات السود الكوفة فتبعث بالبیعة الی المهدیؑ جنوده فی الافاق و یمیت الجور و اهله و یتتقیم له البلدان و یفتح الله علی یدیہ القسطنطنیة. (۱)

۱. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۴۲۱ نقل از عقد الدرر ص ۱۴۵.

ترجمه: جابر از امام ابی جعفر بن محمد الباقر علیه السلام نقل می‌کند که حضرت علیه السلام فرمودند مهدی علیه السلام در مکه مکرمه به هنگام عشا ظاهر می‌شود و پرچم رسول خدا صلی الله علیه و آله و پیراهن و شمشیر حضرت با اوست و نشانه‌ها و نور و بیان دارد. چون نماز عشاء اقامه کند با صدای بلند فریاد می‌کشد و می‌فرماید: ای مردم جایگاه شما را در پیشگاه پروردگار به یاد شما می‌آورم خداوند حجت را تمام کرده و پیغمبران علیهم السلام را مبعوث فرمودند و کتاب فرستاده و شما را فرمان داده که به او شرک نوزید و اطاعت او و اطاعت رسولش صلی الله علیه و آله را حفظ کنید و آنچه را که قرآن کریم زنده کرده زنده کنید و آنچه می‌میراند بمیرانید و کمک بر هدایت باشید و یاوری تقوی کنید زیرا فناء و نابودی دنیا نزدیک شده و اعلام وداع کرده و من شما را به سوی خداوند و پیغمبرش صلی الله علیه و آله و عمل کردن به کتابش و به از بین بردن باطل و زنده کردن سنتش دعوت می‌کنم. پس حضرت مهدی علیه السلام با سیصد و سیزده نفر به تعداد اهل بدر ظاهر می‌شود بدون وعده یارانش مثل ابرهای پاییزی دسته دسته راهبان شب و شیران روز باشند. خداوند متعال برای حضرت مهدی علیه السلام زمین حجاز را می‌گشاید و حضرت علیه السلام هر کس از بنی هاشم را که در زندان باشد بیرون می‌آورد و پرچم‌های سیاه به کوفه فرود می‌آیند و برای دعوت به بیعت با مهدی علیه السلام اقدام کنند و مهدی علیه السلام لشکریانش را در آفاق پراکنده می‌سازد و ظلم و ستم را از بین می‌برد و شهرها به فرمان او

در می آیند و خداوند با دستهای او قسطنطنیه را فتح کند.

پیام‌های مهم آیه

۱) اسلام، پیروان ادیان دیگر را به دین خداوند دعوت می‌کند.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا)

۲) چهره‌های علمی و آگاهان جامعه مسئول و مورد خطاب

بیشتر خداوند هستند.

۳) در شیوه دعوت و تبلیغ باید به اعتقادات و مشترکات حق

دیگران احترام گذاشت (مصدقاً لما معکم)

۴) اصول کلی برنامه‌های همه انبیاء باهم هماهنگ است (مصدقاً

لما معکم)

۵) در برابر افراد لجوج، باید از اهرم تهدید استفاده کرد (من قبل

ان نظمس).

۶) برای تأثیر تهدید، باید نمونه‌های عینی و عملی آن را گوشزد

کرد (کما لعنا اصحاب السبت)

۷) قهر الهی نسبت به لجوج یک سنت است (کما لعنا اصحاب

السبت)

نتیجه پیرامون آیه شریفه

باید توجه به چند مطلب مهم داشته باشیم و آن اینکه اولاً وجود

مقدس امام زمان علیه السلام حرکت و انقلاب جهانی اش را از مکان مقدسی شروع می‌کند که حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مردم را از آنجا به حق و یکتا پرستی دعوت کرده‌اند و مورد توجه و عنایات همه عاشقان و دل سوختگان و آزادگان جهان می‌باشد برای این نتیجه‌گیری و نظر دلیل ارائه نشده و چیزی که در ظهور امام زمان علیه السلام قطعی است یاری علنی و به تمامی از نهضت اوست به شکل‌های مختلف و این همان معجزات است. البته اگر منظور از معجزه اثبات حقانیت است که طبعاً دیگر نیازی نیست زیرا پیش از او حجت بر تمام خلایق تمام گشت و اگر معجزه بمعنای تصرف الهی حتی از راه‌های غیر معمول بشری است که حتمی الوقوع است. با اعلان رسمی و جهانی اتمام حجت می‌کند و مردم را به این دعوت بزرگ فرا می‌خواند تا با استفاده از ظرفیت‌ها و توان مردم عدالت را در تمام ابعادش در جهان و کره زمین اجرایی و عملیاتی کند دوم اینکه یاران حضرت علیه السلام یعنی ۳۱۳ نفر هم در مکه جمع شده و با حضرت مهدی علیه السلام بیعت و اعلان آمادگی می‌نمایند. و سوم اینکه: طبق روایات اولین جمله‌ای که حضرت مهدی علیه السلام بر زبان مبارکش جاری می‌شود این آیه کریمه قرآن است که می‌فرماید: **بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.** (۱)
و بعد می‌فرماید: **أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ وَ خَلِيفَتُهُ وَ حُجَّتُهُ عَلَيْكُمْ.** (۲)

آیه شانزدهم: تکیه حضرت مهدی به دیوار کعبه ۲۳۵

و نهایتاً در برخی از روایات آمده است که سلام و درود گفتن بر امام مهدی علیه السلام به هنگام زیارت او و یاد دیدارش، بدین صورت است:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ. (۱)

و امام مهدی علیه السلام همان خلیفه باقی مانده‌ای است که قرآن شریف به او اشاره دارد که (انی جاعل فی الارض خلیفه) (۲)

آیه هفدهم:

امام مهدی علیه السلام و یاران

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصُّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا. (۱)

می فرماید: هر کس خدا و رسول صلی الله علیه و آله را اطاعت کند آنان را خداوند با کسانی که نعمتش را بر آنان کامل کرده (پیامبران - صدیقان - شهیدان و نیکوکاران) محشور خواهد کرد و اینان چه نیکو رفیقانی هستند.

نکته ها:

راه مستقیم منحصرأ راه این چهار گروه است: (انبیاء، شهداء، صدیقان، صالحان)

(۱) انبیاء

انبیاء و فرستادگان مخصوص پروردگار که نخستین گام را برای هدایت و رهبری مردم و دعوت به صراط مستقیم بر می دارند. (من النبیین)

(۲) راستگویان:

کسانی که هم در سخن راست می‌گویند و هم با عمل و کردار صدق گفتار خود را ثابت می‌کنند و نشان می‌دهند که مدعی ایمان نیستند بلکه بر راستی به فرمان‌های الهی ایمان دارند.

(۳) شهداء

شهداء و کشته شدگان در راه هدف و عقیده پاک الهی و یا افراد برجسته‌ای که روز قیامت شاهد و گواه اعمال انسانها هستند (و الشهداء).^(۱)

(۴) صالحان

صالحان و افراد شایسته و برجسته‌ای که با انجام کارهای مثبت و سازنده و مفید و پیروی از اوامر انبیاء به مقامات برجسته‌ای نائل شده‌اند. (والصالحین)

باید توجه داشت که ذکر مراحل چهارگانه فوق ممکن است اشاره به این معنی باشد که برای ساختن یک جامعه انسانی سالم و شایسته.

نخست باید رهبران بحق و انبیاء وارد میدان شوند و به دنبال آنها

۱. شهید در اصل به معنی گواه است. متهاگامی انسان بوسیله سخن‌گواهی برحق می‌دهد و گاهی بوسیله عمل و کشته شدن در راه اهداف پاک‌گواهی می‌دهد.

مبلغان صدیق که قول و عمل آنها با یکدیگر هماهنگ است و اهداف آنها را در همه جا پخش کنند. به دنبال این دوران سازندگی فکری، جمعی در برابر عناصر آلوده و آنهایی که موانع راه حقند وارد شوند و قربانی دهند و شهید گردند و محصول این کوششها و تلاشها بوجود آمدن (صالحان) واجتماعی پاک و شایسته است و صالحان نیز نسبت به نسل آینده همین وظایف سه گانه را انجام خواهند داد. همنشینی با انبیاء در دنیا برای همه ی پیروان واقعی امکان ندارد بنابراین مراد آیه همنشینی در آخرت است. (۱)

تاویل و تفسیر آیه:

علی بن ابراهیم در تفسیرش منسوب به امام صادق علیه السلام می گوید: منظور از (و حُسْنِ اولئک رفیقاً القائم من آلِ مُحَمَّدٍ علیه السلام) مهدی علیه السلام و یاران نیکوی او هستند. (۲)

توضیح روایت:

در خصوص اصحاب و یاران و ویژگی های آنان قبلاً مفصل توضیح داده شد و ما حاصل آن این است که وجود مقدس حضرت مهدی علیه السلام بعد از ظهورشان در روز جمعه طبق روایات بین رکن و

۱. تفسیر نورج ۲ ص ۳۲۳.

۲. شناختی از حضرت مهدی علیه السلام در قرآن و روایات سید عمران هاشمی ص ۵۸ به نقل از تفسیر قمی ج ۱ ص ۱۴۲.

مقام در کنار خانه کعبه بعضی از اصحاب حضرت یعنی ۳۱۳ نفر به تعداد اصحاب بدر از دورترین نقاط عالم همان شب و بعضی ها فردای روز ظهور تا ظهر در مسجد الحرام با حضرت بیعت می کنند و امام صادق علیه السلام فرمودند ده هزار نفر دیگر نیز همانجا با حضرت بیعت می کنند و آنها کاملاً مطیع دستورات حضرت هستند و فقط طبق فرامین و دستورات حضرت حجت عمل و انجام وظیفه می نمایند و امام زمان علیه السلام آنها را که شاکله و بدنه حکومت جهانی اش را تشکیل می دهند بعنوان نماینده های خودشان در سراسر جهان انتخاب و آنان دستوراتش را عملی می کنند و انشاء الله عدالت به تمام معنی در جهان پیاده و در هر نقطه ای از زمین لا اله الا الله و محمد رسول الله صلی الله علیه و آله علی ولی الله بر زبانها جاری می شود.

پیام های مهم آیه

(۱) قرار گرفتن در راه مستقیم انبیاء الهی و شهداء و داشتن رفقای خوب، جز با اطاعت و فرمانبری از فرامین خدا و رسول به دست نمی آید و مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ.

(۲) رفیق خوب، انبیاء، شهداء، صدیقان و صالحانند باید دقت کرد که رفقای دنیای را هم با همین خصلتها انتخاب کرد. (حسن اولئک رفیقاً).

- (۳) اطاعت از رسول، پرتوی از اطاعت خدا و در طول آن است پس با توحید، منافاتی ندارد. (من یطع الله و الرسول)
- (۴) پاداش اطاعت پذیری از پیامبر ﷺ همجواری با همه انبیاست چون همه یک نورند و یک هدف دارند و اطاعت از یکی، همراه شدن با همه آنهاست. (من یطع الله و الرسول... مع النبین)
- (۵) مقام نبوت از مقام صدیقین و شهداء و صالحین بالاتر است. مع النبین و الصدیقین

نتیجه برداشت از آیه شریفه

همه می دانیم که قرآن کریم برای موفقیت بشر حجت را برای مردم تمام کرده است به تعبیر روایت لولا الحجة لساخت الارض باهلها یعنی اگر خداوند متعال حجتی را روی زمین برای مردم قرار نمی داد زمین اهلش را فرو می برد و به تعبیر دیگر خدایی که حکیم است مردم را بدون دلیل و حجت و راهنما رها نمی کند تا گمراه شوند بنابراین راه مستقیم همان طی کردن و پیمودن مراحل چهار گانه یعنی (راه انبیاء ﷺ شهداء - صدیقین - صالحین) و امروز راه مستقیم و نشانه اطاعت پذیری کامل و بدون چون و چرا منتظر واقعی شدن و ایجاد زمینه ظهور حضرت حجت امام زمان ﷺ می باشد.

آیه هجدهم:

(اقتدا حضرت عیسیٰ علیه السلام به حضرت مهدی علیه السلام)

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا. (۱)

می فرماید:

و هیچ کس از اهل کتاب نیست مگر آنکه پیش از مرگش به او (مسیح) ایمان می آورد و او را روز قیامت بر آنان گواه خواهد بود.

نکته ها:

اینکه می فرمایند: هیچ کس از اهل کتاب نیست مگر اینکه به مسیح علیه السلام پیش از مرگ خود ایمان می آورد و این از اهل کتاب است که تمام اهل کتاب به حضرت مسیح علیه السلام پیش از مرگ او ایمان می آورند، یهودیان او را به نبوت می پذیرند و مسیحیان دست از الوهیت او می کشند و این به هنگامی است که مسیح علیه السلام طبق روایات اسلامی در موقع ظهور مهدی علیه السلام از آسمان فرود می آید و پشت سر او نماز می گذارد و یهود و نصارا نیز او را می بینند و به او و مهدی علیه السلام ایمان می آورند.

روشن است حضرت مسیح علیه السلام به حکم اینکه آئینش مربوط به

گذشته بوده و وظیفه دارد در زمان ظهور از آئین موجود یعنی آئین اسلام که حضرت مهدی علیه السلام مجری آن است پیروی کند (ضمناً طبق این تفسیر ضمیر قبل مونه به مسیح علیه السلام بر می‌گردد نه اهل کتاب)

در تفسیر علی ابن ابراهیم از «شهر بن حوشب» چنین نقل شده که روزی حجاج به او گفت آیه‌ای در قرآن است که مرا خسته کرده و در معنی آن فرو مانده‌ام «شهر» می‌گوید کدام آیه است ای امیر، حجاج گفت: آیه «وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ...» زیرا من یهودیان و نصرانیان را اعدام می‌کنم که هیچگونه نشانه‌ای از چنین ایمانی در آنها مشاهده نمی‌کنم (شهر) می‌گوید آیه را درست تفسیر نکردی. حجاج پرسید چرا؟ تفسیر آیه چیست؟ «شهر» می‌گوید: منظور این است که حضرت عیسی علیه السلام قبل از پایان جهان فرود می‌آید و هیچ یهودی و نه غیر یهودی باقی نمی‌ماند مگر اینکه قبل از مرگ عیسی به او ایمان می‌آورد او پشت سر حضرت مهدی علیه السلام نماز می‌خواند، هنگامی که حجاج این سخن را شنید گفت: وای بر تو این تفسیر را از کجا آوردی؟ می‌گوید از محمد بن علی بن حسین بن علی ابی طالب علیه السلام شنیدم، حجاج گفت: وَاللَّهِ جِئْتُ بِهَا مِنْ عَيْنِ صَافِيَةٍ! به خدا سوگند آن را از سرچشمه زلال و صافی گرفتی.

تاویل و تفسیر آیه

قال الباقر علیه السلام إِنَّ عِيسَى علیه السلام يَنْزِلُ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَى الدُّنْيَا فَلَا يَبْقَى أَهْلٌ مِلَّةِ يَهُودِيٍّ وَلَا غَيْرِهِ [نَصْرَانِيٍّ] إِلَّا آمَنَ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيُصَلِّي خَلْفَ الْمَهْدِيِّ علیه السلام. (۱)

ترجمه: امام باقر علیه السلام می فرمایند همانا عیسی علیه السلام پیش از قیامت از آسمان فرود می آید، پس از آن اهل هیچ آیین یهودی و غیر آن (نصرانی) باقی نماند مگر آن که پیش از مرگ شان به حضرت عیسی علیه السلام ایمان آورند و حضرت عیسی علیه السلام پشت سر حضرت مهدی علیه السلام نماز می گذارد.

روایات:

۱- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ عِيسَى علیه السلام عَلَى ثَنِيَّةٍ (أى عقبه) بِالْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ يُقَالُ لَهَا: أَفِيقُ فَيَأْتِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ وَالنَّاسُ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ. فَيَتَأَخَّرُ الْإِمَامُ أَيْ الْمَهْدِيُّ علیه السلام فَيُقَدِّمُهُ عِيسَى علیه السلام وَيُصَلِّي خَلْفَهُ عَلَى شَرِيعَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَقُولُ: أَنْتُمْ أَهْلُ بَيْتٍ لَا يَتَّقَدُّ مَكْمَ أَحَدٍ. (۲)

ترجمه: رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند حضرت عیسی علیه السلام بر گردنه کوهی بنام افیق نزول می کند و به بیت المقدس می آید در حالی که

۱. شناختی از حضرت مهدی علیه السلام در قرآن و روایات ص ۵۹ نقل از تفسیر قمی ج ۱ ص ۱۵۸- آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۵۴۴ یوم الخلاص ص ۳۴۷.
۲. آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۵۴۳ نقل یوم الخلاص ص ۳۴۴.

مردم آماده برای نماز صبح باشند امام یعنی حضرت مهدی علیه السلام را به جلو می برد و در پشت سرش نماز می گذارد به آیین شریعت محمد صلی الله علیه و آله می گوید شما اهل بیت علیهم السلام را هیچکس بر شما مقدم نمی شود.

۲- امیر المؤمنین علیه السلام در داستان «دجال»^(۱) فرمودند:

(...و يَدْخُلُ الْمَهْدِيُّ عليه السلام بَيْتَ الْمُقَدَّسِ وَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ اِمَامًا فَاِذَا كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَدْ اُقِيْمَتِ الصَّلَاةُ نَزَلَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عليه السلام بِثَوْبَيْنِ مُشْرَقَيْنِ، أَحْمَرٍ، كَأَنَّمَا يَقْطُرُ مِنْ رَأْسِهِ الدُّهْنَ، رَجُلٍ الشَّعْرُ صَبِيحُ الْوَجْهِ، أَشْبَهُ خَلْقَ اللَّهِ بِأَبِيكُمْ اِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمَنِ فِيرَى الْمَهْدِيُّ عليه السلام عِيسَى عليه السلام فَيَقُولُ لِعِيسَى: يَا بَنَ الْبَتُولِ صَلِّ بِالنَّاسِ فَيَقُولُ: لَكَ اُقِيْمَتِ الصَّلَاةُ.

فَيَتَقَدَّمُ الْمَهْدِيُّ عليه السلام فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ وَ يُصَلِّي عِيسَى خَلْفَهُ وَ يُبَايِعُهُ. (۲)

ترجمه: امام علی علیه السلام فرمودند: مهدی علیه السلام وارد بیت المقدس می گردد و به عنوان امام علیه السلام با مردم نماز می گذرد آنگاه روز جمعه فرا می رسد و نماز بر پا می شود و عیسی در حالی که دو پیراهن درخشانده برتن دارد با چهره ای گندمگون و آراسته، با موهای شانه کرده و منظم و قیافه ای درخشان که شبیه ترین انسانها به پدرتان

۱. دجال واژه دجل به مفهوم حق پوشی نیرنگ بازی دروغپردازی، و دجالگری و (قبل از ظهور پدید می شود).

۲. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۶۸۵ نقل از عقد الدرر ص ۲۷۴ باب ۱۲.

آیه هجدهم: (اقتدا حضرت عیسیٰ علیه السلام به حضرت مهدی علیه السلام) ۲۴۵

ابراهیم خلیل است. از آسمان فرود می آید. حضرت مهدی علیه السلام او را می نگرد و به او می گوید «هان ای فرزند بتول! به امامت، بر ما نماز بگذار) حضرت عیسیٰ علیه السلام می گوید: نماز به امامت تو بر پا می گردد. و آنگاه حضرت مهدی علیه السلام پیش می آید و بر مردم نماز می گزارد و حضرت عیسیٰ علیه السلام به امامت او نماز می خواند و با او بیعت می نماید.

۳- از ابن عباس آورده اند که پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: «وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ بَشِيرًا لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ فِيهِ وَلَدِي الْمَهْدِيُّ علیه السلام فَيَنْزِلُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ فَيُصَلِّيَ خَلْفَهُ. (۱)

ترجمه: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند به خدایی که مرا به حق و مژده رسان بر انگیخت اگر از دنیا یک روز باقی بماند خداوند آن روز را طولانی می سازد تا در آن روز فرزندم مهدی علیه السلام ظهور نماید و عیسی بن مریم علیه السلام از آسمان فرود می آید و به امامت او نماز می گذارد.

۴- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَنْزِلُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ علیه السلام فَيَقُولُ: أَمِيرُهُمُ الْمَهْدِيُّ علیه السلام تَعَالَ صَلِّ بِنَا فَيَقُولُ: أَلَا إِنَّ بَعْضَكُمْ عَلَى

بَعْضِ أَمْرَاءِ تَكْرِمَةً مِنَ اللَّهِ تَعَالَى لِهَذِهِ الْأُمَّةِ. (۱)

جابر از حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند عیسی علیہ السلام نزول می کند و امیر مسلمانان مهدی علیہ السلام می گوید: نزدیک آی و با ما نماز بگذار حضرت عیسی علیہ السلام می فرماید برخی از شما بر برخی دیگر به کرامت و عنایات خدای تعالی براین امت برتری دارد فرمانروا و امیر می باشید.

هـ نعیم بن حماد استاد بخاری داستان نزول حضرت عیسی علیہ السلام را می آورد اما او نیز نمی خواهد نام مبارک حضرت مهدی علیہ السلام را به صراحت ترسیم کند و به همین جهت اینگونه روایت می کند «يَهْبِطُ الْمَسِيحُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الْقَنْطَرَةِ الْبَيْضَاءِ عَلَى بَابِ دِمَشْقِ الشَّرْقِيِّ طَرْفَ السَّحْرِ (ای: یکنون نزوله فی وقت السحر) تَحْمِلُهُ غَمَامَةٌ، وَاضِعاً يَدَيْهِ عَلَى مَنْكَبِ مَلَائِكَيْنِ، عَلَيْهِ رِيْطَتَانِ مُؤْتَزِرًا بِأَخْذَاهُمَا، مُرْتَدِيًا بِالْأُخْرَى، إِذَا أَكَبَّ رَأْسَهُ يَقَطُرُ مِنْهُ كَالْجُمَانِ. فَيَأْتِيهِ الْيَهُودُ فَيَقُولُونَ: «نَحْنُ أَصْحَابُكَ» فَيَقُولُ كَذِبْتُمْ ثُمَّ تَأْتِيهِ النَّصَارَى. فَيَقُولُونَ: نَحْنُ أَصْحَابُكَ فَيَقُولُ كَذِبْتُمْ بَلْ أَصْحَابِي الْمُهَاجِرُونَ بَقِيَّةُ أَصْحَابِ الْمَلْحَمَةِ فَيَأْتِي مَجْمَعَ الْمُسْلِمِينَ حَيْثُ هُمْ، فَيَجِدُ خَلِيفَتَهُمْ يُصَلِّي بِهِمْ، فَيَتَأَخَّرُ الْمَسِيحُ حِينَ يَرَاهُ، فَيَقُولُ «يَا مَسِيحُ اللَّهُ! صَلِّ بِنَا» فَيَقُولُ «بَلْ أَنْتَ فَصَلِّ بِأَصْحَابِكَ، فَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ فَاِنَّمَا بُعِثْتُ وَزِيْرًا وَلَمْ أُبْعَثْ أَمِيْرًا».

آیه هجدهم: (اقتدا حضرت عیسیٰ علیه السلام به حضرت مهدی علیه السلام) ۲۴۷

فَيُصَلِّيْ بِهَم خَلِيْفَةُ الْمُهَاجِرِيْنَ رَكَعَتَيْنِ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيْهِمْ. (۱)

ترجمه: حضرت عیسیٰ علیه السلام بر دروازه شرقی دمشق و کنار پل (بیضاء) به هنگامه سپیده سحر در حالی که بر ابر سوار است و دستهایش بر شانه دو فرشته است و دو قطعه پارچه نفیس بر اندام اوست از آسمان به زمین فرود می آید و هنگامی که سر خم می کند نور و درخشندگی خاصی از چهره اش پرتو افکن است نخست یهودیان بسوی او می شتابند و می گویند: ای پیامبر خدا ما یاران تو هستیم^(۲) به آنان می فرماید: دروغ می گوئید. آنگاه مسیحیان به حضورش شتافته و می گویند ما یاران تو هستیم به آنان نیز می گوید: شما نیز دروغ می گوئید، یاران راستین من مهاجران هستید (باقی مانده اصحاب حماسه) آنگاه مسلمانان به حضورش شرفیاب می گردند در حالی که یهودیان و مسیحیان نیز آنجا هستند و عیسی علیه السلام امام و خلیفه راستین مسلمین (حضرت مهدی علیه السلام) را در میان آنان می نگرد که مسلمانان به امامت او نماز می گذارند مسیح نیز با دیدن آن منظره برای اقتدا به امام مسلمین پشت سر آن

۱. امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۶۸۱ از الملاحم و الفتن ابن طاوس باب ۱۸۷ ص ۸۳.

۲. امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور ص ۶۸۱ از الملاحم و الفتن ابن طاوس باب ۱۸۷ ص ۸۳.

حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ قرار می‌گیرد که امام مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرماید: (ای پیامبر خدا شما برای ما نماز جماعت بخوانید. مسیح پاسخ می‌دهد و می‌گوید: ای پیامبر خدا! شما برای ما نماز جماعت بخوانید) مسیح پاسخ می‌دهد نه، هرگز) شما باید نماز را برای مردم بخوانید و همگی به شما اقتداء نمایند، چرا که شما بنده شایسته خدا و حجت او هستید و خداوند از شما خشنود است و من به عنوان وزیر شما مبعوث شده‌ام و نه امیر، آنگاه خلیفه مهاجرین امام مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ نماز می‌خواند و همگی از جمله حضرت مسیح بدان حضرت اقتداء می‌کنند.

۶- پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ درباره حضرت مسیح عَلَيْهِ السَّلَامُ و عملکرد ایشان در زمان ظهور حضرت حجت عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرماید:

يُقَاتِلُ النَّاسَ عَلَى الْإِسْلَامِ فَيَدُقُّ الصَّلِيبَ وَ يَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ وَ يَضَعُ الْجَزِيَّةَ وَ يُهْلِكُ اللَّهَ فِي زَمَانِهِ الْمِلَلَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِسْلَامَ وَ يُهْلِكُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ، فَيَمُوتُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً ثُمَّ يَتَوَفَّى فَيُصَلَّى عَلَيْهِ الْمَسْلُومُونَ. (۱)

پیامبر اکرم فرمودند: حضرت مسیح عَلَيْهِ السَّلَامُ برای برقراری حکومت اسلام با مردمان غیر مسلمان می‌جنگد و صلیب را که مظهر مسیحیت است می‌شکند و خوردن خورک را حرام و کشتن آن را جایز می‌دارد، مالیات بر مردم غیر مسلمان مقرر می‌کند خداوند

۱. وقت ظهور نزدیک است صفایی بوشهری ص ۱۳۲.

آیه هجدهم: (اقتدا حضرت عیسیٰ علیه السلام به حضرت مهدی علیه السلام) ۲۴۹

تمام ادیان را در زمان او به جز اسلام نابود می‌کند، حضرت مسیح علیه السلام به یاری حضرت حجت علیه السلام می‌آید و دجال را نابود می‌کند او به مقدار چهل سال حیات خواهد داشت پس فوت می‌کند و مسلمانان بر او نماز می‌گذارند.

پیام‌های مهم آیه شریفه

۱- همه کافران و منحرفان در آستانه مرگ که پرده‌ها کنار می‌رود به هوش می‌آیند و ایمان می‌آورند ولی سودی ندارد (و ان من اهل الکتاب...)

۲- مرگ یک سنت قطعی برای همه مردم است حتی برای حضرت عیسی علیه السلام که قرن‌ها در بهترین شرایط مهمان خدا و فرشتگان بوده است قبل موته (اگر مراد از قبل موته مرگ حضرت عیسی باشد)

۳- انبیاء و گواهان شاهدان بر انسان‌ها هستند (یکون علیهم شهیداً)

نتیجه بحث

فرود آمدن حضرت عیسی علیه السلام از آسمان

فرود آمدن عیسی به مریم علیه السلام از آسمان به هنگام قیام امام مهدی علیه السلام از دیدگاه همه مسلمانان با وجود اختلاف در مذهب یک امر واقعی است و در آن تردیدی وجود ندارد و شاید حکمت فرود آمدن آن حضرت در قیام حضرت حجت علیه السلام تقویت حرکت جهانی

و اعتراف به امامت و حقانیت آن وجود مقدس باشد و پشت سر آن حضرت نماز می خواند که این کار می تواند زمینه ساز پذیرش حکومت جهانی حضرت باشد.

فرود آمدن عیسی علیه السلام از آسمان به زمین از مهمترین رخدادهای تاریخی و پرشکوه ترین دلایل بر حقانیت امام مهدی علیه السلام است چون حضرت عیسی علیه السلام:

۱- پیامبری از پیامبران بزرگ الهی است.

۲- صاحب شریعت و کتاب آسمانی است.

۳- او را خداوند متعال بدون پدر و تنها از مادری پاک و پاکیزه و به عنوان نشانه دنیا آورده است.

۴- امت او و طرفدارانش در سراسر جهان از همه قشرها و طبقات وجود دارند.

۵- میلیونها تمثال از آن حضرت و بنام او در معابد و کلیساها، مدارس، خانهها و غیره... نصب و بر سینه پیروانش آویخته شده است.

پس وجود مقدس حضرت عیسی مسیح علیه السلام یک معجزه الهی است چون او بدون پدر از حضرت مریم متولد شده و نبوت او در بدو تولد و قدرت رسالت و هدایت جامعه در آن سن کم معجزه دیگری می باشد و در پایان ظهور و پیدایش مجدد ایشان و همراهی با حضرت مهدی علیه السلام نیز بعد از قرن ها یک معجزه دیگر خداوند متعال است. (۱)

۱. برای مطالعه و آشنایی بیشتر شخصیت عیسی علیه السلام به ج ۵۱ بحار الانوار - کمال الدین، فرهنگ سخنان حضرت مهدی علیه السلام امام مهدی علیه السلام از ولادت تا ظهور، آثار الصادقین... مراجعه شود.

آیه نوزدهم:

جنگ تا رفع فتنه از عالم

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ
بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ^(۱)

می‌فرماید: و با آنان دشمنان بجنگید تا فتنه‌ای از کفر و شرک بر
جای نماند و دین یکسره برای خدا باشد. پس اگر از کفر خود دست
کشیدند همانا خداوند به آنچه انجام می‌دهند بیناست.

نکته‌ها:

- ۱- جنگ و جهاد در اسلام برای کشورگشایی نیست بلکه فلسفه
و هدف آن گسترش مکتب تعالی بخش اسلام و مقابله از کیان و فتنه
است.
- ۲- بر چیدن بساط بت‌پرستی و نشر اسلام و از میان بردن
بتکده‌ها به دست آوردن آزادی بیان و تبلیغ و نشر اسلام جزء
اهداف مقدس جهاد می‌باشد.
- ۳- در قرآن کریم، فتنه بالاتر از قتل است «الفتنه اکبر من قتل»^(۲)
بلکه شدیدتر از آن شمرده شده است. «الفتنة اشد من القتل»^(۳)

۲. بقره/۲۱۷.

۱. انفال / ۳۹.

۳. بقره/۱۹۱.

۴- فتنه معنای وسیعی دارد و شامل هر گونه اعمال فشار می‌شود. در قرآن کریم فتنه به معنای شرک نیز آمده است شاید به این لحاظ که از سوی مشرکان انواع محدودیت‌ها و اعمال فشارها بر فکر و روح حق طلبان و جامعه آنان انجام می‌گیرد یا از جهت اینکه شرک موجب عذاب ابدی می‌شود همچنین تحمیل کفر بر مومنین و انسانهای پاک فطرت نیز فتنه است.^(۱)

۵- این آیه شریفه با آزادی در پذیرش دین (لا اکراه فی الدین)^(۲) منافات ندارد. چون باید فتنه و طاغوت از بین برود تا فضا برای انتخاب و اختیار انسان باز شود.

تاویل و تفسیر آیه:

در تفسیرهای اهل سنت مانند تفسیر آلوسی (تفسیر روح البیان) و تفاسیر مختلف شیعه از امام صادق علیه السلام چنین نقل شده است که فرمودند: لَمْ يَجِءْ تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ وَ لَوْ قَامَ قَائِمُنَا بَعْدُ سَيْرَى مَنْ يَدْرُكُهُ مَا يَكُونُ مَنْ تَأْوِيلِ هَذِهِ الْآيَةِ وَ لَيَبْلُغَنَّ دِينَ مُحَمَّدٍ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ حَتَّى لَا يَكُونَ مُشْرِكٌ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ.^(۳)

حضرت فرمودند تاویل و تفسیر نهایی این آیه هنوز فرانسیده است و هنگامی که قائم ماقیام کند کسانی که زمان او را درک کنند

۱. برای آگاهی بیشتر به تفاسیر نمونه و نور ذیل آیه شریفه مراجعه شود

۲. بقره / ۲۵۶.

۳. تفسیر نمونه ج ۷ ص ۱۶۶ نقل از مجمع البیان و آثار الصادقین ج ۲۹ ص ۳۷ و...

تاویل این آیه را خواهند دید، به خدا سوگند که در آن موقع دین محمد ﷺ به تمام نقاطی که شب پوشش آرام بخش خود را بر آن می افکند خواهد رسید تا در سراسر روی زمین مشرک و بت پرستی باقی نماند.

پیام‌های مهم آیه

۱- هدف از جهاد در اسلام رفع فتنه و سلطه‌ی کفار و ایجاد فضای سالم برای دعوت به حق است (قاتلوه‌م حتی لا تکون فتنه و...)

۲- تا زمانی که کفار مشغول فتنه‌گری هستند فرمان و دستور مبارزه با کفار و مشرکین وجود دارد. (قاتلوه‌م حتی لا تکون فتنه)

۳- دشمنان، در هر مقطع که دست از جنگ بکشند با آنان برخوردی مناسب با همان مقطع می‌شود (فان انتهوا)

بعنوان نمونه: (اگر جاسوسی کردند یا از طریق اقتصادی ضربه وارد کردند یا تحریم اقتصادی کردند... باید به همان روش با آنان برخورد شود.)

نتیجه و برداشت

در قرآن کریم و روایات تاکید زیادی روی موضوع فتنه و گرفتاری شده است بعنوان نمونه در قرآن به بیش از ۱۹ آیه اشاره شده است به دلیل اهمیت موضوع فتنه در سوره‌های مبارکه

۱- سوره حدید / ۱۴ - وَلِكِنَّكُمْ فِتْنَةٌ أَنْفُسِكُمْ....

۲- سوره بروج / ۱۰ - إِنَّ الَّذِينَ فَتِنُوا الْمُؤْمِنِينَ...

۳- سوره اعراف / ۲۷ - يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ.

۴- سوره عنکبوت / ۲ - أَلَمْ «۱» أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا

آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ.

۵- سوره بقره / ۲۱۷ - وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ

مِنَ الْقَتْلِ.

۶- سوره بقره / ۱۹۱ - وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ

حَيْثُ أَخْرَجْتُمْ وَأَلْفِئْتُهُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ.

۷- سوره بقره / ۱۹۳ - وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ.

۸- سوره تغابن / ۱۵ - إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ

عَظِيمٌ.

۹- سوره توبه / ۴۸ - لَقَدْ ابْتِغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ.

۱۰- سوره انفال / ۲۵ - وَأَتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا.

۱۱- سوره حج / ۱۱ - وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ

أَصَابَهُ خَيْرٌ أطمأنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انقلبَ على وجهِهِ.

۱۲- سوره ممتحنه / ۵ - رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا...

فتنه در روایات و نهج البلاغه:

در روایات ائمه معصومین علیهم السلام و امیر المؤمنین علیه السلام نسبت به موضوع فتنه تذکر و آن را تهدید بزرگی برای جوامع بشری و انسان دانسته‌اند و در روایات از قول پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است که فرمودند وقتی فتنه‌ای پیش آمد، اگر انسانی در خواب باشد بهتر از بیداری است و هر کس پناهگاهی بدست آورد به آنجا برود. (۱)

اسباب فتنه در روایات و نهج البلاغه

۱- اموال و دارایی

۲- زیبایی (زن زیبارویی که می‌گوید خدایا من زیبا بودم می‌گویند تو زیبایی یا حضرت مریم علیها السلام یا مرد زیبارویی که می‌گوید زیبا بودم می‌گویند تو زیبا بودی یا حضرت یوسف علیه السلام؟
۳- تنگدست در نزد توانگر، ناتوان در نزد توانا (باید به اندازه توان به آنان سخت بگیرند)

۴- مشتبه شدن حق و باطل

۵- عدم هماهنگی و اتحاد و یکدلی بین مسلمانان

و باید دقت بکنیم که در فتنه مردم مورد آزمایش و امتحان قرار می‌گیرند مانند آزمودن طلا یعنی باید پاک و خالص شوند مثل پاک شدن طلا. (۲)

۱. آثار الصادقین ج ۱۶ ص ۱۶۵ از صحیح مسلم ج ۴ ص ۲۲۱۲.

۲. برای آشنایی بهتر با موضوع فتنه به کتابهای (آثار الصادقین ج ۱۶ خطبه‌های ۱۵۷ و ۱۷ و ۲۳ و ۱۹۲... بحار الانوار سفینه البحار - المیزان... مراجعه شود.

آیه بیستم:

تذکر به ایام الله

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ «۵»

ترجمه: همانا موسی را همراه معجزاتی (به سوی مردم) فرستادیم (وبه او گفتیم) قومت را از تاریکی‌ها به سوی نور خارج ساز و روزهای (نزول قهر یا لطف) خدا را به آنان یاد آوری کن، همانا در این (یادآوری) برای کسانی که صبر و مقاومت و سپاس فراوان داشته باشند نشانه‌هایی از قدرت الهی است.

نکته‌ها:

۱- اضافه (ایام) به (الله) اشاره به روزهای سرنوشت ساز و مهم زندگی انسانهاست که بخاطر عظمتش به نام «الله» اضافه شده است و نیز بخاطر اینکه یک نعمت بزرگ الهی شامل حال قوم و ملتی شایسته و یا یک مجازات بزرگ و دردناک دامنگیر ملتی سرکش و طغیانگر شده است که در هر دو صورت شایسته تذکر و یاد آوری است.

۲- در روایات، روز ظهور حضرت مهدی علیه السلام و روز رجعت و روز قیامت را از مصادیق «ایام الله» گفته‌اند. (۱)

تاویل و تفسیر آیه

قال الله تعالى: وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ قَالَ: أَيَّامِ اللَّهِ ثَلَاثَةٌ يَوْمَ الْقَائِمِ عليه السلام وَ يَوْمَ الْمَوْتِ وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (۲)

ترجمه: خدای متعال می‌فرماید: «و بتحقیق ما موسی علیه السلام را با آیات و معجزاتی به رسالت فرستادیم و فرمان دادیم که قوم خود را از تاریکی به روشنایی بیرون آور و روزهای خدا را یاد آورشان کن (فرمودند: روزهای خداوند سه روز است - روزی که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند و روزی که انسان از دنیا برود و روز قیامت (که همگان برای حساب حاضر می‌شوند.)

پیام‌های مهم آیه

- ۱- انبیاء الهی باید معجزه داشته باشند. (ارسلنا... بایاتنا)
- ۲- هدف همه پیامبران الهی یکی است (نجات دادن و هدایت مردم از تاریکی‌ها به نور اخراج قومک)

۱. نورج ۶ ص ۲۶۰ از نور الثقلین .

۲. بحارالانوار ج ۵۱ ص ۴۵، أنا الصادقین ج ۲۹ ص ۲۸.

۳- اولین حوزه مأموریت انبیاء، قوم خودشان است. قومک
۴- راه نجات مردم از تاریکی‌ها یاد قهر و قدرت خدا نسبت به
ستمگران و توجه و الطاف او نسبت به گذشتگان است. (ذکرهم بایام
الله)

۵- توجه به تاریخ، زمینه صبر و شکر را در انسان به وجود
می‌آورد.

مثلاً توجه به پایداری و پیروزی آنها، انسان را به صبر و مقاومت
دعوت می‌کند (ان فی ذلک لآیات لکل صبار شکور).

۶- همه روزها روز خداست اما روز تجلی قدرت خداوند
حساب دیگری دارد (تجلی قدرت او در قهر بر کفار و تجلی لطف
او بر مومنین) ایام الله

۷- هر گونه مراسم جشن یا سوگواری که بزرگداشت ایام الله
باشد جایز است (ذکرهم بایام الله) برخلاف نظر فرقه منحرف وهابیت.

۸- مومن در سختی صبر و در رفاه شکر می‌کند «صبار شکور»

۹- صبر زمینه درک حقیقت است (آیات لکل صبار)

نتیجه برداشت

باید توجه داشت که یادآوری روزهای بزرگ (اعم از روزهای
پیروزی و یا روزهای سخت و طاقت فرسا) نقش موثری در بیداری
و هوشیاری ملتها دارد و باللهام از همین پیام آسمانی است که ما

خاطره روزهای بزرگی را که در تاریخ اسلام بوده همواره جاودانه می‌دانیم و هر سال برای تجدید این خاطره‌ها روزهای معینی را اختصاص می‌دهیم که در آن به تاریخ گذشته باز می‌گردیم و درسهای مهمی از آن می‌آموزیم. در قرآن نیز کراراً (ایام الله) تذکر داده شده است و یکی از مهمترین مصادیق ایام الله روز قیام حضرت مهدی علیه السلام می‌باشد که همه منتظران و مصلحان و دلسوزان و حامیان آن وجود مقدس باید تلاش و کوشش نمایند تا زمینه ظهور و قیام حکومت جهانی اش مهیا گردد انشاءالله.

آیه بیست و یکم:

روشن شدن زمین

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ
وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ.

می فرمایند: و آنروز زمین به نور پروردگارش روشن گردد و نامه اعمال را در میان نهند و پیامبران و شاهدان را حاضر سازند و میان آنان به حق داوری شود در حالیکه بر آنان ستم نمیرود.

نکته‌ها:

- ۱- مراد از (نور رب) یا نور حق و عدالت است که خداوند در آن روز زمین را با آن نورانی می‌کند.
- ۲- یا مراد نوری است غیر از نور خورشید و ماه که خداوند در آن روز می‌آفریند
- ۳- مرحوم علامه طباطبایی در المیزان مراد از روشن شدن زمین به نور پروردگار که از خصوصیات روز قیامت است همان انکشاف عطاء و کنار رفتن حجابها و ظاهر شدن حقایق اشیاء و اعمال انسانها از خیر و شر و اطاعت و عصیان و حق و باطل می‌باشد و به آیه ۲۲ سوره ق استدلال می‌کنند (لقد كنت في غفلة).
- ۴- در بعضی از روایات اهل بیت علیهم السلام به قیامت حضرت مهدی علیه السلام

تفسیر کرده‌اند در حقیقت نوعی تطبیق است و تاکید بر این معنی است که به هنگام قیام مهدی علیه السلام دنیا نمونه‌ای از صحنه قیامت خواهد شد و عدل و داد بوسیله آن امام به حق و جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله و نماینده پروردگار در روی زمین تا آنجا که طبیعت دنیا می‌پذیرد حکمفرما خواهد شد.

تاویل و تفسیر آیه:

عن الْمُفَضَّلِ بْنِ عَمْرِو قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام إِذَا قَامَ قَائِمُنَا اشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَ اسْتَغْنَى الْعِبَادُ عَنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ وَ ذَهَبَتِ الظُّلْمَةُ. (۱)

امام صادق علیه السلام فرمودند (هنگامی که قائم ما قیام کند زمین به نور پروردگارش روشن می‌شود. و بندگان از نور آفتاب مستغنی می‌شوند و ظلمت بر طرف می‌گردد.

پیام‌های مهم آیه

۱- ارائه نامه اعمال و احضار انبیاء و گواهان به حق در قیامت از امور قطعی است (کلمات قضی، وضع و جای) در قالب ماضی مجهول آمده است.

۱. تفسیر نمونه ج ۱۹ ص ۵۴۵ نقل از ارشاد مفید.

۲۶۲ منجی بشر در قرآن و روایات

۲- در قیامت گواهان متعددی در کار است (انبیاء - امامان، فرشتگان اعضای بدن، زمین، زمان و غیره) (الکتاب، النبیین، الشهداء...)

۳- تمام کردار انسان در دنیا تحت نظارت گروهی شاهد و گواه قرار دارد زیرا شرط گواهی دادن در قیامت، حضور و نظارت بر اعمال در دنیا است (و جئی بالنبیین و الشهداء)

۴- قضاوت و داوری خداوند بر پایه مستندات پرونده اعمال و گواهی پیامبران و شاهدان است (وضع الکتاب و جئی بالنبیین و الشهداء و قضی)

نتیجه برداشت

براساس روایات ائمه معصومین علیهم السلام نورند و حقند و وجود نور و حق روشنایی و حقیقت است امام زمان (عج) عصاره همه خوبی‌های و زیبایی‌ها و نماینده خداوند متعال روی زمین است و به عبارت دیگر:

امام زمان علیه السلام آب زلال اصلی سرچشمه است که انشاء الله همه عالم باید از وجود او که برکت و رحمت است بهره ببرند.

آیه بیست و دوّم:

سوگند به سپیده دم

وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ وَالشُّفْعِ وَالْوَتْرِ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ.

ترجمه: به سپیده دم سوگند، به شب‌های ده گانه سوگند، به زوج و فرد سوگند، به شب سوگند آنگاه که سپری شود.

نکته‌ها:

۱- فجر: در اصل به معنی شکافتن و سبوع است و از آنجا که نور صبح تاریکی شب را می‌شکافد از آن تعبیر به «فجر» شده است.
۲- فجر دو قسم است:

۱- فجر کاذب: همان سپیدی طولانی است که در آسمان ظاهر می‌شود و آن را تشبیه به دم روباه می‌کنند که نقطه باریک آن در طرف افق است و قاعده مخروط آن در وسط آسمان.

۲- فجر صادق: از همان ابتداء در افق گسترش پیدا می‌کند صفا و نورانیت و شفافیت خاصی دارد مانند نهر آب زلال افق مشرق را فرا می‌گیرد و بعد در آسمان گسترده می‌شود.

۳- در روایتی مراد از فجر را حضرت مهدی علیه السلام دانسته‌اند «الفجر

هو القائم علیه السلام» که شب تاریک ظلم و فساد به صبح قیام آن حضرت بر چیده خواهد شد. (۱)

تاویل و تفسیر آیه:

عن ابی عبدالله علیه السلام قال قوله عز وجل والفجر هو القائم علیه السلام وليال عشر الاثمة من الحسن الى الحسين و الشفيع أمير المؤمنين و فاطمة علیها السلام و الوتر هو الله و خده لا شريك له «والليل اذا يسر هي دولة حبتري فهي تشرى الى دولة قیام القائم». (۲)

ترجمه: امام صادق علیه السلام می فرماید که والفجر همان قیام قائم علیه السلام می باشد و لیل عشر امامان علیهم السلام از امام حسن مجتبی علیه السلام تا امام حسن عسگری علیه السلام و الشفیع امیر المؤمنین و فاطمه علیها السلام می باشند و الوتر خداوند یکتاست که هیچ شریکی ندارد. و اللیل اذا یسر، منظور دولت حضرت مهدی علیه السلام می باشد.

پیام‌های مهم آیه

- ۱- زمان، مقدس و قابل سوگند است «والفجر»
- ۲- بعضی ایام از قداست ویژه‌ای برخوردار است (ولیل عشر)

۱. تفسیر نور ص ۴۷۱ از تفسیر برهان.

۲. شناختی از حضرت مهدی علیه السلام در قرآن و روایات ص ۸۰.

۳- ساعت پایان شب که ساکنان در آن سیر معنوی دارند از قداست خاصی برخوردار است «والیل اذا یسر»

نتیجه برداشت

از مجموع روایات اهل بیت علیهم السلام بدست می آید که اگر یک روز یا یک شب از عمر دنیا باقی بماند آنقدر طولانی می شود که امام زمان علیه السلام ظهور نماید و جهان را پر از عدل و داد نماید همچنان که پر از ظلم و ستم شده است دلیلش این است که مردم به وظایفشان عمل نمی کنند و علی کل حال حضرت مهدی علیه السلام که تفسیر به والفجر شده قیام می کند و بساط ظلم و ستم توسط ایشان بر چیده خواهد گردید.

آیه بیست و سوم:

سوگند به زمان (عصر)

وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.

ترجمه: ۱- به عصر سوگند ۲- که آنها همه در زیانند ۳- مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و یکدیگر را به شکیبایی و استقامت توصیه نموده‌اند.

نکته‌ها

۱- در صدر اسلام مسلمانان هنگام خداحافظی وجداشدن از یکدیگر این سوره را تلاوت می‌کردند. (۱)

۲- خداوند در قرآن به همه مقاطع زمانی سوگند یاد کرده است.

فجر «والفجر» (فجر ۱)

صبح «والصبح» (تکویر ۱۸)

۱. تفسیر نورج ۱۲ ص ۱۰۲ از نمونه و در المثلور.

آیه بیست و سوم: سوگند به زمان (عصر) ۲۶۷

روز «والنهار» (لیل / ۲)

شب «واللیل» (لیل / ۱)

چاشت «والضحی» (ضحی / ۱)

سحر: «واللیل اذا ادبر» (مدثر / ۳)

عصر: «والعصر» گرچه به سحر چند بار سوگند یاد کرده است.

۳- در حدیثی از امام صادق علیه السلام نقل شده که منظور عصر خروج

حضرت مهدی علیه السلام است. (۱)

۴- واژه عصر:

در اصل به معنی (فشردن) است و سپس به وقت عصر اطلاق

شده به خاطر اینکه برنامه‌ها و کارهای روزانه در آن پیچیده و

فشرده می‌شود.

۵- فخر رازی

انسان در دنیا مانند یخ فروشی است که هر لحظه سرمایه‌اش آب

می‌شود و باید هر چه زودتر آن را بفروشد و گرنه خسارت کرده

است. (۲)

۱. تفسیر نورج ۱۲ ص ۵۸۴ از نور الثقلین.

۲. تفسیر نورج ۱۲ ص ۵۸۵.

تاویل و تفسیر آیه:

قال الصادق عليه السلام: وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ: فرمودند: الْعَصْرُ
عَصْرُ خُرُوجِ الْقَائِمِ عليه السلام.

منظور از عصر، عصر قیام حضرت مهدی عليه السلام است. (۱)

پیام‌های مهم آیه شریفه

۱- دوران تاریخ بشر، ارزش دارد، و خداوند به آن سوگند یاد کرده پس از عبرت‌های آن پند بگیریم. «والعصر»

۲- انسان از هر سو در خسارت است (لفی خسر)

۳- تنها راه جلوگیری از خسارت، ایمان و عمل است (امنوا و

عملوا الصالحات)

۴- اقامه حق به استقامت نیاز دارد. تواصوا بالحق و تواصوا

بالصبر

۵- جامعه زمانی اصلاح می‌شود که همه مردم در امر به معروف و

نهی از منکر مشارکت داشته باشند هم پند دهند و هم بپذیرند

(تواصوا بالحق)

کلمه تواصوا برای کار طرفین است.

آیه بیست و سوم: سوگند به زمان (عصر) ۲۶۹

ع ایمان باید جامع باشد نه جزئی، ایمان به همه اجزاء دین، نه فقط برخی از آن (الا الذین امنوا) (ایمان مطلق آمده است تا شامل تمام مقدسات شود.)

نتیجه و برداشت

در مباحث گذشته موضوع ظهور و حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام مورد بررسی قرار گرفت و معلوم شد که قطعی است و همه مذاهب و فرق اعتقاد به ظهور منجی دارند منتهی باید به عنوان منتظر واقعی یعنی چشم به راه (بنیانگذار حکومت جهانی اسلام) که برای اولین بار، پرچم پر افتخار اسلام را در سراسر شرق و غرب عالم به اهتزاز در می آورد باشیم و خودمان را آماده کنیم و ظرفیت‌ها بالا رود تا بتوانیم در حکومت حضرت خدمت کنیم. و جزء کسانی نباشیم که به تعبیر قرآن کریم:

بئسما اشتروا به انفسهم تجارت بد انجام داده‌اند بقره / ۹۰

فما ربحت تجارتهم تجارتشان سود ندارد بقره / ۱۶

خسروا انفسهم زیان کردند. اعراف / ۵۳

خسراناً مبینا زیان کردند. نساء / ۱۱۹

لفی خسر در زیان غرق شدند. عصر / ۲

فهرست بقیه آیات

در این کتاب آیاتی مورد بررسی و بحث قرار گرفت و برای جلوگیری از طولانی شدن مباحث آیاتی که در مورد شخصیت امام زمان علیه السلام مطرح شده فقط فهرست آن ذکر می شود که مجال بررسی آنها دست نداد.

۱- سوره بقره / ۱۵۷ **أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ.**

۲- سوره آل عمران / ۳۳ و ۳۴ **إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.**

۳- سوره آل عمران / ۸۳ **أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ.**

۴- سوره مائده / ۵۴ **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَزِدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ.**

۵- سوره انعام / ۱۵۸ **هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ.**

٦- سورة توبه / ٣ وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ.

٧- سورة يونس / ٢٠ فَأَنْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ.

٨- سورة يونس / ٦٢ و ٦٤ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ «٦٢» الَّذِينَ آمَنُوا.

٩- سورة يوسف / ٥٨ وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ.

١٠- سورة رعد / ٢٩ « الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ».

١١- سورة حجر / ٧٥ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّمُنْتَوِسِّمِينَ.

١٢- سورة اسراء / ٣٣ وَمَنْ قُتِلَ مُظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُظْرَفُ فِي الْقَتْلِ.

١٣- سورة اسراء / ٧١ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ.

١٤- سورة مريم / ٧٥ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ.

١٥- سورة فصلت / ٥٣ سَتُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ.

١٦- سورة حديد / ١٧ أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا.

۱۷- سوره تکویر / ۱۶- ۱۵ فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ.

۱۸- سوره غاشیه / ۱ و ۲ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ وَجُوهُ يَوْمَئِذٍ

خَاشِعَةٌ.

۱۹- سوره لیل / ۲ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى.

۲۰- سوره قدر / ۴ و ۵ تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ

كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ.

فراق یار

گفتم که روی خوبت، از من چرا نهان است؟
گفتا تو خود حجابی، ورنه رخم عیان است.
گفتم که از تو پرسم، جانانشان کویت
گفتانشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است.
گفتم مرا غم تو خوش تر ز شادمانی
گفتا که در ره ما غم نیز شادمان است.
گفتم که سوخت جانم، از آتش نهانم
گفت آن که سوخت اوراکی، ناله و فغان است
گفتم فراق تاکی؟ گفتا که تا تو هستی
گفتم نفس همین است؟ گفتا سخن همان است.
گفتم که حاجتی هست، گفتا بخواه از ما
گفتم غمم بیفزا گفتا که رایگان است
گفتم ز فیض بپذیر این نیم جان که دارد
گفتا نگاه دارش، غمخانه توجان است.

ملا محسن فیض کاشانی (ره)

افسوس

افسوس که عمری پی اغیار دویدیم
از یار بماندیم و به مقصد نرسیدیم
سرمایه زکف رفت و تجارت نمودیم
جز، حسرت و اندوه، متاعی نخریدیم
بس سعی نمودیم ببینیم رخ دوست
جانها به لب آمد، رخ دلدار ندیدیم
ما تشنه لب اندر لب دریا متحیر
آبی به جز از خون دل خود نچشیدیم
ای بسته به زنجیر تودلهای محبان
رحمی، که در این بادیه بس رنج کشیدیم
تا رشته طاعت به تو پیوست نمودیم
هر رشته که بر غیر بستیم بریدیم
شاهها به تولای تو در مهد، غنودیم
بر یاد لب لعل تو ما شیر مکیدیم
ای حجت حق، پرده ز رخسار بر افکن
کز هجر تو ما پیرهن صبر دریدیم

ای دست خدا، دست بر آور که زدشمن

بس ظلم بدیدیم و بسی طعنه شنیدیم

شمشیر کجبت، راست کند قامت دین را

هم قامت ما را که زهجر تو خمیدیم

شاهها ز فقیران درت روی مگردان

بر درگهت افتاده به صد گونه امیدیم

شیخ علی اکبر نوغانی ره

شب هجران

شب هجران روی تو سحر کی می شود مولا
زتو ای یوسف زهر خیر کی می شود مولا
ندارد زندگی بی تو صفا ای کعبه دلها
تو خود بهر فرج بنما دعا ای کعبه دلها
گدایی می کنم هر شب سرکوی تو مهدی جان
رسیده جان من بر لب سرکوی تو مهدی جان
زنم من لاف عشقت را بیامایم عاشق کن
نباشم لائق وصلت بیامایم را تو لایق کن
منم شرمنده از رویت کریمانه نگاهی کن
غلام روسیاهم من نظر بر روسیاهی کن
به جان عمه ات زینب به حق مادرت زهرا علیها السلام
فقیر روسیاهی را مران از درگهت مولا

سید محمد تقی مداح

منابع و مأخذ

۱. قرآن کریم
۲. وسایل الشیعه محمد بن الحسن الحر العاملی، موسسه آل البيت (ع) دار احیاء التراث قم - ایران.
۳. بحار الانوار محمد باقر مجلسی - انتشارات کتابچی خ پامنار سال ۷۰ ایران - قم
۴. اثبات الهداة - محمد بن حسن حر عاملی - انتشارات علمیه، قم - ایران.
۵. آثار الصادقین شیخ صادق احسانبخش - نشر صادقین ایران - رشت بهار ۷۶
۶. حکومت جهانی مهدی (ع) آیه الله ناصر مکارم شیرازی - انتشارات نسل جوان - قم - ۸۶
۷. فرهنگ سخنان امام زمان (ع) محمد دشتی ره - انتشارات امیرالمؤمنین (ع) قم - ایران - ۸۴
۸. کمال الدین و تمام النعمه - شیخ صدوق - انتشارات اسلامی - قم - ایران - ۱۴۱۶ هـ
۹. چشمه های معرفت - سید محمد رضا طباطبایی - موسسه فرهنگی و انتشاراتی خور الائمہ - قم - ایران ۸۴
۱۰. شناختی از امام زمان (ع) در آیات و روایات - سید عمران هاشمی شهرستان - انتشارات پیام حجت قم - ایران ۸۴
۱۱. بقیة الله - نگرشی بر شخصیت امام زمان از دیدگاه قرآن سنت امیر حسین اسفندیاری - انتشارات عصر جوان - ۸۶

۲۷۸..... منجی بشر در قرآن و روایات

۱۲. وقت ظهور نزدیک است - غلامعلی صفایی بوشهری

انتشارات موعود اسلام - ایران قم - ۸۳

۱۳. تفسیر نمونه - ناصر مکارم شیرازی و جمعی از محققین

انتشارات مدرسه امام امیر المؤمنین - قم - ۱۳۶۴

۱۴. تفسیر نور - محسن قرائتی - مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن -

۱۳۸۳

۱۵. مفاتیح الجنان - حاج شیخ عباس قمی - ایران - قم

۱۶. در انتظار خورشید - عبدالرحمن انصاری - انتشارات

عصر جوان - ۱۳۸۵

۱۷. ره توشه راهیان نور (محققین دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم

مرکز انتشارات دفتر تبلیغات - رمضان ۱۴۱۹ - ۱۳۷۷ ش

۱۸. فرهنگ سخنان امام حسین (ع) محمد دشتی - انتشارات

موسسه انتشارات مشهور سال ۱۳۸۶

۱۹. ترجمه (توسط سید مهدی حائری قزوینی) مکیال المکارم

آیه الله سید محمد تقی موسوی اصفهانی - ناشر دفتر تحقیقات و

انتشارات بدر - زمستان ۱۳۷۲

۲۰. عرفان اسلامی حسین انصاریان - انتشارات پیام آزادی -

سال ۱۳۶۸

۲۱. نهج البلاغه - محمد دشتی - انتشارات الهادی - پاییز ۷۹ - قم

۲۲. اخلاق اسلامی در نهج البلاغه اکبر خادمی الذاکرین -

انتشارات مدرسه امام المؤمنین قم - ۱۳۷۹

۲۳. تمة المنتهی - شیخ عباس قمی - قم -